

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

**JAPONCADAĞI *HAIRU* EYLEMİNİN EŞDİZİMLİ YAPILARININ
TÜRKÇEDEKİ GÖRÜNÜMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nihal ÇAKMAK BİLGİLİ

Ankara-2017

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

JAPONCADAĞI *HAIRU* EYLEMİNİN EŞDİZİMLİ YAPILARININ

TÜRKÇEDEKİ GÖRÜNÜMLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Nihal ÇAKMAK BİLGİLİ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ayşe Nur TEKME

Ankara-2017

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(JAPON DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

Nihal ÇAKMAK BİLGİLİ

**JAPONCADA Kİ *HAIRU* EYLEMİNİN EŞDİZİMLİ YAPILARININ
TÜRKÇEDEKİ GÖRÜNÜMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

: Prof.Dr. Ayşe Nur TEKMEK

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../2.....)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

Nihal ÇAKMAK BİLGİLİ

İmzası

.....

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
KISALTMALAR	IV
TABLolar.....	V
GİRİŞ	1

I.BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Derlem Tanımı	6
1.1.1. Temsil Edebilirlik.....	8
1.1.2. Boyut	8
1.1.3. Bilgi Girişi.....	9
1.2. Derlem Türleri	10
1.2.1. Genel ve Özel Derlemler.....	10
1.2.2. Artsüremlî ve Eşsüremlî Derlemler	11
1.2.3. Tek Dilli ve Paralel Derlemler	11
1.2.4. Durağan ve Hareketli Derlemler	12
1.2.5. Yazın ve Konuşma Dili Derlemleri.....	12
1.2.6. Örnekleme ve Tam Metin Derlemi	13
1.2.7. Öğrenici Derlemi.....	14
1.3. Dünyada Başlıca Derlemler	14
1.4. Türkiye’de Derlem Çalışmaları	15
1.5. Japonya’da Derlem Çalışmaları	16
1.6. Değerlendirme.....	21

II. BÖLÜM

EŞDİZİMLİLİK

2.1. Eşdizim Tanımı.....	23
2.2. Eşdizimi Saptamaya Yönelik Yaklaşımlar	26
2.2.1. Sıklık Temelli Yaklaşım	27
2.2.2. Anlam Temelli Yaklaşım	29
2.3. Japonya’da Eşdizim Çalışmaları.....	31

2.4. Türkiye’de Eşdizim Çalışmaları	33
2.5. Değerlendirme.....	34

III. BÖLÜM

JAPONCADAĞI *HAIRU* EYLEMİNİN “*NI/GA*” AD DURUM EKLERİYLE KURULAN AD-EYLEM EŞDİZİMLİ YAPILARI VE TÜRKÇEDE KARŞILANMA EĞİLİMLERİ

3.1. Japoncadaki “ad+ni+ <i>hairu</i> ” Eşdizimli Yapısındaki <i>Hairu</i> Eyleminin Türkçede Karşılanma Eğilimleri.....	35
3.2. Japoncadaki “ad+ga+ <i>hairu</i> ” Eşdizimli Yapısındaki <i>Hairu</i> Eyleminin Türkçede Karşılanma Eğilimleri	74
SONUÇ.....	89
KAYNAKÇA	96
ÖZETLER	
Türkçe	102
Japonca	103
İngilizce	104
EKLER	
Ek-1 Anket Grafikleri.....	105

ÖNSÖZ

Eşdizimli yapılar, bir dilin söz varlığının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Sözcükler bir araya gelerek anlam kazanırlar. Bizler anadil konuşucusu olarak anadilimizdeki bu gelenekselleşmiş, kalıplaşmış ifadelerin farkına varamayabiliriz. Ancak yabancı dil edinirken hangi sözcüğü hangi sözcükle kullanacağımız konusunda zorluk yaşarız. Kendimizi doğru bir şekilde ifade edebilmemiz için işte bu eşdizimli yapılar önemlidir.

Her toplum dünyayı nasıl algılıyorsa dile onu yansıtır. Bu nedenle bu tez çalışmasında Japoncadaki “*hairu*” eyleminin eşdizimli yapılarının Türkçedeki görünümleri üzerinde durulmuştur.

Öncelikle sadece tez çalışmam süresince değil, her konuda bana her zaman yol gösteren, destek olan ve beni yetiştiren danışmanım Sayın Prof.Dr. Ayşe Nur TEKMEKİ’ne teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışmam süresince yardımları ve destekleri için tüm hocalarıma ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim. Son olarak da ne olursa olsun arkamda duran, desteklerini eksik etmeyen aileme ve eşim Emrah BİLGİLİ’ye teşekkürler.

Nihal ÇAKMAK BİLGİLİ

Ankara,2017

KISALTMALAR

ALC: Arabic Learner Corpus

ANC: American National Corpus

BCCWJ: Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese

BNC: British National Corpus

C-JAS: Corpus of Japanese as a Second Language

CHJ: The Corpus of Historical Japanese

CSJ: Corpus of Spontaneous Japanese

ENPC: English-Norwegian Parallel Corpus

I-JAS: International Corpus of Japanese as a Second Language

ICNALE: The International Corpus Network of Asian Learners of English

LOB: Lancaster-Oslo/Bergen Corpus

LSAJ: Learner-corpus Study of Acquisition of Japanese as a Second Language

NICT: National Institute of Information and Communications Technology

NINJAL: National Institute of Japanese Language

NLB: NINJAL-LWP for BCCWJ

NPCMJ: The NINJAL Parsed Corpus of Modern Japanese

NWJC: Ninjal Web Japanese Corpus

STD: Sözlü Türkçe Derlemi

TUD: Türkçe Ulusal Derlemi

TABLÖLAR

- Tablo 1** NLB’ye göre *hairu* ve *ireru* Eylemlerinin Karşılaştırma Sayfası
- Tablo 2** NLB’ye göre “ad+ad durum eki+*hairu*” Eşdizimli Yapı Sıklık Listesi
- Tablo 3** NLB Sözcük Arama Sayfası

GİRİŞ

Bir dilin söz varlığının büyük bir kısmını oluşturan ve yabancı dilin doğal bir şekilde konuşulması açısından önemli bir kavram olan eşdizim (Momiyama, 2010:12-13) çalışmaları Türkiye’de son zamanlarda ivme kazanmıştır. Türkiye’de Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Arapça gibi çeşitli dillerdeki eşdizimli yapılar üzerine yapılan betimlemeli çalışmalar bulunmaktadır. Ayrıca yabancı dil öğretiminde eşdizimli yapılarda yapılan hatalar ve çözüm önerileri üzerine yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Ancak Japonca eşdizimli yapılar üzerine Türkiye’de henüz bir çalışma yapılmamıştır. Bu durum, tezin çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Alanyazında eşdizimli yapılar üzerine yapılan çalışmalarda henüz kavramsal çerçeve açısından tam bir fikir birliğine varılamamıştır. Örneğin Japonca oluşturulan eşdizimli yapılar üzerine olan sözlükler ve ders kitaplarına bakıldığında serbest birleşimler ve deyimlerin de eşdizimli yapı kavramı altında görülebilmektedir. Dolayısıyla eşdizimli yapıların belirlenmesi için araştırmacılar yöntemler geliştirmiştir. Eşdizimli yapılar, bu yöntemlerle istatistiksel ve anlamsal olmak üzere iki farklı yaklaşımla belirlenmeye çalışılmaktadır. Derlem tabanlı bir çalışma olarak istatistiksel yöntem benimsenen Strafella (2013)’nın kitabıdır.

Tekmen (2011:620; 2012:64)’te oluş bildiren yapıların ‘ol-’ eylemi başta olmak üzere edilgen, geçişsiz, dönüşlü ve olasılık yapılarını kapsadığını, bu anlatımların yoğun olarak kullanıldığı dillerin öznel kavrayışa yatkın diller olduğunu belirtmektedir. Yine Tekmen (2012:64)’te kılış bildiren anlatımların ise ‘yap-’ eylemini, geçişli eylemleri ve ettirgen yapıları kapsadığını, yoğun olarak kullanıldığı dillerin nesnel kavrayışa yatkın olduğunu söylemektedir. Japonya’daki en büyük derlem olan BCCWJ (*Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese*)¹ için oluşturulan NINJAL LWP for BCCWJ (NLB)²

¹ BCCWJ, Japocada “*Gendai Nihongo Kakikotoba Kinkō Kōpasu* 現代日本語書き言葉均衡コーパス” olarak geçmektedir. Ayrıntıları için 1.5.’teki içeriğe bakınız.

² Ayrıntı için 1.5.’teki içeriğe bakınız.

sorgulama sistemine bakıldığında Japoncada geçişsiz eylem özelliğine sahip *hairu* eyleminin geçişli eylem özelliği olan *ireru* eylemine göre daha yoğun kullanıldığı görülmektedir (Tablo 1. Bkz.).

入る 頻度=57,410	入れる 頻度=34,570
---------------------	----------------------

グループ別 パターン頻度順 基本 ?			
名詞 + 助詞 ◀			
入る		入れる	
パターン	頻度 ▼	パターン	頻度
◦ ...に入る	37795	...に入れる	19852
◦ ...が入る	16069	...が入れる	1332
◦ ...は入る	3841	...は入れる	1781
◦ ...で入る	2742	...で入れる	1670
◦ ...から入る	2516	...から入れる	683
◦ ...へ入る	2156	...へ入れる	458
◦ ...も入る	2033	...も入れる	1134
◦ ...の入る	1480	...の入れる	219
◦ ...を入る	772	...を入れる	19247
◦ ...まで入る	371	...まで入れる	264
◦ ...と入る	292	...と入れる	215
◦ ...より入る	200	...より入れる	34

名詞 + 複合助詞 ◀	
入る	入れる

Tablo 1. NLB'ye göre *hairu* ve *ireru* Eylemlerinin Karşılaştırma Sayfası

Tablo 1’de görüldüğü üzere *hairu* ve *ireru* eylemlerinin karşılaştırması sonucunda *hairu* eyleminin *ireru* eylemine göre daha yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. *Hairu* geçişsiz eyleminin derlemde kullanım sıklığı 57.410 iken, *ireru* geçişli eyleminin derlemde kullanım sıklığı 34.570’dir. Dolayısıyla *hairu* geçişsiz eyleminin *ireru* geçişli eyleminden daha sık kullanılmasının Japoncadaki oluş bildiren yapıların yoğun olarak kullanılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Öznel kavrayışa yatkın olan Japoncadaki geçişsiz eylemlerin, oluş bildiren anlatımlardan biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmada, geçişsiz eylem olma özelliği taşıması açısından inceleme nesnesi olarak *hairu* eylemi tercih edilmiştir.

Sondan eklemeli dil özelliğine sahip Türkçe'nin de Japonca gibi öznel dile yakın olduğu ileri sürülmektedir (Tekmen, 2012:65-66). *Hairu* eylemi ile kurulan eşdizimli yapıların Türkçeye aktarımında benzer eylemin kullanılıp kullanılmaması, eğer farklı bir eylem kullanılıyorsa bu eylemin geçişli-geçişsizlik özelliğinin ne olduğu, bir başka deyişle Japoncadaki *hairu* eylemi ile oluşturulan eşdizimli yapıların Türkçedeki görünümünün çözümlenmesi tezin içeriğini oluşturmaktadır. Yine her iki dilin addan sonra ilgeç veya durum eki almaları söz konusudur. Japoncada eşdizimli yapı oluştururken ad ile eylem arasına bir durum eki girmektedir. Dolayısıyla Japoncadaki “ad+ni/ga+*hairu*” eşdizimli yapılarındaki durum ekleri de çözümleme safhasında göz önünde bulundurulacaktır. Çözümleme yapılırken 1000 saat üzeri Japon Dili eğitimi almış 20 Türkçe konuşucusu ve mesleğinde Türkçeyi icra eden 5 Japonca konuşucusu olmak üzere 25 kişiye anket çalışması uygulanarak, eşdizimli yapıları Türkçeye çevirirken tercih edilen sözcük eğilimi belirlenmiştir. Anket çalışması iki farklı eylem ve biri “diğer” olmak üzere üç seçenekten oluşturulmuştur. İlk iki seçeneği uygun bulmayan katılımcılar diğer seçeneğini işaretleyerek uygun sözcüğü yazmıştır. Ayrıca katılımcılar birden fazla seçeneği de işaretleyebilmiştir.

Bu çalışmada derlem analiz yöntemi kullanılmıştır. Derlem analizi için gazete, dergi, ders kitapları gibi metinleri içeren, 100 milyon (+/-) sözcükten oluşan, dengeli ve dili temsil edebilir özellikte olması nedeniyle BCCWJ kullanılmıştır. BCCWJ, Japonca üzerine kurulan en kapsamlı veritabanıdır. Çalışmadaki eşdizimli yapılar, BCCWJ için oluşturulan “NINJAL LWP for BCCWJ (NLB)” derlem sorgulama sistemindeki sıklık listesi temel alınarak seçilmiştir. Ancak sadece sıklık listesinin eşdizimli olmayan yapıları da eşdizimli yapı olarak sunması sebebiyle, sistemde eşdizimleri saptamaya yönelik istatistiksel olarak hesaplanmış MI³ ve LogDice⁴ listesi de göz önünde bulundurularak, 5 ve üzeri değerlere sahip yapılar eşdizimli olarak kabul edilip çalışmaya dahil edilmiştir. Sadece MI veya

³ Ayrıntı için 2.2.1.'deki içeriğe bakınız.

⁴ Ayrıntı için 2.2.1.'deki içeriğe bakınız.

Araştırmamızın verilerini BCCWJ’de sık kullanılan eylemlerden biri olan *hairu* eyleminin “ad+ni/ga+hairu” biçimindeki eşdizimli yapıları oluşturmaktadır. Yapılan analizde *hairu* eyleminin Japoncada yoğun olarak *ni/ga* ad durum ekleri ile kullanıldığı görülmektedir. “ad+ni+hairu” eşdizimli yapıları için 3931 birliktelik, “ad+ga+hairu” eşdizimli yapıları için ise 3628 birliktelik bulunmaktadır. Toplamda da 7559 eşdizimli yapı söz konusudur. Diğer ad durum ekleriyle kullanılan eşdizimli yapıların sıklık listesi aşağıdaki Tablo 2.’de görülmektedir.

Tablo 2. NLB'ye göre “ad+ad durum eki+*hairu*” Eşdizimli Yapı Sıklık Listesi

Bu çalışmadaki eşdizimli yapı çözümlemesi *ni/ga* ad durum ekleriyle en sık kullanılması sebebiyle “*ad+ni/ga+hairu*” eşdizimli yapılarındaki en sık kullanılan ilk 50 eşdizimli yapı listesi oluşturularak sınırlandırılmıştır. İlk 50’ye eşdizimli yapılarla ilgili her bir yapı için en az 56, en çok 3122 veri olduğu göz önünde bulundurulduğunda her bir veri tezde yer alamayacağından, tüm veriler gözden geçirilmekle birlikte, her bir eşdizimli yapı için seçkisiz (*random*) temsili bir cümle, örnek tümce olarak kabul edilmiştir. Derlemden alınan örnek tümcelerin künyesi her Japonca tümcenin Türkçe çevirisinin sağ alt tarafında belirtilmektedir.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan kuramsal çerçevede derlem konusu ele alınmıştır. Derlemin temel özellikleri konularına değinilmiştir. Ayrıca dünyadaki, Japonya’daki ve Türkiye’deki derlem çalışmaları ele alınmıştır.

İkinci bölümde eşdizim kavramı ele alınmıştır. Eşdizimli yapıları saptamaya yönelik yaklaşım ve yöntemler belirlenmiştir. Japonya’da ve Türkiye’deki eşdizimli yapı çalışmalarına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde *ad+ni/ga+hairu* eşdizimli yapıları çözümlenmiştir. Bu eşdizimli yapıların Türkçedeki görünümlerinde eylemin geçişlilik veya geçişsizlik özelliği belirlenmiştir. Çözümleme yapılırken anket verilerinden yararlanılmıştır.

Tezin sonuç bölümünde, üçüncü bölümde yapılan çözümleme sonucunda elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

I.BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Derlem Tanımı

Derlem ya da bütünce (İng. *Corpus*) ile ilgili yapılan tanımlar aşağıdaki gibidir:

Türkçe Bilim Terimleri (2011:208)'de bütünce “Bir dil olayını incelemek amacıyla araştırmacının, belli bir yazar ya da alandan derlediği sözlü ya da yazılı örneklerin bütünü.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Vardar (2012: 53)'te bütünceyi “Bir dili betimlemek ve çözümlemek amacıyla derlenmiş sözlü ya da yazılı örnekler, sözceler bütünü.” olarak tanımlamaktadır.

İmer, Kocaman ve Özsoy (2013: 67)'de ise bütünce kavramını “Dil betimlemelerinde ya da dil konusundaki varsayımları doğrulamada kullanılan yazılı/sözlü veriler toplamı” şeklinde tanımlanmakla birlikte bütüncenin dilbilim incelemelerinde kapsamlı ve dilin bütününe kuşatacak biçimde olması ve yeni verilerle desteklenmesi gerektiğini de belirtmektedir.

TDK Güncel Türkçe Sözlükte ise ‘bütünce’ madde başı bulunmayıp, ‘derlem’ madde başı olarak görülmektedir. Derlem ise “Bir dilin türlü kullanım alanlarından derlenmiş örneklerinin dil bilgisi ve kuramsal dil bilimi araştırmalarında kullanılmak üzere

bilgisayar tarafından okunabilecek biçimde bir araya getirilmiş kümesi” olarak tanımlanmaktadır⁵.

Kamei, Kōno ve Chino (1996:738)’de İngilizcedeki *corpus* sözcüğüne karşılık gelen “*shiryōtai* 資料体” kavramını “Dil araştırmalarının konusu olan verilerin ve materyallerin toplanması” olarak tanımlamaktadır ve bu kavram için Japoncada “*gengo shiryōtai* 言語 資料体”, “*shūsei (gengo) shiryō* 集成 (言語) 資料” veya “*kōpasu* コーパス” sözcüklerinin de kullanıldığını belirtmektedir.

Maekawa (2015:2)’de derlemi basitçe “Dil araştırmaları için o dilin gerçek kullanımlarını içeren örnekleri çok miktarda eksiksizce toplayıp elektronik hale getirerek, veri elde etmek için arama çubuğunun eklenmesidir.” şeklinde açıklamaktadır.

Sinclair (1992: 171), “Derlem, dildeki çeşitliliği ve dilin durumunu tanımlamak için seçilen doğal oluşumlu dil metinlerinin toplanmasıdır.” şeklinde bir tanımlama yapmaktadır.

Strafella (2013: 15)’te modern dilbilimdeki derlem tanımının çeşitli dilbilimsel bilgilerin eklenildiği ve makinelerce okunabilir şekilde geliştirilmiş yazılı ve sözlü metinlerin toplanması olarak kullanıldığını ifade etmektedir.

Yukarıdaki tanımlardan anlaşıldığı üzere derlemler, belli bir amaç için dil araştırmalarında kullanılmak üzere yazılı ve sözlü metinlerden örneklerin, bilgisayarlarca okunur hale getirilerek toplanmasıdır. Günümüzde artık derlem dendiğinde bilgisayarca okunabilir metinlerin toplanması akla gelmektedir (Aarts, 1995:565). Bu şekilde bilgisayar tarafından okunur hale getirilerek oluşturulan derlemler ise belirli ölçütlere göre

⁵http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.590ee42ec4cd56.75293073 E.T: 04.10.2016.

hazırlanmaktadır. Bu ölçütler başlıca “temsil edebilirlik (Jp. *daihyōsei* 代表性, İng. *Representativeness*), boyut (Jp. *kibo* 規模, İng. *Size*), bilgi girişi (Jp. *アノテーション*, İng. *Annotation*)” şeklinde olup aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

1.1.1. Temsil Edebilirlik

Maekawa (2015:13)’te derlemden konu olan dil hakkında doğru bilgi elde etmek için derlemin, o dilin bütün görüntüsünü çarpıtmadan doğru bilgi vermesi gerektiğini belirtmektedir. Bu, derlemin dili temsil edebilme özelliğidir. Strafella (2013:15) da derlemin bu özelliğinin onu salt metin derlemelerinden ayırdığı için önemli bir özellik olduğunu belirtmektedir. Bir derlemin dili temsil edebilir olması için iki etken bulunmaktadır. Bunlar dengelilik (Jp. *kinkōsei* 均衡性, İng. *Balance*) ve örneklendirme (Jp. *sanpuringu* サンプルング, İng. *Sampling*)’ dir. Geniş bir yazar ve metin türleri dağılımını içermesi, derlemin dengeli olmasıdır. Her tür metinden seçilen kısımlar ise derlemdeki örneklendirmedir (Strafella, 2013:16).

Dolayısıyla bütün bir dildeki her tümceyi derleme dahil etmek mümkün olmadığından çeşitli türlerde metinlerden örnekler seçilerek dili temsil edebilecek nitelikte dengeli derlemler oluşturulmaktadır.

1.1.2. Boyut

Bir derlemin dili temsil edebilir olma özelliği yanında derlemdeki metin veya sözcük miktarı da önemlidir. Derlemde kaç tane sözcük ve örnek olacağına derlem oluşturulmadan karar verilmektedir ve o sayıya ulaşıldığında daha fazla ekleme

yapılmamaktadır (Strafella, 2013:19). Bu şekilde sabit bir boyuta sahip derlemeler olduğu gibi derleme yeni veri girişi yapılan veya veri çıkarılan derlemeler de bulunmaktadır⁶.

1.1.3. Bilgi Girişi

Derlemdeki sözcük veya tümceler hakkındaki bilgi girişleri, “sözcük türü etiketleme (*POS tagging* veya *word-class tagging*), baş sözcük oluşturma (lemmatization), sözdizimsel çözümleme (*parsing*) ve anlamsal bilgi (*semantic annotation*) olarak dört başlığa ayrılmaktadır (Kennedy, 1998:206-244; Strafella, 2013: 24-32).

POS tagging denilen kavram, derlemdeki her bir sözcük için o sözcük türü bilgisinin girilmesidir. En yaygın kullanılan işaretleme türüdür. Birçok dil için otomatik bir şekilde sözcükleri işaretlemek mümkündür (Strafella, 2013:25-26). Bu işaretlemeler artık çok yaygın bir uygulamadır ve %95 doğruluk payı ile otomatik bir şekilde yapılmaktadır (Meyer, 2002:91). BCCWJ’den sözcük arama sistemi olan NLB’ye bakıldığında her sözcük türü için ayrı listeler bulunmaktadır. Sözcükler türlerine göre ayrılıp her sözcük türü için kategorilere ayrıldığı görülmektedir. Dil incelemesi için kolaylık sağladığı düşünülmektedir.

Lemmatization ise derlemde baş sözcüğü belirlemektir. Örneğin İngilizcede biçimleri “*run, runs* ve *running*” olan sözcükler için baş sözcük “*run*” olarak belirlenmektedir (Strafella, 2013:27). NLB’ye bakıldığında “*hairu*” eylemi olarak aratıldığında ve örnek tümcelere bakıldığında bu eylemin farklı biçimleri görülmektedir. Bir başka deyişle sadece *hairu* olarak arama yapıldığında sadece sözlük biçimi değil diğer bütün biçimleri de listelenmektedir. Dolayısıyla BCCWJ’de Japoncadaki *hairu* eyleminin sözlük biçimini baş sözcük olarak belirlenip, bu sözcüğün sözcükbiçimlerinin de *hairu* olarak etiketlendiği söylenebilir. Kennedy (1998:207)’de dilbilimsel öğelerin sayımında ‘*types*’ ve

⁶ Ayrıntı için 1.2.4’e bakınız.

‘tokens’ ayrımının bilinmesi gerektiğini, ‘types’ kavramının farklı öge olduğunu, ‘tokens’ kavramının ise ‘type’ kavramının örnekleri olduğunu ifade etmektedir.

“*Words can show differences in use in different contexts*” tümcesi sekiz *types* içermekte, bu *types* içinde ‘in’ sözcüğü ise iki *tokens* içermektedir (Kennedy, 1998:207).

Parsing, derlemdeki tümce bazlı bilgi girişidir. Tümceyi sözdizimsel özelliklere göre ayırmaktadır. Bu şekilde etiketlenmiş derlemler “tree-banks” olarak da bilinmektedir (Strafella, 2013:59).

Semantic annotation, bir sözcüğün anlamsal özelliklerinin girişinin yapılmasıdır (Strafella, 2013:30).

1.2. Derlem Türleri

Derlemler bir amaca yönelik hazırlandığından çeşitlilik göstermektedir. Gries (2009:8)’de farklı türde hazırlanan bu derlemler içinden, araştırmak istenilen konu ile ilgili uygun derlemi bulabilmek için derlemlerin farklılıklarının bilinmesi gerekmektedir. Derlem çeşitleri ise aşağıda açıklanmaktadır.

1.2.1. Genel ve Özel Derlemler

Genel derlemler sadece yazın ve konuşma dilini veya her ikisini de içerebilmektedir. Bu derlemlerin dili bütünüyle temsil edebilir ve dengeli olması hedeflenmektedir (Gries, 2009:8). Örneğin Türkçe Ulusal Derlemi (TUD)⁷ veya İngiliz Ulusal Derlemi (British National Corpus BNC)⁸ genel derlemlerdir.

⁷ Ayrıntı için 1.4.’teki içeriğe bakınız.

⁸ Ayrıntı için 1.3.’teki içeriğe bakınız.

Özel derlemeler ise genel derlemlerden farklı olarak özel bir amaç için hazırlanmış derlemlerdir. 1980'lerin ortalarında yazılı Amerikan ve İngiliz kaynaklarındaki petrol endüstrisi hakkındaki 700 metin, 411.000 sözcükten oluşan *Guangzhou Petroleum English Corpus* (Kennedy, 1998: 44) özel amaçlı bir derleme örnektir. Bir başka özel derlem olarak ise NINJAL bünyesinde oluşturulan “Ainu Halk Edebiyatı Derlemi (*Ainugo Kōshōbungei Kōpasu* アイヌ語口承文芸コーパス)”⁹ örnek verilebilir.

1.2.2. Artsüremli ve Eşsüremli Derlemler

Artsüremli derlemler bir dilin zamanla nasıl değiştiğini göstermeyi amaçlamaktadır (Gries:2009:8-9). Aynı dilin farklı dönemlerinden toplanmış metinleri içermektedir. “*The Helsinki Corpus of English Texts*” artsüremli bir derleme örnektir. Bu derlemin oluşturulmasına 1980'lerin başında başlanmış ve 1991 yılında tamamlanmıştır. 8.yy.'dan 18.yy'a kadar olan İngilizce metinleri içermektedir ve 1.5 milyon sözcükten oluşmaktadır.¹⁰

Eşsüremli derlemler ise dilin sadece belli bir dönemini göstermektedir (Gries, 2009:9). Eşsüremli derlemlerin hazırlanmasının artsüremli derlemlere zemin hazırladığı söylenebilir. *TUD* ve *BNC* genel derlem olmalarının yanı sıra aynı zamanda eşsüremli derlemlere de örnektir.

1.2.3. Tek Dilli ve Paralel Derlemler

Tek dilli derlemler adından da anlaşılacağı üzere tek bir dil hakkında bilgi vermek için oluşturulmaktadır (Gries, 2009:9). Tek bir dile ait sözlü veya yazılı metinleri

⁹ Ayrıntı için 1.5.'teki içeriğe bakınız.

¹⁰ http://www.helsinki.fi/varieng/series/volumes/14/rissanen_tyrkko/ E.T.: 01.08.2017.

içermektedir. Paralel derlemler ise iki veya daha fazla dilden oluşturulan derlemlerdir. Bu derlemler bir metnin farklı dillerdeki çevirisini içermektedir (Gries, 2009:9; Strafella, 2013:38-39). Paralel derlemler sözlük bilim çalışmalarında, dil öğretiminde ve çeviri çalışmalarında önemli bir kaynaktır (Aarts, 1995:567). Paralel derleme örnek olarak *English-Norwegian Parallel Corpus(ENPC)* verilebilir. Bu derlem, 1994 yılında, Oslo Üniversitesi, İngiliz ve Amerikan Çalışmaları Bölümü'nde araştırma projesi olarak başlanmıştır ve 1997 yılında tamamlanmıştır. 1997-2001 yılları arasında derleme Almanca, Flemenkçe ve Portekizce de eklenerek genişletilmiştir.¹¹

1.2.4. Durağan ve Hareketli Derlemler

Durağan derlemler sabit bir boyuta sahiptir. Sonradan veri girişi veya çıkarımı yapılmamaktadır. Hareketli derlemlerin ise belirli bir boyutu yoktur ve yeni verilerle sürekli genişlemektedir. Aarts (1995:567)'da derleme yeni veri girişi yapılırken eski verilerin çıkarıldığını da söylemektedir. Strafella (2013:37)'de bu tip derlemin ilk kez Sinclair tarafından geliştirildiğini ifade etmektedir. Fakat bu derlem türünün boyutu değiştiği için nicel araştırmalarda, dengeli örneklem derlemine kıyasla güvenilir olmadığı belirtilmektedir (Strafella, 2013:38). En bilinen hareketli derlem Birmingham Üniversitesi'nde oluşturulan *The Bank of English* derlemidir.¹²

1.2.5. Yazın ve Konuşma Dili Derlemleri

Yazın dili derlemleri, yazılı metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşan derlemlerdir. İlk İngilizce yazılı modern derlemin Kučera ve Francis tarafından 1961'de oluşturulan Brown Derlemi olduğu söylenmektedir (Strafella, 2013:34). Japon dili üzerine ise 100

¹¹ <http://www.hf.uio.no/ilos/english/services/omc/enpc/> E.T.: 01.08.2017.

¹² <http://corpora.lancs.ac.uk/clmtp/1-data.php> E.T.: 01.08.2017.

milyon (+/-) sözcükten oluşan *Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese*¹³ derlemi yazın dili derlemidir. *Lancaster-Oslo/Bergen Derlemi* (LOB) de bir diğer yazın dili derlemine örnektir¹⁴.

Konuşma dili derlemleri de genellikle yüz yüze konuşmaları, telefon görüşmeleri gibi diyalogları içermektedir (Strafella, 2013:34). Kayıt altına alınan konuşmalar yazıya aktarılır ve bu metinler derlemi oluşturmaktadır. Japonca üzerine bu türdeki derlem *Corpus of Spontaneous Japanese* (CSJ - *Jp. Nihongo Hanashikotoba Kōpasu* 日本語話し言葉コーパス)¹⁵dur. Türkçe üzerine ise Sözlü Türkçe Derlemi (STD) bulunmaktadır.¹⁶

1.2.6. Örneklem ve Tam Metin Derlemi

Örneklem derlemi, derlemde kullanılmak üzere belirlenmiş metinlerin bir kısmını içermektedir. Dili temsil edebilir olmasına dikkat edilerek hazırlanmaktadır. BCCWJ de bir örneklem derlemidir.

Öte yandan tam metin derlemi ise adından da anlaşıldığı gibi metnin tamamını içermektedir. Bu derlemler tam olarak dilbilimsel olmayıp tek bir yazar veya metin incelemek için oluşturulan derlemlerdir (Aarts, 1995:567). Dolayısıyla tam metin derlemlerinin boyutlarının küçük olduğu ve dili temsil edebilir nitelikte olmadığı söylenebilir.

¹³ Ayrıntı için 1.5.'teki içeriğe bakınız.

¹⁴ <http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/LOB/> E.T.: 01.08.2017.

¹⁵ Ayrıntı için 1.5.'teki içeriğe bakınız.

¹⁶ Ayrıntı için 1.4.'teki içeriğe bakınız.

1.2.7. Öğrenci Derlemi

İkinci bir dil öğrenen öğrencilerin hazırladığı yazılı ve sözlü metinlerinden oluşan derlemelerdir. Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlanacak kaynaklar ve sözlük bilimciler için sözlük hazırlamada kullanışlı bir kaynak olduğu belirtilmektedir (Strafella, 2013:36). En büyük öğrenci derlemelerinden biri *The International Corpus Network of Asian Learners of English* (ICNALE)'dir. Asya ülkelerindeki İngilizce öğrencilerinin yazılı ve sözlü metinlerini içermektedir. 1.8 milyon sözcükten oluşmaktadır. Derlemin yazılı kısmı 2013 yılında, sözlü kısmı ise 2015 yılında tamamlanmıştır¹⁷. Bir diğer öğrenci derlemi olarak da Arap dili öğrencilerinin yazılı ve sözlü metinlerinden oluşturulan *Arabic Learner Corpus* (ALC) örnek verilebilir. Bu derlem yazılı ve sözlü metinleri içermekte, 282.732 sözcükten oluşmaktadır. Veriler, 2012-2013 yılları arasında 67 farklı milletten 942 öğrenciden toplanmıştır¹⁸.

1.3. Dünyada Başlıca Derlemler

Brown Derlemi (The Brown Corpus) 1963-1964 yılları arasında Henry Kučera ve W. Nelson Francis tarafından oluşturulan bir derlemdir. 1 milyon (+/-) sözcükten oluşmaktadır. Modern İngilizce üzerine dilbilim incelemesi için hazırlanmış ilk bilgisayarca okunabilir genel derlem olma özelliğine sahiptir. 1961 yılına ait yazılı Amerikan İngilizcesi metinleri içermektedir. Boyutça küçük bir derlemdir¹⁹.

Lancaster-Oslo/Bergen Derlemi (The Lancaster-Oslo Bergen Corpus - LOB) 1970'lerde oluşturulmuştur. Brown derlemi gibi hazırlanmıştır. Boyutu ve türleri benzerdir. 1961 yılına ait yazılı İngiliz İngilizcesi metinleri içermektedir. 1 milyon (+/-) sözcükten

¹⁷ <http://language.sakura.ne.jp/icnale/>. E.T.: 02.08.2017.

¹⁸ <http://www.arabiclearncorpus.com/about-the-corpus-en> E.T.: 02.08.2017.

¹⁹ <http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/BROWN/> E.T.: 02.08.2017.

oluşmaktadır. 1970-1978 yılları arasında oluşturulmuştur. Sözcük türü bilgi girişi ise 1981-1986 yılları arasında yapılmıştır²⁰.

İngiliz Ulusal Derlemi (British National Corpus - BNC) ise LOB'den farklı olarak 20. Yüzyılın sonlarına ait İngiliz İngilizcesine ait hem yazılı hem de sözlü metinleri içermektedir. %90'ı yazılı, %10'u ise sözlü metinleri içermektedir. 100 milyon sözcüklü boyutça büyük bir derlemdir. Derlemin hazırlanmasına 1991 senesinde başlanmış, tamamlanması ise 1994 yılını bulmuştur²¹.

Amerikan Ulusal Derlemi (American National Corpus - ANC), hem yazılı hem de sözlü metinler içermektedir. BNC ile yapısı benzerdir. Derlemin 2005 yılında ikinci kez gözden geçirilmesiyle 22 milyon (+/-) sözcük sayısına ulaşmıştır. Sözcük türü gibi bilgi girişleri de bulunmaktadır. ANC, ücretsiz olarak kullanıma açıktır²².

1.4. Türkiye'de Derlem Çalışmaları

ODTÜ Türkçe derlemi, 1990 yılı sonrasındaki metinlerden alınan örneklerden oluşmakta, bu örneklem 201 kitap, 87 dergi ve 3 günlük gazetelerden alınmıştır. Dengeli bir dağılım yapılmaya çalışılmış ve 2 milyon sözcüğe ulaşılmıştır (Say, 2006:83).

ODTÜ-Sabancı Ağaç Yapılı Derlemi ise Sabancı Üniversitesi ile iş birliği içinde Türkçe derlemin bir kısmının biçim birimsel ve söz dizimsel olarak işaretlenmesi şeklinde ayrı bir proje olarak gerçekleştirilmiştir (Say, 2006:85).

Türkçe Ulusal Derlemi (TUD), 50 milyon sözcükten oluşmaktadır. %2'lik kısmı sözlü Türkçedir. Dengeli, büyük ölçekli ve genel amaçlı derlem olacak şekilde tasarlanmış,

²⁰ <http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/LOB/index.html> E.T.: 02.08.2017.

²¹ <http://www.natcorp.ox.ac.uk/corpus/> , <http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/BNC/> E.T.: 02.08.2017.

²² <http://www.anc.org/about/> E.T.: 02.08.2017.

İngiliz Ulusal Derlemi (BNC) örnek alınmıştır. TÜBİTAK tarafından desteklenen proje sonucunda ortaya çıkmıştır²³.

Sözlü Türkçe Derlemi (STD), çeşitli ses kayıtları ve Radyo ODTÜ arşivinden toplanan 18 konuşmayı içermektedir. Şu an 400.000 sözcükten oluşan derlemin boyutunun genişletilmesi düşünülmektedir²⁴.

Türkiye’de derlem çalışmalarının Mersin Üniversitesi merkezli de yürütüldüğü görülmektedir. Derlem projelerinin sekizi TÜBİTAK-SOBAG destekli toplamda 12 derlem projesi bulunmaktadır.²⁵ TÜBİTAK tarafından desteklenmiş projeler “Türkçe Üzerine Derlem Dilbilim Uygulamaları” başlığı altında Bülent ÖZKAN, B.Tahir TAHİROĞLU ve Ayşe Eda ÖZKAN tarafından hazırlanmıştır ve sekiz farklı yazarın yazılarına yer verilmiştir. Türkiyede derlem çalışmalarının son yıllarda arttığı görülmektedir.

1.5. Japonya’da Derlem Çalışmaları

Japonya’da derlem çalışmalarının Ulusal Japon Dili Enstitüsü²⁶ (*Kokuritsu Kokugo Kenkyūjo* 国立国語研究所) tarafından yürütüldüğü görülmektedir. *KOTONOHA* adında büyük bir derlem projesi bulunmaktadır. Bu proje, Japonya’da oluşturulan bütün derlemleri tek bir derlemde toplamayı amaçlamaktadır. *Heian* döneminden günümüze kadar olan metinlerin toplanması hedeflenmektedir.²⁷ Japonya’daki NINJAL tarafından hazırlanan derlemler ise aşağıdaki şekildedir.

²³ www.tnc.org.tr E.T.:08.02.17.

²⁴ https://std.metu.edu.tr/, https://std.metu.edu.tr/hakkinda/ E.T.:01.08.2017.

²⁵ http://turkcederlem.mersin.edu.tr/ E.T.:02.08.2017.

²⁶ National Institute of Japanese Language olan enstitüsü kısaca NINJAL olarak geçmektedir. Bu tezde de Ulusal Japon Dili Enstitüsü için NINJAL kısaltması kullanılacaktır.

²⁷ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/en/kotonoha.html E.T.: 02.08.2017.

Nihongo Kakikotoba Kinkō Kōpasu 現代日本語書き言葉均衡コーパス) günümüz yazılı

Japonca metinleri içermektedir. Günümüzde Japon dilinin tek dengeli derlemidir. 3 tane alt derlemi bulunup²⁸ toplamda 100 milyon (+/-) sözcükten oluşmaktadır. Yayınlanmış veriler temel alınarak tür dağılımı yapıldığı için, objektif verilere başvurulmaksızın İngilizce uzmanlarının öznel bakış açısıyla türlere karar verilerek oluşturulan Brown Derlemi ve İngiliz Ulusal derleminden ayrılmaktadır (Maekawa, 2007:56). Bu derlemden sözcük aramak için NINJAL ve Lago Dil Enstitüsü (Lago Institute of Language)’nın birlikte geliştirdiği online araştırma sistemi bulunmaktadır²⁹. Bu sistem, NINJAL-LWP for BCCWJ (NLB)dir.³⁰

NLB, BCCWJ’den veri elde etmek için oluşturulan sistemdir. Sistemin arama sayfasının görseli aşağıdaki gibidir.

²⁸ 2001-2005 tarihleri arasındaki kitaplar, dergiler ve gazetelerden oluşan 35 milyon sözcüklük eser alt derlemi (*Production Sub-corpus*), belli okuyucu kitlesi tarafından kütüphanelerden alınan, 1980-2005 yılları arasındaki kitaplardan oluşan 30 milyon sözcüklük kütüphane alt derlemi (*Circulation Library Sub-corpus*) ve internet metinleri, ders kitapları gibi çeşitli küçük derlemleri içeren alt derlem (*Non-population Sub-corpus*) dir (Maekawa, 2007:56)

²⁹ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/bccwj/ E.T.: 24.03.2017

³⁰ Bu sistem dışında *Chūnagon* ve *Shōnagon* olmak üzere iki sistem daha bulunmaktadır. Bu sistemler de NLB gibi halka açıktır. Ancak NLB bu iki sistemden farklı olarak “isim, eylem” gibi sözcük türlerinin birliktelik ilişkilerini, dilbilgisel hareketlerini kapsamlı bir şekilde gösterir. NLB sistemini kullanan araçta Tsukuba Üniversitesi’nin oluşturduğu 1 milyar 100 milyon sözcüklü “Web Derlemi”ne erişen NINJAL-LWP for TWC(NLT) de bulunmaktadır. (www.nlb.ninjal.ac.jp ET: 27.02.2017).

NINJAL-LWP for BCCWJ

ここに調べたい語を入力 (読み可)

絞り込み 元に戻す

すべて 名詞 動詞 形容詞 連体詞 副詞 オノマトペ

見出し	読み	ローマ字表記	頻度
いる 非自立	イル	iru	968,064
こと	コト	koto	701,470
の	ノ	no	686,025
する	スル	suru	601,911
なる	ナル	naru	484,861
ある	アル	aru	479,785
その	ソノ	sono	347,357
よう	ヨウ	you	333,829
言う	イウ	iu	285,579
この	コノ	kono	272,773
もの	モノ	mono	234,829
ん	ン	n	205,301
思う	オモウ	omou	199,915
できる	デキル	dekiru	194,228

page / 852 100 85,112件 1 - 100を表示

NINJAL-LWP for BCCWJ Copyright © 2012-2016 National Institute for Japanese Language and Linguistics, Lingo Institute of Language. All rights reserved.

Tablo 3. NLB Sözcük Arama Sayfası

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere bütün sözcük türlerinin (*Jp. subete* 「すべて」), isimlerin (*Jp. meishi* 「名詞」), eylemlerin (*Jp. dōshi* 「動詞」), önadların (*Jp. keiyōshi* 「形容詞」), niteleyici isimlerin (*Jp. rentaishi* 「連体詞」), belirteçlerin (*Jp. fukushi* 「副詞」) ve yansıma sözcükler (*Jp. onomatope* 「オノマトペ」) olmak üzere 7 sekme bulunmaktadır. Ayrıca sözcükler derlemde kullanılma sıklıklarına göre sıralanmaktadır. Bunun yanı sıra NLB'deki arama çubuğuna herhangi bir sözcük girildiğinde o sözcüğün eşdizimli yapıları, dilbilgisel yapıları gibi veriler de sıralanmaktadır.

Corpus of Spontaneous Japanese (CSJ), *NINJAL*, *NICT* (National Institute of Information and Communications Technology) ve Tokyo Teknoloji Enstitüsü tarafından geliştirilmiştir. Sözlük oluşturma, Japonca öğretimi, sosyoloji, psikoloji, fonetik, doğal dil işleme, Japon dili işleme gibi alanlarda kullanılmaktadır. Hem nitelik hem de nicelik

bakımından dünya standartlarında bir derlemidir. 7.52 milyon sözcükten oluşmaktadır. Üye olarak ücretsiz kullanılabilir³¹.

The Corpus of Historical Japanese (CHJ - Jp. Nihongo Rekishi Kōpasu 日本語歴史コーパス) derleminde sesletim, sözcük türleri ve biçimsel bilgiler bütün metinlere uygulanmıştır. Japoncanın bütün tarihi dönemlerini kapsayacak artsürekli bir derleme dönüştürülmesi düşünülmektedir. Şu an için *Heian, Kamakura, Muromachi, Edo ve Meiji* dönemlerinden seçilen metinler yer almaktadır³². Şu an için belirli dönemleri kapsadığı için eşsürekli derlem olduğu söylenebilir.

Ninjal Web Japanese Corpus (NWJC - Jp. Kokugoken Nihongo Webbu Kōpasu 国語研日本語ウェブコーパス) olan web derlemi 10 milyar sözcüğü aşmaktadır. Araştırılmak istenen sözcük veya dilbilgisel yapılar “<http://bonten.ninjal.ac.jp/>” web sayfası üzerinden yapılmaktadır. Herkesin kullanımına açıktır³³.

Learner-corpus Study of Acquisition of Japanese as a Second Language (LSAJ), ikinci dil olarak Japonca edinimi ile ilgili öğrenici derlemidir. “*Corpus of Japanese as a Second Language – C-JAS*” ve “*International Corpus of Japanese as a Second Language – I-JAS*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır³⁴. C-JAS, anadili Çince olan üç kişi ve anadili Korece olan üç kişi olmak üzere toplamda altı Japon dili öğrencisinin üç yıl boyunca takip edilip veri toplandığı konuşma derlemidir. Yaklaşık 570.000 sözcükten oluşmaktadır ve derlemden online arama yapılabilir³⁵. I-JAS ise dünyadaki 20 farklı yerden 210 Japon

³¹ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/csj/en/ E.T. 08.05.2017-02.08.2017.

³² http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/chj/overview-en.html E.T. 08.05.2017.

³³ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/nwjc/ E.T. 08.05.2017.

³⁴ <http://lsaj.ninjal.ac.jp/> E.T.: 02.08.2017.

³⁵ <http://ninjal-sakoda.sakura.ne.jp/lsaj/?cat=2> E.T. 09.05.2017.

dili öğrenicisinin yazılı ve sözlü verilerinin bulunduğu bir derlemidir. 2020 yılına kadar NINJAL 1000 öğrenicinin verilerini sunmayı düşünmektedir³⁶.

Corpora of Modern Japanese (Jp. Kindaigo no Kōpasu 近代語のコーパス), *Meiji* ve *Taisho* dönemlerindeki Japon dilini incelemek için oluşturulan derlemlerdir. Bu derlemler *Taiyō Corpus*, *Modern Women's Magazines Corpus*, *Meiroku Zasshi Corpus* ve *Kokumin no Tomo Corpus* olmak üzere dört tanedir. Ayrıca sözcüklerin biçim bilgisi girişi bulunmaktadır ve *Chūnagon* sisteminden derleme erişmek mümkündür³⁷. Bu dört derlemden *Taiyō Corpus (Jp. Taiyō Kōpasu 太陽コーパス)*, 1895-1925 yılları arasında yayınlanan *Taiyō* dergisindeki bütün metinleri içermektedir³⁸. Bir diğeri olan *Modern Women's Magazines Corpus (Jp. Kindai Josei Zasshi Kōpasu 近代女性雑誌コーパス)*, 1894-1925 tarihleri arasında yayınlanan “*Jogaku Zasshi 女学雑誌*”, “*Jogaku Sekai 女学世界*” ve “*Fujin Kurabu 婦人倶楽部*” olmak üzere üç farklı kadın dergisindeki metinleri içermektedir³⁹. *Meiroku Zasshi Corpus* ise *Meiji* dönemindeki bilim dergisi olan *Meiroku* dergisi metinlerini içermektedir. 1874-1875 yılları arasını kapsamaktadır⁴⁰. Son olarak da *Kokumin no Tomo Corpus (Jp. Kokumin no Tomo Kōpasu 国民之友コーパス)*, *Meiji* döneminin ortalarındaki bir dergi olan *Kokumin no Tomo*'nun metinlerini içermektedir. 1887-1888 yılları arasında yayınlanan metinleri içermektedir⁴¹.

³⁶ <http://ninjal-sakoda.sakura.ne.jp/lsaj/?cat=3> E.T. 11.05.2017.

³⁷ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/ E.T.: 04.06.2017.

³⁸ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/taiyou/ E.T.:03.08.2017.

³⁹ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/woman-mag/ E.T.:03.08.2017.

⁴⁰ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/meiroku/ E.T.:03.08.2017.

⁴¹ http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/kokumin/ E.T.:03.08.2017.

イヌ語口承文芸コーパス) adlı derlemde Ainu halk hikayeleri, Japonca ve İngilizce çevirileri ile birlikte dijital ortamda bulunmaktadır. Veriler, 1977-1983 yılları arasında Hiroshi Nakagawa tarafından hikaye anlatıcısı Kimi Kimura ile birlikte kaydedilmiştir. 2015 yılında on halk hikayesi yayınlanmıştır. Ainu dili ve sözlü edebiyatı ile ilgelenen araştırmacılar için önemli bir veri kaynağıdır⁴².

The NINJAL Parsed Corpus of Modern Japanese (NPCMJ – Jp. Tōgo-Imi Kaiseki no Kōpasu 統語・意味解析のコーパス), Japonca yapısal sözcük, tümce yapısı, yan tümce çeşitleri ve dilbilgisel yapıların çıkarımını kolaylaştırmak için bu derlem hazırlanmıştır. Bu derlem sözlü ve yazılı modern Japonca'nın sözdizimsel ve anlamsal açıdan bilgi girişinin yapıldığı bir derlem⁴³. *Keyaki Treebank*'in⁴⁴ geliştirilmiş halidir.

1.6. Değerlendirme

Günümüzde derlem, bilgisayar tarafından işlenmiş yazılı ve sözlü metinleri içermektedir. Dil incelemelerinde derlemin yararlı olduğu görülmektedir. Artsüremli derlemler sayesinde dildeki değişimler görülebilmektedir. Çeşitli derlemlerin bulunması araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır. Derlem çalışmalarının Japonya'da yoğun bir şekilde olduğu görülmektedir. Japonya'daki derlem çalışmaları bir kurum tarafından yürütülmektedir. Ancak Türkiye'deki derlem çalışmalarına bakıldığında tek bir kurum

⁴² <http://ainucorpus.ninjal.ac.jp/en/> E.T.: 04.06.2017.

⁴³ <http://npcmj.ninjal.ac.jp/?lang=en> E.T.: 13.08.2017.

⁴⁴ Kei Yoshimoto ve Alastair Butler tarafından 2014-2016 yılları arasında bilgi girişi yapılmıştır. 2016'dan itibaren ise NINJAL altında NPCMJ olarak Prashant Pardeshi önderliğinde devam ettirilmektedir (<http://www.compling.jp/keyaki/acknowledgements.html> E.T.: 13.08.2017).

altında olmadığı gör÷lmektedir. Ayrıca derlemler, eşdizimli yapıların belirlenmesinde yararlı bir veritabanıdır.

II.BÖLÜM

EŞDİZİMLİLİK

2.1. Eşdizimin Tanımı

Eşdizim ya da biriktelik (İng. *Collocation*) ile ilgili yapılan tanımlar aşağıdaki gibidir:

Vardar (2007:94-95)'te eşdizimliliği “İki ya da daha çok sayıda dil biriminin genellikle aynı dizimlerde yer alması. Eşdizimlilik kavramı, sözlükbilime dağılımsal ölçütlerin uygulanmasından kaynaklanır ve birimlerin anlam yönünün dizim içi kullanımlarıyla yakından ilişkili olduğu görüşüne bağlanır.” olarak tanımlamaktadır.

İmer vd. (2013:123)'te *eşdizimlilik* madde başını “İki ya da daha fazla sayıda birimin aynı dizimde bulunması. bkz. **biriktelik**” olarak tanımlamakta, *biriktelik* madde başını da “Sözcüklerin düzenli bir biçimde birlikte kullanımları durumu; örn. *sigara içmek, yemek yemek, toplantı yapmak, konferans (konferans yapmak olmaz)*. Yabancı dillerde kimi eylemlerle ilgeçler de birlikte kullanılır; örn. İng. *go to, depend on, agree with, look at* vb. **Eşdizimlilik** de denir.” şeklinde ifade etmektedir.

Momiyama (2010:12)'de her dilde “*kaze o hiku* 「風をひく」” gibi gelenekselleşmiş ifadelerin bulunduğunu, bu ifadelerin deneyim yoluyla edinildiğini ve bu gibi sayısız sözcüğün uygun bir şekilde bir araya gelmesiyle oluşan yapıya “*rengo* 連語 Tr. eşdizim” demektedir.

Kunihiro (1997), “*Atsui furo* 「熱い風呂」”, “*Furo o wakasu* 「風呂を沸かす」” gibi serbest oluşturulabilen sözcük birleşimini “*yōhō* 「用法」 (kullanım)”, “*Furo kara agaru* 「風呂から上がる」” gibi sözcük birlikteliğindeki bütün anlamın her bir sözcüğün anlamından hemen anlaşılır olmasına “*rengo* 「連語」 (eşdizim)”, “*Hone ga oru* 「骨を折る」”, “*Ashi o arau* 「足を洗う」” gibi her sözcüğün anlamından bütün anlamın çıkmadığı sözcük birleşimini ise “*seiku* 「成句」 (kalıp yapılar)” demektedir (Akt. Komiya: 2003:45).

Gengogaku Daijiten (1996:128)'de eşdizim kavramını “*Enge Kankei* 「縁語関係」” sözcüğü karşılamaktadır. “Sözcüğün genel, bağımsız bir şekilde kullanılmasından çok, başka bir sözcükle birlikte kullanılmasıdır” şeklinde tanımlanmaktadır.

Nihongo Kyōiku Jiten (1982:94)'te ise, “*rengo* 「連語」”, “İki ya da daha fazla sözcüğün sözdizimsel özelliklere uyarak birleşmesi ve bir tümce olmayan yapı.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan anlaşıldığı üzere eşdizim en genel tanımıyla “İki ya da daha fazla sözcüğün uygun bir şekilde bir arada bulunmasıdır.” şeklindedir. Dolayısıyla bir sözcüğün hangi sözcükle kullanıldığının önemli olduğu görülmektedir.

Hill (2000:53)'te, söylediğimiz, duyduğumuz, okuduğumuz ve yazdığımız her şeyin %70'inin eşdizimli sözcüklerden oluştuğunu söylemektedir (Akt. Eken, 2016:30). Bu da eşdizimin bir dilin sözvarlığının büyük bir kısmı olduğunu göstermektedir. Sözcüklerin anlamlarının bilinmesine rağmen kullanımlarda sorun yaşanmakta, uygun sözcük seçilememektedir. Momiyama (2010:12-13)'te de eşdizimli sözcüklerin doğal dil kullanımında çok önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Bir dil edinirken sözcüklerin tek tek anlamlarını bilmek tümce kurmaya yeterli değildir. Öğrencilerin sözcüklerin anlamlarını bilmelerine rağmen uygun sözcüğü kullanamamaları sorun oluşturmaktadır. Bu sebeple yabancı dil eğitiminde eşdizimin önemine işaret edilmektedir (Ördem, 2013; Strafella ve Maekawa, 2015; Komiya, 2003). Ayrıca Fang (2016,113)'te, Himeno (2006)'dan yaptığı alıntıda “*Kusuri o nomu* 「薬を飲む」 Tr. ilaç içmek” şeklindeki serbestçe bir araya gelen sözcük birlikteliklerinde bile anadili etkisiyle “**Kusuri o taberu* 「薬を食べる」 Tr. ilaç yemek” gibi yanlış bir kullanımda bulunabildiklerini ifade etmektedir. Yapılan çalışmaların da yabancı dil öğreniminde eşdizimli yapı edinirken yapılan hatalar ve hataların düzeltilmesine yönelik öneriler üzerine olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yabancı dil öğretiminde, doğal dil edinimi açısından eşdizimli yapıların önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

Eşdizimli yapılar için en genel tanım “sözcüklerin uygun bir şekilde bir arada bulunması” şeklinde olsa da araştırmacılar eşdizimleri saptamaya yönelik farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Eşdizimi saptamaya yönelik yaklaşımlar aşağıda ele alınmaktadır.

2.2. Eşdizimi Saptamaya Yönelik Yaklaşımlar

Eşdizimi terim olarak ilk kez İngiliz dilbilimci J.R. Firth'ün kullandığı ve bu tanımdan yola çıkarak eşdizim çalışmalarının devam ettiği belirtilmektedir (Koya, 2005:4; Kumova ve Karaoğlu, 2010:238; Aksu Kurtoğlu, 2015:11).

Hori (2004, 3-4)'te eşdizim çalışmalarının kronolojik olarak üç döneme ayrılabilirliğini söylemektedir:

1. 1960'larda eşdizim; teorik olarak yoğunlaştığı ve eşdizimle ilgili problemlere ve çeşitli konuların tartışıldığı dönemdir. Bu dönemde Edinburgh Üniversitesi'nde yürütülen eşdizim çalışmalarında M.A.K Halliday, John Sinclair, Angus McIntosh gibi araştırmacılar bulunmaktaydı.

2. 1970'lerde eşdizim; çalışma yöntemlerinin önerildiği ve birkaç yaklaşımın oluşturulduğu dönemdir. Bu dönemde de yine Sinclair çalışmalarına devam etmiştir. Sayısal verilere dayalı bir projeye başlanmıştır.

3. 1980'lerde eşdizim; çalışmaların sonuçlarının ve başarılarının ortaya çıktığı dönemdir. Bu dönemde ise bilgisayardaki hızlı gelişmeler ve derlem dilbilim çalışmaları Sinclair'ın projesini ilerletmiştir.

Eken (2015:54)'te eşdizimlilik çalışmalarının sıklık temelli olarak Firth ile başladığını belirtmektedir. Alanyazında eşdizim kavramının yirminci yüzyıldan itibaren istatistik temelli yaklaşım (*statistically oriented approach*) ya da sıklık temelli yaklaşımın (*frequency-based approach*) yanı sıra anlam temelli yaklaşım (*significance oriented approach*) ya da öbeksel yaklaşım (*phraseological approach*) olarak da ele alındığı iki temel yaklaşımın olduğu belirtilmektedir (Eken, 2016:31; Aksu Kurtoğlu, 2015:10). Bir başka deyişle eşdizimlilik çalışmaları araştırmacının benimsediği yaklaşıma göre yapılmaktadır.

2.2.1. Sıklık Temelli Yaklaşım

Bu yaklaşımı benimseyen araştırmacılar eşdizimleri saptamaya çalışırken istatistiksel verilere dayanarak betimleme yapmaktadır. Firth'den sonra bu yaklaşımı benimseyen araştırmacı Halliday'dir. Aksu Kurtoğlu (2016:56)'da "Halliday, bir eşzamanlı görünme olasılığı noktasında ölçülebildiğini söyleyerek eşdizimliliği istatistiksel bir kavram olarak sunmuştur." demektedir. Eken (2016:35)'te Halliday (1966)'ya göre eşdizimin "Sözcükler arasında, sözcüklerin anlamlarından bağımsız kurulan nedensiz çağrışım ilkeleridir." şeklinde olduğunu belirtmektedir.

İstatistiksel yaklaşımı benimseyen bir diğer araştırmacı olan Sinclair (1991:170) eşdizimi "Bir metindeki iki veya daha fazla sözcüğün kısa bir aralık içinde birbirleriyle bulunmasıdır." şeklinde tanımlamaktadır. Eşdizimi tanımlamada üç temel sözcükten bahsetmektedir. *Node*, düğüm sözcük; *collocate*, düğüm sözcüğün sağında ve solunda bulunan sözcükler; ve son olarak *span* ise düğüm sözcüklerle birlikte bulunan sözcüklerin ölçümüdür.

Eşdizimli yapılar derlem kullanılarak istatistiksel yöntemlerle çıkarılmaktadır (Aksu Kurtoğlu: 58). Bu yöntemlerden birkaçı ise aşağıdaki gibidir:

Gözlenme sıklığı; iki ya da daha fazla sözcüğün birlikte gözlenme sayısını ifade etmektedir. Derlemdeki bu sözcük birlikleri sıklık değeri azalacak şekilde listelenmektedir ve listede yüksek sıklık değerine sahip olan adayların eşdizim olduğu kabul edilmektedir (Kumova ve Karaoğlu, 2016:257-258).

MI Değeri (*Mutual Information*)⁴⁵, iki rassal değişkenin noktasal karşılıklı bağımlılıklarını gösteren bir değerdir. İki değişkenin bir arada görülme olasılığının ayrı ayrı

⁴⁵ Kumova ve Karaoğlu, 2016:258-259'da bu kavramın Türkçeye "Noktasal Karşılıklı Bilgi Katsayısı" olarak çevrildiği görülmektedir.

görölme olasılıklarına bölünmesiyle elde edilmektedir. Elde edilen bu değerin iki tabanında logaritması alınmaktadır. Bu bağımlılığın bit cinsinden değeri ifade edilmektedir. Bir başka deyişle bir arada görünen iki sözcük için her sözcüğün kendi başına görölme olasılığı ile birlikte görölme olasılığı arasındaki ilişki hesaplanır.

Denklem aşağıdaki gibidir:

$$I(x, y) = \log_2 \frac{P(x, y)}{P(x) * P(y)}$$

Bu formölde pay kısmı iki sözcüğün belli bir metinde bir araya gelme olasılığıdır. Payda kısmı ise iki sözcüğün metinde ayrı ayrı görölme olasılığıdır. Pay ve paydadaki değerler eşitse iki sözcük birbirinden bağımsızdır ve sonuç 0 olacaktır. Noktasal karşılıklı bilgi katsayısı sıfır değerine ne kadar uzaklaşırsa bu birliklerin eşdizim özelliğinin o denli arttığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla sonuç 0 ise iki sözcüğün eşdizim oluşturmadağı anlamına gelmektedir. Gözlenme sıklığında olduğı gibi ölçülen katsayı değeri azalacak şekilde listelenir. Yüksek değere sahip olanlar eşdizimli kabul edilmektedir. Bu değeri iki sözcüğün birlikte olma durumunu belirttiğı için iki sözcük uzunluktaki eşdizimleri saptamak için kullanılmaktadır (Kita, Kato, Omoto ve diğ., 2011: 24; Aksu Kurtoğlu, 2015:29; Kumova ve Karaoğlu, 2016:258-259).

LogDice, teorik olarak en fazla değeri 14'tür. 0 değeri, iki sözcük arasında 1'den az birliktelik olduğunu göstermektedir. Bir diğeri deyişle negatif değerler eşdizimli sayılmamaktadır ve Dice puanı eşdizimlilik için iyi bir sonuç vermektedir (Rychlý, 2008:9).

Yukarıda eşdizimli yapıları saptamaya yönelik istatistiksel yöntemler BCCWJ için kullanılmıştır. NLB'de her yöntemden çıkan sonuçlar listelenebilmektedir.

2.2.2. Anlam Temelli Yaklaşım

Anlam temelli yaklaşımı benimseyen araştırmacıların Cowie, Howarth, Mel'çuk, Benson M., Benson E. ve Ilson R. gibi araştırmacıların olduğu belirtilmektedir (Aksu Kurtoğlu, 2016:42; Eken, 2016:35).

Cowie (1994)'te sözcük birleşimlerini *bileşikler (compsites)* ve *kalıplaşmış ifadeler (formulae)* olmak üzere ikiye ayırmakta; eşdizimli yapılar da *bileşikler* olan üst kavramın alt kavramı olarak görülmektedir. Ayrıca Cowie eşdizimli yapıları da birleşimi oluşturan sözcüklerin ve birleşimin gerçek veya gerçek dışı bir anlam taşıyıp taşımadığıyla (açıklık ölçütü); birleşimi oluşturan sözcüklerin başka sözcüklerle değiştirip değiştirilemeyeceğiyle (değiştirilebilirlik ölçütü) ile ilgili iki ölçütle belirlemeye çalışmaktadır. Bu ölçütler doğrultusunda sözcük birleşimleri dörde ayrılmaktadır:

1. Serbest Birleşimler (*Free Combinations*): Tüm sözcükler gerçek anlamında kullanılmaktadır. Sözcükler değişime izin vermektedir. Yine de sözcükler bir başka uygun sözcükle kullanılabileceği bilgisini taşımaktadır.
2. Kısıtlı Eşdizimler (*Restricted Collocations*): Sözcük değiştirmeleri mümkündür ancak yine de bir kısıtlılık söz konusudur. Serbest birleşimdeki kadar bağımsız değildir. Yapıyı oluşturan sözcüklerden en az biri gerçek anlamda, diğer birim de gerçek anlamı dışında kullanılmaktadır.
3. Simgesel Deyimler (*Figurative Idioms*): Sözcüklerin değiştirilmesi nadiren yapılabilir. Anlamsal açıdan serbest birleşimler gibi açıklık ölçütüne sahiptir. Kısıtlı eşdizimler ve salt deyimler arasında yer almaktadır.
4. Salt Deyimler (*Pure Idioms*): Sözcüklerin değiştirilmesi mümkün değildir. Bütün olarak anlam sözcüklerin gerçek anlamlarından uzaklaşmaktadır (Cowie'den aktaran Aksu Kurtoğlu, 2016:43 ve Eken, 2016:36).

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı üzere Cowie sözcük birleşimleri arasında ayırım yapmaktadır. Ancak anadil etkisiyle serbest birleşimlerin bile yanlış kullanıldığı (Fang, 2016:113) göz önünde bulundurulduğunda, yabancı dil öğrencileri için serbest birleşimler de eşdizim sayılabilir. Yukarıdaki ilk üç sınıflandırma arasında kesin bir ayırım yoktur ve eşdizimlileri belirlemenin zorluğu dikkat çekmektedir.

Howarth da Cowie ile benzer şekilde bir çalışma yapmıştır. Dilbilgisel bileşikler (*grammatical composites*) ve sözlüksel birleşikler (*lexical composites*) olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Dilbilgisel bileşikler; ilgeç+ad, önad+ilgeç gibi hem sözlüksel hem de dilbilgisel birimin bir arada olduğu yapılardır. Sözlüksel bileşikler ise; ad, eylem, önad ve belirteçlerle oluşmaktadır. Howarth'ın sözcüksel bileşikler deyimisel ve deyimisel olmayan şeklinde ikiye ayrılabilir. Howarth da bu iki sınıfı kendi içinde aşağıdaki gibi dörde ayırmaktadır.

1. Serbest Eşdizimler (*Free Collocations*): Sözcüklerin hepsi gerçek anlamda kullanılmaktadır. Değiştirmek mümkündür.
2. Kısıtlı Eşdizimler (*Restricted Collocations*): Eşdizimli sözcüklerden biri gerçek anlamda kullanılırken, diğeri özel bir anlamda kullanılmaktadır.
3. Simgesel Deyimler (*Figurative Idioms*): Bütünüyle simgesel anlam taşımaktadırlar ve bir sözcüğün eşanlamlısıyla değiştirilmesi mümkündür.
4. Salt Deyimler (*Pure Idioms*): Bütün anlam bileşenlerin anlamından çıkarılamaz. Değiştirilmesi mümkün değildir (Howarth'dan aktaran Aksu Kurtoğlu, 2016:44 ve Eken, 2016:39).

Yukarıdaki açıklamalar Cowie'nin ayırımına benzemektedir. Ancak Cowie serbest birleşim derken, Howarth'ın bunu serbest eşdizim olarak kabul ettiği görülmektedir.

Mel'çuk da Cowie ve Howarth gibi anlamsal ölçütler kullanarak eşdizimleri betimlemeye çalışmaktadır. Eşdizim örneği olarak *café noir* (sütsüz kahve) eşdizimli yapısını göstermektedir. Kahve sözcüğü herhangi bir kısıtlıma olmadan seçilmekte, sütsüz anlamını veren *noir* (Tr. siyah) sözcüğü ise sadece kahveyle birlikte kullanılmaktadır. Çay veya çikolata için kullanılmaz (Mel'çuk'ten aktaran Strafella, 2013:53).

Benson M., Benson E. Ve Ilson R.'ye göre ise eşdizim sabit, betimlenebilir, deyimisel olmayan öbek yapılarıdır. Ona göre dilbilgisel eşdizimler; ad+önad veya eylemin ilgeç ya da dilbilgisel bir yapıyla öbekleştiği eşdizim iken, sözcüksel eşdizim; ad, önad, eylem ve belirteç gibi sözcükleri içerir ve işlev sözcüğü içermez (Benson ve diğ.'den aktaran Eken, 2016:40).

Benson M., Benson E. Ve Ilson R.'nin dilbilgisel ve sözcüksel eşdizim olarak ayırdığı yapıyı Howarth, dilbilgisel ve sözcüksel bileşikler olarak ayırmaktadır. Howarth eşdizimli yapıları, sözcüksel bileşiklerin altında açıkladığı görülmektedir.

Yukarıdaki anlam temelli yaklaşımı benimseyen araştırmacılar arasında da fikir birliği olmadığı görülmektedir. Araştırmacılar kendi bakış açılarına göre eşdizimleri belirlemektedir. Ancak eşdizimli yapıyı oluşturan sözcüklerin anlamlarından bütün anlamın anlaşılır olması eşdizimli yapıları deyimlerden kesin olarak ayırdığı söylenebilir.

2.3. Japonya'da Eşdizim Çalışmaları

Komiya (2003:44)'te Japoncada eşdizim araştırmalarının, Sovyetler Birliği'nin araştırmalarının etkisinde olup, 1950 yılından itibaren teorik araştırmalara başladığını belirtmektedir. CINI Bibliographic Database (ET:30.01.2017)'de eşdizimlilik üzerine yazılmış tezler taranmıştır. Bu tarama sonucunda yaklaşık 15 tez tespit edilmiştir. Japonya'da yapılan tezlerin de Türkiye'dekine benzer şekilde yabancı dil öğreniminde

eşdizimli yapılar üzerine olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Çince ve Korece'nin Japonca ile karşılaştırmalı olarak yapıldığı eşdizimlilik çalışmaları da bulunmaktadır.

Tezlerin dışında Japonya'da son zamanlarda yayınlanan eşdizim sözlükleri ve Japonca öğrencileri için alıştırma kitapları da bulunmaktadır. Sözlüklerden biri Kindaichi(2006)'nın “*Shitte Okitai Nihongo Korokēshon Jiten* 知っておきたい日本語コロケーション事典” başlıklı çalışmasıdır. Kindaichi (2006:1)'de eşdizimin yaşadığımız kültürü ifade ettiğini, kültürün içindeki hislerimizin, düşünce şeklimizin eşdizimin içinde olan ifadeler olduğunu belirtmektedir. Sözlükteki eşdizimi ele alış şekli ise genel bir tanımla “İki veya daha fazla sözcüğün bir araya gelerek oluşturdukları sözcüklerdir.” şeklinde olup bilinmesinin gerekli olduğu düşünülen sık kullanılan sözcük birlikteliklerini eşdizim olarak ele almaktadır (2006:2). Sözlük Japoncadaki “a, i, u, e, o” sırasına göre hazırlanmıştır. Bir başka sözlük ise *Kenkyūsha's Dictionary of Japanese Collocations* (*Kenkyūsha, Nihongo Korokēshon Jiten* 研究者日本語コロケーション事典” dir. Himeno (2012)'nın hazırladığı bu sözlük, Kindaichi (2006)'ya göre daha kapsamlıdır. Daha fazla sözcük ve o sözcüğün eşdizimli yapılarını içermektedir. Sözlük ad türünü temel alarak hazırlanmamıştır. Fakat özellikle başlangıç seviyesindeki Japonca öğrencilerinin adların anlamlarını daha iyi bildikleri, adlarla birlikte kullanılan ilgeç ve eylem seçiminde sorun yaşandığı için ad temelli madde başı girilmesinin daha etkili olacağı düşünülmektedir (Strafella, 2013:93). Bu sözlükler dışında ise “*Korokēshon de Fuyasu Hyōgen* 「コロケーションで増やす表現」” (Ono, Kobayashi ve Hasegawa, 2013), “*Rengo o tsukaō* 「連語を使おう」” (Kanda, Sao, Satō ve diğ., 2011), *Common Japanese Collocations* (Shoji, 2014) ve “*Korokēshon ga Minitsuku Nihongo Hyōgen Renshūchō* 「コロケーションが身につく日本語表現練習帳」” (Yamaguchi, Takezawa ve Himeno, 2012) gibi çeşitli kitaplar da bulunmaktadır.

2.4. Türkiye’de Eşdizim Çalışmaları

YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yapılan inceleme sonucunda, 2001 senesinden bugüne kadar eşdizimlilikle ilgili yapılmış 15 tanesi yüksek lisans, 7 tanesi doktora olmak üzere 22 tez tespit edilmiştir. Yapılan tezlerin yaklaşık 13 tanesinin yabancı dil öğreniminde eşdizimli yapıların edinimi, edinirken yapılan hatalar ve bu hataların düzeltilmesine yönelik önerilerinin getirilmesi üzerine olduğu görülmektedir. Öğrencilerin dahil edildiği çalışmalarda, öğrencilere anket uygulanmış ya da test yapılmıştır. Veriler, bu çalışmaların sonucuna dayanmaktadır. Yabancı dildeki eşdizimlilik çalışmalarında yoğun olarak İngilizce üzerine yapılan araştırmalar başta olmak üzere, Arapça ve Fransızca eşdizimlilik üzerine de tezler bulunmaktadır. Fakat Japonca eşdizim konusunda yapılmış bir teze rastlanmamaktadır. Türkçe üzerine eşdizimlilik tezlerinin ise 2007 yılından itibaren başladığı görülmektedir. Özkan (2007) “Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği” başlıklı doktora tezinde Türkiye Türkçesinin yazı diline ait 306 edebi eser elektronik ortama aktarılarak, 12.321.000 (+/-) sözcüklük bir derlem oluşturmuştur. Türkçe Sözlük (2005)’te, yer alan tanımlı 2616 belirtecin fiillerle ilişkisi derlem tabanlı bir uygulamayla ortaya konulmuştur. Araştırmacı doktora sonrası çalışmalarında da eşdizimlilik ve derlem çalışmalarına devam etmiştir. Derleme dayalı bir diğer eşdizimlilik çalışması 109K104 numaralı “*Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem-tabanlı Bir Uygulama*” başlıklı TÜBİTAK projesidir. Bu projede Türkçe’nin *önad-ad* ilişkiselliği temelinde var olan kullanım görünümleri sıklık temelli olarak belirlenmiştir (Özkan, 2010:53). Araştırmacının “belirteç+eylem”, “önad+ad” eşdizimlilik çalışmalarının yanı sıra “Türkiye Türkçesinin Eşdizim Sözlüğü’nün Sayısallaştırılması” başlıklı, 111K332 numaralı bir diğer TÜBİTAK projesi daha bulunmaktadır. Belirteç+eylem ve önad+ad ilişkiselliği temelinde var olan kullanım görünümlerinin sıklıkları yabancı dil öğretimindeki öncelikleri belirlenmiştir. Özkan, Türkçe derlem ve eşdizim çalışmalarına büyük katkıda bulunmuştur. Türkçe eşdizimlilik

üzerine yapılan diğer çalışmalar ise, Aksu Kurtoğlu (2015)'nin “*Türkçede Ad-Eylem Eşdizimliliği İçin İstatistiksel ve Anlamsal Ölçütler Temelinde Derlem-Çıkışlı Bir Umlama*”, Ayabakan (2015)'nin, “*Türkçe Sözlükte Eşdizimli Ögelerin Sunumu ve Görünümleri*” ve Alsarray (2015)'in “*Türkçe Ulusal Derlemi'nde Yüksek Sıklıkta Kullanılan Adların Eşdizimlilikleri*” başlıklı tezlerdir. Türkçe üzerine eşdizimli sözcük çalışmalarının son yıllarda arttığı ve Türkçe’de eşdizimli yapıları belirlemeye yönelik derleme dayalı çalışmalar olduğu görülmektedir.

2.5. Değerlendirme

Eşdizim kavramının tanımlanması zor bir kavram olduğu görülmektedir. Araştırmacıların istatistiksel ve anlamsal olmak üzere iki farklı yaklaşımlar betimlemeye çalışmaktadırlar. Eşdizimli yapılar araştırmacının benimsediği yaklaşım geliştirdiği görülmektedir. Ancak genel bir tanım olarak eşdizim “iki veya daha fazla sözcüğün uygun bir şekilde bir arada kullanılmasıdır.” şeklinde yapılabilir. Japonya’daki eşdizim çalışmalarının Türkiye’deki eşdizim çalışmalarından yoğun olduğu söylenebilir. Türkiye’de henüz eşdizim üzerine herhangi bir sözlük veya kitap bulunmamaktadır. Fakat eşdizim çalışmalarının son yıllarda artmakta olduğu görülmektedir.

III. BÖLÜM

JAPONCADAKİ “HAIRU” EYLEMİNİN “NI/GA” AD DURUM EKLERİYLE KURULAN AD-EYLEM EŞDİZİMLİ YAPILARI VE TÜRKÇEDE KARŞILANMA EĞİLİMLERİ

Bu bölümde derlem analiz yöntemi ile oluşturulan Japoncadaki “ad+ni/ga+hairu” eşdizimli yapıları örnekleminde, *hairu* eyleminin Türkçedeki görünümü üzerine çözümleme yapılmıştır. Çözümleme öncesinde 1000 saat üzeri Japon Dili eğitimi almış 20 Türkçe konuşucusu ve mesleğinde Türkçeyi icra eden 5 Japonca konuşucusu olmak üzere 25 kişiye anket çalışması uygulanarak, eşdizimli yapıları Türkçeye çevirirken tercih edilen sözcük eğilimi belirlenmiştir.

3.1. Japoncadaki “ad+ni+hairu” Eşdizimli Yapısındaki *Hairu* Eyleminin Türkçe Karşılanma Eğilimleri

Japoncadaki “ad+ni+hairu” eşdizimli yapısındaki örnek tümcelerde *hairu* eyleminin Türkçe karşılanma eğilimleri aşağıdaki şekildedir.

(1) ポインターの矢印が左に傾いています。 気に入りません。

*Pointāno yajirushi ga hidarini katamuite imasu. Kini irimasen.*⁴⁶

Ok işareti sola yatık. Hoşuma gitmiyor.

(Yahoo!知恵袋, 2005, パソコン、周辺機器)

⁴⁶ *Hairu* eylemi *ki* sözcüğü ile kullanıldığında *iru* olarak sesletilmektedir.

Yukarıdaki tümce *ki-ni iru* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ'deki *ki-ni iru* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 3122, MI değeri 7.36, LD değeri ise 10.11'dir. Yukarıdaki *ki-ni iru* eşdizimli yapısında *iru* sözcüğüyle kullanılan *ki* sözcüğü “ruh, ruh hali, keyif” gibi anlamlara sahiptir. Bu yapı “hoşuna gitmek, sevmek, beğenmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında *iru* eylemini 13 Türkçe konuşucusu, 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 16 kişi sadece “gitmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemini işaretlemiş, 1 Türkçe konuşucusu da “girmek” eylemi ile birlikte “gitmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise sadece “girmek” eylemini uygun görmüştür. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu “gitmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde “beğenmek” eylemini uygun görmüştür. Bir diğer Türkçe konuşucusu ise sadece diğer seçeneğini işaretleyerek “fark etmemek” şeklinde bir ifade tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde “hoşlanmak/sevmek” eylemlerini tercih ederken, bir diğer Türkçe konuşucusu ise sadece “sevmek” eylemini uygun görmüştür. Bunun haricinde 1 Japonca konuşucusu “gitmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe karşılayacak şekilde “beğenmek” eylemini tercih etmiş, bir diğeri ise sadece “beğenmek” eylemini tercih etmiştir. 15 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 19 kişi “gitmek” eylemini tercih etmiştir. 3 Türkçe konuşucusu “sevmek” eylemini tercih etmiştir. 2 Japonca ve 1 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam 3 kişi de “beğenmek” eylemini uygun görmüştür. Uygun görülen eylemlerden “sevmek, fark etmek ve beğenmek” gibi eylemler isme yönelme eki gelmesiyle oluşmamaktadır. Dolayısıyla geçişli eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yönelme eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *ki-ni iru* eşdizimli yapısı bu noktada Türkçe ile farklılık göstermekte, Japoncadaki *iru* eyleminin “gitmek” eylemi ile yoğun olarak kullanıldığı ve

eşdizimli yapının bütünü kapsayan “sevmek, beğenmek” gibi tek bir sözcükle ifade edilme eğiliminde olduğu görülmektedir.

(2) それとも、みんな逃げ出したのだろうか。家のなかに入ってみよう。

Soretomo, minna nigedashitanodarōka. Ieno nakani haitte miyō.

Yoksa herkes kaçmış olabilir mi ki? Evin içerisine girip bir bakalım.

(ブルガーコフ作;水野忠夫訳;ブルガーコフ作;水野忠夫訳 『悪魔物語;運命の卵』, 2003, 983)

Yukarıdaki tümce *naka-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *naka-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 1874, MI değeri 5.73, LD değeri ise 8.78’dir. Yukarıdaki *naka-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *naka* sözcüğü “iç” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “içeriye girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *naka-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 15’i Türkçe konuşucusu ve 5 Japon konuşucusunun tamamı olmak üzere toplamda 20 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 3 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de kullanılabılır bulmuştur. Bunun haricinde 1 kişi sadece geçmek eylemini işaretlemiş, 1 kişi de “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “kaçmak” eylemini de uygun görmüştür. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *naka-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(3) 家の近所ではなく、周りの友達に聞いても知らないと答えられました。どこで

手に入りますか？

*Ieno kinjoni wa naku, mawarino tomodachini kītemo shiranaito
kotaeraremashita. Dokode teni hairimasu ka?*

Evin etraflarında yok. Civardaki arkadaşlara sorsam da bilmediklerini söylediler.

Nereden **elde edebilirim**?

(Yahoo!知恵袋, 2005, テレビ、ラジオ)

Yukarıdaki tümce *te-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *te-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 1401, MI değeri 6.34, LD değeri ise 9.03’tür. Yukarıdaki *te-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *te* sözcüğü “el” anlamına gelmektedir. Bu yapı “elde etmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *te-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 6 Türkçe konuşucusu sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 6 kişi de sadece “etmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türk konuşucusu “etmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe karşılayan sözcük olarak “almak” eylemini uygun görmüştür. 1 Japonca konuşucusu da “etmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek yine bütünü karşılayan sözcük olarak “almak” eylemini uygun görmüş, yine 1 Japonca konuşucusu “etmek” eylemi ile birlikte bütünü karşılayan “bulmak” eylemini de kullanılabilir bulmuştur. 1 Türkçe konuşucusu “etmek” eylemi ile birlikte eşdizimli yapının bütününe kapsayan “edinmek” eylemini de uygun görmüştür. Bunun haricinde 3 Türkçe konuşucusu da sadece diğer seçeneğini işaretleyerek “edinmek, satın almak ve temin etmek” gibi eşdizimli yapının bütünü kapsayan çeşitli sözcüklerle ifade etmeyi tercih etmiştir. 7 Türkçe konuşucusu “geçmek” eylemini tercih ederken, 4 Japonca konuşucusu “etmek” eylemini tercih etmektedir. “Bulmak, almak, satın almak, temin etmek, edinmek” gibi sözcükler Türkçede geçişlilik özelliği göstermektedir. Ancak Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir ve geçişsizlik özelliğine sahiptir. Dolayısıyla *te-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile farklılık göstermektedir. Ayrıca Japoncadaki *hairu* eyleminin

Türkçede “geçmek” ve “etmek” eylemleriyle ve eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde bir eylemle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(4) 中に入ると母が私を待っていた。母の姿が目に入るなり、抱きついて
キスをした。

*Nakani hairuto haha ga watashi o matte ita. Hahano sugata ga meni hairunari,
dakitsuite kisu o shita.*

İçeriye girdiğimde annem beni bekliyordu. Annemin silueti gözüne çarpar
çarpmaz sarılıp öptüm.

(チャールズ・R.ジェンキンス著;伊藤真訳『告白』, 2005, 289)

Yukarıdaki tümce *me-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *me-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 816, MI değeri 5.19, LD değeri ise 8.03’tür. Yukarıdaki *me-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *me* sözcüğü “göz” anlamlarına sahiptir. Bu yapı “gözüne ilişmek/çarpmak” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *me-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 8 Türkçe ve 4 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 12 kişi sadece “çarpmak” eylemini işaretlemiştir. 7 Türkçe konuşucusu “çarpmak” eylemi ile birlikte “ilişmek” eylemini de işaretlemiştir. 3 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 4 kişi sadece “ilişmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “görüş alanına girmek” şeklinde bir ifadeyi uygun görmüş, bir diğer Türkçe konuşucusu da “ilişmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “görmek” şeklinde eşdizimli yapının bütününe karşılayan bir eylem tercih etmiştir. 15 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 19 kişi “çarpmak” eylemini seçmiş, 11 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi ise “ilişmek” eylemini uygun görmüştür. “Görmek” eylemi dışındaki eylemler isme yönelme eki gelmesiyle

oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *me-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “çarpmak” ve “ilişmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(5) お風呂に入る と体が温まって寝やすいつて聞いたことがあります。

Ofuro ni hairuto karada ga atatamatte neyasuite kīta koto ga arimasu.

“**Banyoya girmek**” vücut ısınır ve uykuya dalmak kolaylaşır” diye bir şey duydum.

(Yahoo!知恵袋, 2005, メンタルヘルス)

Yukarıdaki tümce *ofuro-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *ofuro-ni hairu* biçimindeki eşdizimli yapısının sıklık değeri 765, MI değeri 9.16, LD değeri ise 9.23’tür. Yukarıdaki *ofuro-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *ofuro* sözcüğü “küvet/banyo” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “küvete girmek” veya “banyoya girmek” olarak Türkçede ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *ofuro-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 12 Türkçe konuşucusu sadece “girmek” eylemini seçmiştir. 6 Türkçe konuşucusu ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplamda 11 kişi “yapmak” eylemini tercih etmiştir. 2 Türk konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “yapmak” eylemini de tercih etmiştir. Türkçe konuşucularda toplamda 14 kişi “girmek” eylemini işaretlerken Japon konuşucuların hepsi sadece “yapmak” eylemini işaretlemiştir. Buna karşılık Türkçe konuşucularda yine toplamda 8 kişi “yapmak” eylemini uygun görmüştür. “Yapmak” eylemi ada yönelme eki gelmesiyle oluşmamaktadır. Dolayısıyla geçişli eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ise ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. *Ofuro-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile farklılık

göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “yapmak” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(6) 「大丈夫? 「部屋に入った方がいい。このベランダ暑すぎるよ。」

“*Daijōbu?* “**Heyani haitta** *hō ga ii. Kono beranda atsusugiruyo.*”

“İyi misin? “**Odaya girsek** iyi olacak. Bu veranda aşırı sıcak.”

(綿矢りさ著 『蹴りたい背中』, 2003, 913)

Yukarıdaki tümce *heya-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *heya-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapısının sıklık değeri 683, MI değeri 6.65, LD değeri ise 8.61’dir. Yukarıdaki *heya-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *heya* sözcüğü “oda” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “odaya girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *heya-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 10 Türkçe konuşucusu sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 7 Türkçe konuşucusu ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 10 kişi sadece “geçmek” eylemini seçmiştir. 3 Türkçe konuşucusu ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere 4 kişi hem “girmek” hem de “geçmek” eylemlerini uygun görmüştür. 1 Japonca konuşucusu ise “geçmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “gitmek” eylemini tercih etmiştir. Türkçe konuşucularda toplamda 13 kişi “girmek” eylemini işaretlerken Japon konuşucularda sadece 1 kişi “girmek” eylemini işaretlemiştir. Buna karşılık Türklerde yine 10 kişi “geçmek” eylemini işaretlerken Japonlarda 5 kişinin tamamı geçmek eylemini ankette işaretlediği görülmektedir. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *heya-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(7) 船から降りて、建物内に入る手前で喫煙が出来るところを発見！

Funekara orite, tatemononaini hairu temaede kitsuen ga dekiru tokoro o hakken!

Gemiden inip, binaya girmeden önce sigara içebileceğim bir yer buldum.

(Yahoo! ブログ, 2008, 病気、症状)

Yukarıdaki tümce *tatemononai-ni hairu* eşdizimli yapısı oluşturmaktadır. BCCWJ’deki *nai-ni hairu* biçimindeki eşdizimli yapısında ek olarak kullanılan *nai* ekinin *nai-ni hairu* eşdizimli yapısının sıklık değeri 651, MI değeri 5.45, LD değeri ise 8.05’tir. Yukarıdaki *tatemono-nai-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *tatemono* sözcüğü “bina” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “binaya girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında *tatemono-nai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemine karşılık gelen sözcük olarak 15 Türkçe konuşucusu 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplamda 20 kişi sadece “girmek” eylemini seçmiştir. Bunun haricinde 3 Türkçe konuşucusu sadece “geçmek” eylemini uygun görmüştür. 2 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de uygun görmüştür. Türkçe konuşucularda toplamda 5 kişi “geçmek” eylemini tercih ederken, Japonca konuşucularda bu eylemi tercih eden olmamıştır. Her iki eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *tatemononai-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(8) 日本の輸出入に占める円建て比率は80年代までは上昇傾向にあった

が、90年代に入りやや足踏みがみられ、98年には輸出では36.

0%、輸入では21.8%となった。

Nihonno yushutsunyūni shimeru endate hiritsu wa 80 nendai made wa jōshōkeikōni attaga, 90 nendaini hairi yaya ashibumi ga mirare, 98 nenni wa yushutsu dewa 36.0%, yunyū dewa 21.8% to natta.

Japonya'nın ithalat ve ihracattan oluşan yen cinsinden oran 80'li yıllara kadar yükselme eğilimindeydi ancak 90'lı yıllara girildiğinde duraklama görüldü ve 98'de ihracat %36.0, ithalat %21.8 oldu.

(経済白書, 2000,)

Yukarıdaki tümce *nendai-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ'de *nendai-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 566, MI değeri, 7.21, LD değeri ise 8.57'dir. Yukarıdaki *nendai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi ile kullanılan *nendai* sözcüğü “dönem, çağ” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “çağa, döneme girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Ancak yukarıdaki örnek tümcede *nendai* sözcüğünden önce yıl yazması sebebiyle “yıllarda” şeklinde uygun görülmüştür. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *nendai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 11 Türk konuşucusu ve 2 Japon konuşucusu sadece “girmek” eylemini tercih etmiştir. 3 Türkçe konuşucusu sadece “geçmek” eylemini tercih etmiştir. 1 Japon konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini tercih etmiş, bir diğeri diğer seçeneğini işaretleyerek sadece “ithalat” sözcüğünü tercih etmiş, bir diğeri ise eylemi eksilterek “yıllarda” sözcüğünü uygun görmüştür. 4 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “gelmek” eylemini uygun görmüş, 2'si “girmek” eylemi ile birlikte “gelmek”

eylemini seçmiş, 1'i "girmek ve gelmek" eylemlerine ek olarak "olmak" eylemini de kullanılabılır bulmuştur. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu "girmek" eylemi ile birlikte diğer seçeneğini seçerek "sonra" sözcüğünü, bir diğeri ise "yıllarda" sözcüğünü tercih etmiştir. 15 Türkçe konuşucusu, 3 Japon konuşucusu olmak üzere toplamda 18 kişi "girmek" eylemini uygun görmüştür. 4'ü Türkçe konuşucusu, 1'i Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 5 kişi ise "geçmek" eylemini tercih etmiştir. 2'si Türkçe konuşucusu, 2'si Japonca konuşucusu olmak üzere 4 kişi ise eylemi eksilterek ifade etmeyi de uygun görmüştür. Tercih edilen eylemlerden 3'ü isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. 1 tanesi ise ismin yalın durumda olmasıyla oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum ekinin geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *nendai-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, *nendai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eyleminin "olmak" eylemi ile karşılanması sebebiyle adın herhangi bir durum eki almaması açısından farklılık göstermektedir. Ayrıca Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede "girmek", "geçmek" ve "gelmek" eylemleriyle veya eylemi eksilteli kullanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(9) 「おお、それは大事だな」 教授たちは和やかに会談していたが、

達郎の耳には入ってこなかった。

“Aa, sore wa daijidana” Kyōjutachi wa nagoyakani kaidan shite itaga,

Tatsurōno mimini haitte konakatta.

“Hmm, bu önemli.” Profesörler yavaşça konuşuyorlardı ancak Tatsurō

işitmedi.

(奥田英朗著 『空中ブランコ』, 2004, 913)

Yukarıdaki tümce *mimi-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır.

BCCWJ'deki *mimi-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 470, MI değeri

7.22, LD değeri ise 8.36'dır. Yukarıdaki *mimi-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* sözcüğüyle kullanılan *mimi* sözcüğü “kulak” gibi anlamlara sahiptir. Bu yapı “kulağına gelmek, işitmek” olarak Türkçe ifade dileyebilmektedir. Ancak yapılan anket çalışmasında *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 13 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 15 kişi sadece “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 5 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 6 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “duymak” şeklinde eşdizimli yapının bütününe karşılayacak şekilde bir eylem tercih etmiştir. 1 Japonca konuşucusu da “gelmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe kapsayan “duymak” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu sadece diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe karşılayan sözcük olarak “duymak ve anlamak” sözcüklerini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde “duymak ve dinlemek” eylemlerini kullanılabılır bulmuştur. 13 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 16 kişi “gelmek” eylemini tercih etmiştir. 6 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 7 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 2 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 4 kişi eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde “duymak” eylemini tercih etmiştir. Tercih edilen “girmek” ve “gelmek” gibi eylemler isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yönelme eki geldiği görülmektedir. Ancak eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde tercih edilen “duymak” eylemi geçişlilik özelliğine sahiptir. Dolayısıyla *mimi-ni hairu* eşdizimli yapısı bu noktada Türkçe ile farklılık göstermekte, Japoncadaki *hairu* eyleminin “gelmek” ve “girmek” eylemleri ile yoğun olarak kullanıldığı ve eşdizimli yapının bütününe kapsayan “duymak” gibi tek bir sözcükle ifade edilme eğiliminde olduğu görülmektedir.

(10) 更衣室で手術衣に着替えてから、第四手術室に入って行った。

Kōishitsude shujutsuini kigaetekara, daiyon shujutsushitsuni haitte itta.

Soyunma odasında ameliyat önlüğünü giydikten sonra ameliyathaneye girdim.

(シドニィ・シェルダン著;天馬龍行訳 『女医』, 1998, 933)

Yukarıdaki tümce *shujutsushitsu-ni hairu* eşdizimli yapısı oluşturmaktadır. BCCWJ’de *shitsu-ni hairu* biçimindeki eşdizimli yapısında ek olarak kullanılan *shitsu* ekinin *shitsu-ni hairu* eşdizimli yapısının sıklık değeri 255, MI değeri 5.69, LD değeri ise 7.33’tür. Yukarıdaki *shujutsushitsu-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *shujutsushitsu* sözcüğü “ameliyathane” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “ameliyathaneye girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *shujutsushitsu-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 10 Türkçe konuşucusu ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 11 kişi sadece “girmek” eylemini seçmiştir. 5 Türkçe konuşucusu ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 7 kişi ise sadece “geçmek” eylemini seçmiştir. 5 Türkçe konuşucusu ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere 6 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de uygun görmüştür. Bunun haricinde 1 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek eylemi eksilteli kullanarak sadece “ameliyathane” sözcüğüyle ifade etmeyi tercih etmiştir. 15 Türkçe, 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 17 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 10 Türkçe, 3 Japonca konuşucusu olmak üzere 13 kişi de “geçmek” eylemini kullanılabılır bulmuştur. Her iki eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *shujutsushitsu-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(11) 発展期に入るときには、劇的に頭の中の考え方を切りかえなければいけません。

Hattenkini hairu tokini wa, gekitekini atama no naka no kangaekata o kiri
kaenakereba narimasen.

Gelişme dönemine girerken, kafamızdaki düşünce yapımızı dramatik bir
şekilde değiştirmeliyiz.

(N e w t o n , 2004, 自然科学)

Yukarıdaki tümce *hattenki-ni hairu* eşdizimli yapısı oluşturmaktadır. BCCWJ'deki *ki-ni hairu* biçimindeki eşdizimli yapısında ek olarak kullanılan *ki* ekinin *ki-ni hairu* eşdizimli yapısının sıklık değeri 651, MI değeri 5.45, LD değeri ise 8.05'tir. Yukarıdaki *hattenki-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *hattenki* sözcüğü “gelişme dönemi” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “gelişme dönemine girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında 16 Türkçe konuşucusu sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 3 Japonca ve 2 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam 5 kişi sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. “Japon konuşucu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “gelişmeye başlamak” şeklinde bir ifadeyi kullanılabılır bulmuştur. 18 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 19 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 4 Türkçe ve 4 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 8 kişi “geçmek” eylemini uygun görmüştür. Her 3 eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *hattenki-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(12) そして大学に入るころに思い出したなら、プラトンの「対話篇」とい

うかたちの本の幾冊かを読んでください。

Soshite **daigaku ni hairu** koroni omoidashitanara, puratonno “taiwahan” to iu
katchino honno ikusatsuka o yonde kudasai.

Ayrıca, **üniversiteye başlayacağınız** zaman hatırlarsanız, Platon’un
“Diyaloglar” kitabını da okuyun.

(大江健三郎著;大江ゆかり画 『「自分の木」の下で』, 2001,)

Yukarıdaki *daigaku-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *daigaku-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 232, MI değeri 5.35, LD değeri ise 7.13’tür. Yukarıdaki *daigaku-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *daigaku* sözcüğü “üniversite” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “üniversiteye girmek/başlamak” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *daigaku-ni hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 10 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “başlamak” eylemini de işaretlemiştir. 8 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere 11 kişi sadece “başlamak” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 4 kişi ise sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 12 Türkçe, 2 Japonca konuşucu olmak üzere 14 kişi “girmek” eylemini tercih etmiş, 18 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere 21 kişi “başlamak” eylemini uygun görmüştür. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *daigaku-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “başlamak” ve “girmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(13) 夜になり、ソフィーは沈んだ気持ちでベッドにはいった。そのとき、

枕の上にメッセージカードを見つけた。

*Yoruni nari, Soft wa shizunda kimochide **beddo ni haitta**. Sono toki, makurano ueni messējikādo o mitsuketa.*

Sophie, gece canı sıkkın bir şekilde **yatağa girdi**. O zaman, yastığının üzerinde bir mesaj buldu.

(ダン・ブラウン著;越前敏弥訳 『ダ・ヴィンチ・コード』, 2004, 933)

Yukarıdaki tümce *beddo-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *beddo-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 178, MI değeri 6.61, LD değeri ise 7.08’dir. Yukarıdaki *beddo-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi ile kullanılan *beddo* sözcüğü “yatak” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “yatağa girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *beddo-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 16 Türkçe konuşucusu ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 18 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 3 kişi ise sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere 2 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek sadece “yatmak” sözcüğünü uygun bulmuş, 1 Japonca konuşucusu da “geçmek” eylemi ile birlikte “yatmak” eylemini kullanılabılır bulmuştur. 17 Türkçe, 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 20 kişi “girmek” eylemini uygun görmüş, 3 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere 6 kişi de “geçmek” eylemini uygun görmüştür. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *beddo-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik

göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(14) 日本はアジアの国々と過去の不幸な歴史を持っています。しかし、

21 世紀に入り、過去を反省し、同時にいっしょに未来を築くという考えも強くなっています。

Nihon wa ajia kuniguni to kakono fukōna rekishi o motte imasu. Shikashi, 21 seikini hairi, kako o hanseishi, dōjini issmoni mirai o kizuku to iu kangae mo tsuyoku natte imasu.

Japonya, Asya ülkeleri ile talihsiz bir tarihi geçmişe sahiptir. Ancak, 21. Yüzyıla girildiğinde, geçmişi gözden geçirip, aynı zamanda geleceği de birlikte yapılandırma düşüncesi güçlendi.

(新しい社会 歴史, 2005, 中)

Yukarıdaki tümce *seiki-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır.

BCCWJ’de *seiki-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 178, MI değeri 5.41, LD değeri ise 6.87’dir. Yukarıdaki *seiki-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *seiki* “yüzyıl” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “yüzyıla girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *seiki-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 15 Türkçe konuşucusu ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 18 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere iki kişi ise sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “gelmek” eylemini kullanılabilir bulmuştur. 1 Japonca konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de kullanılabilir bulmuştur. 1 Türkçe konuşucusu da “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini işaretlemiş, aynı zamanda diğer seçeneğini de işaretleyerek

“gelmek” eylemini de kullanılabılır bulmuştur. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu “gelmek” eylemi ile birlikte eylemi eksilti kullanarak da “başlarında” sözcüğü ile ifade etmiş, bir diğer Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek eylemi eksiltili kullanarak ifade etmeyi uygun görmüştür. 17 Türkçe, 5 Japonca konuşucusu olmak üzere 22 kişi “girmek” eylemini uygun görmüş, 2 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 4 kişi “geçmek” eylemini tercih etmiştir. Türkçe konuşucularda toplamda 3 kişi “gelmek” eylemini de kullanılabılır bulmuş, 2 kişi ise eylemi eksiltili kullanarak da ifade etmeyi tercih etmiştir. Her üç eylem de ada yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *seiki-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek”, “geçmek” ve “gelmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(15) 昭和 59 年 3 月には J T - 60 本体装置の組立て工事がほぼ終了し、

J T - 60 の建設は昭和 60 年度の運転開始を目途に最終段階に入っ
た。

Shōwa 59 nen sangatsuni wa JT-60 hontai shōchino kumitate kōji ga hobo shūryōshi, JT-60no kensetsu wa shōwa 60 nendono untenkaishi o medoni saigo dankaini haitta.

Mart 1984’te JT-60’ın gövde ekipmanlarının birleştirme işi neredeyse bitmiş JT-60’ın kurulumu 1985 yılında işletilmeye başlatma hedefiyle son aşamaya
geçildi.

(科学技術白書, 1985,)

Yukarıdaki *dankai-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *dankai-ni hairu* biçiminde yer alan eşdiizimli yapının sıklık değeri 163, MI değeri, 5.52, LD

değeri ise 6.8’dir. Yukarıdaki *dankai-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *dankai* sözcüğü “aşama/seviye” anlamlarına sahiptir. Bu yapı “aşamaya/seviyeye geçmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *dankai-ni* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 9 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 6 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 8 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “başlamak” eylemini kullanılabılır bulmuştur. 13 Türkçe ve 3 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 16 kişi “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 10 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi “girmek” eylemini işaretlemiştir. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *dankai-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “geçmek” ve “girmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(16) 図鑑ね・・・。今年に入ってから、図鑑を読もうと。

Zukan ne.... Kotoshini haittekara, zukan o yomōto.

Resimli kitap... Bu yıldan itibaren resimli kitap okuyalım.

(Yahoo! ブログ, 2008, 芸能人、タレント)

Yukarıdaki tümce *kotoshi-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktır. BCCWJ’de *kotoshi-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 128, MI değeri 5.16, LD değeri ise 6.45’tir. Yukarıdaki *kotoshi-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *kotoshi* sözcüğü “bu yıl” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “bu yıla girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Ancak yukarıdaki örnek tümcenin çevirisinde *hairu* eyleminin eksilti olduğu görülmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki

kotoshi-ni hairu eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 9 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 10 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 5 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 7 kişi sadece “başlamak” eylemini işaretlemiştir. 3 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “başlamak” eylemini de işaretlemiştir. 2 Japonca konuşucusu boş bırakmıştır. Bunun haricinde 3 Türkçe konuşucusu “bu sene ile birlikte/senenin başından itibaren, bu yılın başından beri ve bu yıldan itibaren” gibi eylemi eksilti kullanarak ifade etmeyi uygun görmüşlerdir. 11 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi “girmek” eylemini işaretlemiş, 8 Türkçe ve 2 Japonca konuşucu olmak üzere 10 kişi ise “başlamak eylemini” işaretlemiştir. Her iki eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *kotoshi-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “başlamak” eylemleriyle karşılanmasının yanı sıra eylemin eksilti kullanılma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(17) 「マツケンサンバⅡ」は演歌の部類に入りますか？

“*Matsukensanba II*” *wa* *enkano* *buruini hairimasu ka*?

“*Matsukensanba II*” *enka*⁴⁷ *kategorisine girer mi*?

(Yahoo!知恵袋, 2005, 音楽)

Yukarıdaki tümce *burui-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *burui-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 111, MI değeri 10.23, LD değeri ise 6.58’dir. Yukarıdaki *burui-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *burui* sözcüğü “kategori, sınıf” anlamlarına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “kategoriye girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında

⁴⁷ Geleneksel Japon pop şarkıları.

Japoncadaki *burui-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 12 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu sadece “dahil olmak” sözcüğünü işaretlemiştir. 5 Türkçe konuşucusu ve 1 Japon konuşucu olmak üzere 6 kişi ise “girmek” eylemi ile birlikte “dahil olmak” sözcüğünü de kullanılabılır bulmuştur. 2 Türkçe konuşucusu ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 3 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “katılmak” eylemini de tercih etmiştir. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *burui-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “dahil olmak” ve “girmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(18) パソコンの箱に入っているCD持ってきて再インストールしてみて。

*Pasokonno **hakoni haitte** iru CD motte kite sai insutōru shite mite.*

Bilgisayar **cantasındaki** Cd’yi getir bir kez daha kurup bak.

(Yahoo!知恵袋, 2005, パソコン、周辺機器)

Yukarıdaki tümce *hako-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *hako-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 108, MI değeri 5.67, LD değeri ise 6.33’tür. Yukarıdaki *hako-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *hako* sözcüğü “kutu” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “kutuya girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Ancak Japonca örnek tümcenin Türkçe çevirisinde *hairu* eyleminin eksiltili olduğu görülmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *hako-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 9 Türkçe, 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 11 kişi sadece “olmak” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “kutudaki/kutunun içindeki” şeklinde eksiltili yapıyı uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu “içinde olmak”

ifadesini kullanılabılır bulmuştur. 1 Türkçe konuşucusu ise “olmak” eylemi ile birlikte “koyulmak/dahil olmak” eylemlerini de uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “bulunmak” eylemini tercih etmiştir. 4 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplamda 7 kişi “kutudaki/kutunun içindeki” şeklinde eksiltili ifadeyi tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu eksiltili yapı ile birlikte “bulunmak” eylemini de kullanılabılır bulmuştur. 13 Türkçe konuşucusu 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 15 kişi “olmak” eylemini tercih etmiştir. 5 Türkçe konuşucusu ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere 8 kişi eksiltili yapıyı uygun görmüştür. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Türkçede tercih edilen eylemler de geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Ayrıca eylemin eksiltili kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla *hako-ni hairu* eşdizimli yapısı, yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin “olmak” eylemi ile karşılanmasının yanı sıra eksiltili kullanılma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(19) 家族の中に新聞持参で、トイレに入る者がいます。

Kazoku no naka ni shinbunjisan de, toire ni hairu mono ga imasu.

Ailemde gazeteyle tuvalet girenler var.

(Yahoo!知恵袋, 2005, Yahoo!知恵袋)

Yukarıdaki tümce *toire-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *toire-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 103, MI değeri 6.28, LD değeri ise 6.34’tür. Yukarıdaki *toire-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *toire* sözcüğü “tuvalet” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “tuvalet girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *toire-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 17 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere 18 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 3 Japonca konuşucusu ve 2 Türkçe konuşucusu olmak üzere 5 kişi sadece “yapmak” eylemini

işaretlemiştir. 1 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “gitmek” eylemini kullanılabilir bulmuş, 1 Türkçe konuşucu ise “girmek” eylemi ile birlikte “gitmek” eylemini de kullanılabilir bulmuştur. 18 Türkçe, 1 Japonca konuşucu olmak üzere 19 kişi “girmek” eylemini tercih etmiş, 3 Japonca ve 2 Türkçe olmak üzere 5 kişi “yapmak” eylemini tercih etmiştir. “Yapmak” eylemi ada yönelme eki gelmesiyle oluşmamaktadır. Dolayısıyla geçişli eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ise ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. *Toire-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “yapmak” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(20) スキーをする。露天の温泉に入る。――などを積極的にやりましょう。

Sukī o suru. Rotenno onsenni hairu. ---nado o sekkyokutekini yarimashō.

Kayak yapmak. Açık havadaki kaplıcaya girmek gibi olumlu şeyler yapalım.

(Yahoo! ブログ, 2008, 超常現象)

Yukarıdaki tümce *onsen-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *onsen-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 101, MI değeri 6.14, LD değeri ise 6.3’tür. Yukarıdaki *onsen-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *onsen* sözcüğü “kaplıca” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “kaplıcaya girmek/gitmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *onsen-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 10 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 5 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 6 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “gitmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 2 kişi sadece “gitmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “sıcaklığa ulaşmak” şeklinde eşdizimli yapının bütününe kapsayan bir ifade tercih etmiştir. 15 Türkçe, 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 18 kişi “girmek”

eylemini tercih ederken, 9 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi ise “gitmek” eylemini uygun görmüştür. Her 2 eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *onsen-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “gitmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(21) 今宵も 布団に入りました。後は睡魔が来るのを待つのみです。

Koyoi mo futonni hairimashita. Ato wa suima ga kuruno o matsu nomidesu.

Bu gece de yatağa girdim. Daha sonra sadece uykuya dalmak kaldı.

(Yahoo! ブログ, 2008, Yahoo! ブログ)

Yukarıdaki tümce *futon-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *futon-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 100, MI değeri 7.02, LD değeri ise 6.36’dır. Yukarıdaki *futon-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *futon* sözcüğü “yatak” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “yatağa girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *futon-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 11 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 6 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “yatmak” eylemini de işaretlemiştir. 4 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 6 kişi sadece “yatmak” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “uzanmak” eylemini de kullanılabılır bulmuştur. 16 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 19 kişi “girmek” eylemini tercih ederken, 8 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi “yatmak” eylemini uygun görmüştür. Her 3 eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *futon-ni*

hairu eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “yatmak” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(22) 「ええ。B組の教室に入ったの。すぐに目についたのは小テストのグラフよ」

“Ee. Bgumi no kyōshitsu ni haittano. Suguni me ni tsuita no wa shōtesuto no gurafigyo.”

“Hmm. B sınıfına girdim. Gözüme ilk çarpan şey küçük sınav kağıdıydı.”

(田中雅美著 『赤い靴探偵団』, 1989, 913)

Yukarıdaki *kyōshitsu-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır.

BCCWJ’de *kyōshitsu-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 90, MI değeri 5.35, LD değeri ise 6.06’dır. Yukarıdaki *kyōshitsu-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *kyōshitsu* sözcüğü “sınıf” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “sınıfa girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *kyōshitsu-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 15 Türkçe, 3 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 18 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 3 Türkçe ve 1 Japon konuşucu olmak üzere toplam 4 kişi sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türk ve 1 Japon konuşucu ise “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucu ise “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “gitmek” eylemini de kullanılabilir bulmuştur. 17 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere 22 kişi “girmek” eylemini uygun görmüştür. 4 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 6 kişi ise “geçmek” eylemini kullanılabilir bulmuştur. Her 3 eylem de ada yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *kyōshitsu-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(23) 周りの友達が、高校に入ってから本当に綺麗になりました。

Mawarino tomodachi ga, kōkōni haittekara hontōni kireini narimashita.

Yakınlardaki bir arkadaşım liseye başladıktan sonra güzelleşti.

(Yahoo!知恵袋, 2005, コスメ、美容)

Yukarıdaki tümce *kōkō-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *kōkō-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 87, MI değeri 5.25, LD değeri ise 6’dır. Yukarıdaki *kōkō-ni hairu* eşdizimli yapısın *hairu* eylemi ile kullanılan *kōkō* sözcüğü “lise” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “liseye başlamak/girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *kōkō-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 10 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere 11 kişi sadece “başlamak” eylemini işaretlemiştir. 7 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere 10 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “başlamak” eylemini de işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu ise “başlamak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “geçmek” eylemini uygun görmüştür. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere 2 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 19 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 23 kişi “başlamak eylemini tercih etmiştir. 8 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere 12 kişi ise “girmek” eylemini tercih etmiştir. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *daigaku-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “başlamak” ve “girmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(24) なめこについて質問です。お店で袋に入ってから売っていますよね。料理

する時は袋から出して1度洗ってから使うんですか？

Namekoni tsuite shitsumondesu. Omisede **fukuroni haitte** utte imasuyone.

Ryōri surutoki fukurokara dashite ichido arattekara tsukaundesu ka.

Nameko mantarı ile ilgili bir sorum var. Markette **poşette** satılıyor ya, yemek yaparken poşetten çıkarıp 1 kere yıkadıktan sonra mı kullanılıyor?

(Yahoo!知恵袋, 2005, 料理、グルメ、レシピ)

Yukarıdaki tümce *fukuro-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *fukuro-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 82, MI değeri 5.6, LD değeri ise 5.98’dir. Yukarıdaki *fukuro-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *fukuro* sözcüğü “torba/poşet” anlamlarına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “torbaya/poşete girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Ancak Japonca örnek tümcenin Türkçe çevirisinde *hairu* eyleminin eksiltili olduğu görülmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *fukuro-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 11 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 14 kişi “olmak” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “koymak” eylemini uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “koyulmak” eylemini tercih etmiştir. 6 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 8 kişi eylemi eksiltili kullanarak “poşetin içinde/poşetli, torba içinde, içinde/poşetli/poşetli, paketli/paket içinde, poşetli/paketli, poşette/torbanın içinde” gibi çeşitli eksiltili yapıları tercih etmiştir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Türkçede tercih edilen 2 eylem de geçişsiz eylem özelliğine sahipken “koymak” eylemi geçişli eylem özelliğine sahiptir. Ayrıca eylemin eksiltili kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla *fukuro-ni hairu* eşdizimli yapısı, yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin “olmak” eylemi ile karşılanmasının yanı sıra eksiltili kullanılma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(25) 見たことのないものが、視界に入った。

Mita koto no nai mono ga, shikaini haitta.

Görmediğim yer görüş alanıma girdi.

(トールモー・ハウゲン作;木村由利子訳 『トロールとばらの城の寓話』, 2002, 949)

Yukarıdaki tümce *shikai-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *shikai-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 82, MI değeri 7.82, LD değeri ise 6.1’dir. Yukarıdaki *shikai-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *shikai* sözcüğü “görüş alanı/görüş açısı” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “görüş alanına/açısına girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *shikai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 11 Türkçe ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplam 16 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 5 Türkçe konuşucusu sadece “dahil olmak” ifadesini işaretlemiştir. 3 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “dahil olmak” ifadesini de işaretlemiştir. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “ilişmek” eylemini de kullanılabılır bulmuştur. 14 Türkçe ve 5 Japonca konuşucusun tamamı olmak üzere toplam 19 kişi “girmek” eylemini işaretlemiş, 8 Türkçe konuşucusu ise “dahil olmak” ifadesini uygun görmüştür. Her 2 eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *shikai-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “dahil olmak” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(26) アレルギー疾患 花粉やハウスダスト, 動物の毛, 食物などの抗原 (アレルギー

ン) が体内に入ることによって引き起こされる過敏反応をいう。

Arerugī shikkan kafun ya hausudasuto, dōbutsuno ke, tabemono nadono kōgen
(*arerugen*) *ga* **tainaini hairu** *koto niyotte hikiokosareru kabin hannō o iu.*

Alerji hastalıkları, polen, toz, hayvan tüyü ve yiyecek gibi alerjenlerin **yücut içine girmesinin** neden olduğu aşırı hassasiyet reaksiyonudur.

(生活技術, 2006, 高)

Yukarıdaki tümce *tainai-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *tainai-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 74, MI değeri 7.13, LD değeri ise 5.95’tir. Yukarıdaki *tainai-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *tainai* sözcüğü “vücut içi” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “vücuda/vücudun içine girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *tainai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 14 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olarak toplam 17 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 3 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 5 kişi ise sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu “geçmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “bulaşmak” eylemini de uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini seçerek “yerleşmek” eylemini kullanılabılır bulmuştur. 15 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 18 kişi “girmek” eylemini tercih ederken, 5 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 7 kişi “geçmek” eylemini tercih etmiştir. Her 4 eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *tainai-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(27) 乗り物に並んでいる間も、レストランで食事をしているときも、必ず

子供の姿が視野に入ってくる。

*Norimononi narande iru aida mo, resutorande shokuji o shite iru toki mo,
kanarazu kodomono sugata ga shiyani haitte kuru.*

Otobüs sırasında veya yemek yerken bile mutlaka çocukların görüntüsü görüş alanıma giriyor.

(小説宝石, 2001, 文学／芸術)

Yukarıdaki tümce *shiya-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *shiya-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 74, MI değeri 7.18, LD değeri ise 5.95’tir. Yukarıdaki *shiya-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *shiya* sözcüğü “görüş alanı/görüş açısı” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “görüş alanına/açısına girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *shiya-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 14 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 16 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 3 kişi sadece “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “gelmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “ilişmek” eylemini de uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “olmak” eylemini kullanılabılır bulmuştur. Bunun haricinde 1 Japonca konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “gözükmek” şeklinde eşdizimli yapının bütünün kapsayan bir eylem tercih etmiştir. Bir diğeri de yine eşdizimli yapının bütününü kapsayan “gözükmek” eylemini kullanılabılır bulmuştur. 18 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 21 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 4 Türkçe ve 1 Japonca olmak üzere toplam 5 kişi de “gelmek” eylemini tercih etmiştir. Tercih edilen

eylemlerden olmak eylemi dışındaki eylemler ada yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *shiya-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “gelmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(28) マルフォイの指がローブのポケットに入る前に、ハリーはもう杖を抜

いていた。

*Marufoino yubi ga robuno **pokettoni hairu** maeni, Harī wa mō tsue o nuite ita.*

Malfoy’un parmakları cüppesinin **cebine girmeden** önce Harry çoktan asasını çıkarmıştı.

(J.K.ローリング作;松岡佑子訳 『ハリー・ポッターと不死鳥の騎士団』, 2004, 933)

Yukarıdaki tümce *poketto-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır.

BCCWC’de *poketto-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 72, MI değeri 6.31, LD değeri ise 5.87’dir. Yukarıdaki *poketto-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *poketto* sözcüğü “cep” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “cebe girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *poketto-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 17 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 19 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Japonca ve 1 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam 2 kişi “koymak” eylemini uygun görmüştür. 1 Japonca ve 1 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam 2 kişi de “sokmak” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “sokmak” eylemini de kullanılabılır bulmuştur Bunun haricinde 1 Japonca konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de tercih etmiştir. 18 Türkçe ve 3 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 21 kişi “girmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere toplam

3 kişi “sokmak” eylemini tercih etmiş, 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 2 kişi “koymak” eylemini tercih etmiştir. Tercih edilen eylemler ada yönelme eki almasıyla birlikte “sokmak” ve “koymak” eylemleri geçişlilik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiğı görölmektedir. Dolayısıyla *poketto-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Türkçede geçişlilik özelliğine sahip olan eylemlere de kullanılması açısından farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “sokmak/koymak” eylemleri ile karşılaşma eğiliminde olduğı görölmektedir.

(29) まず、それを申し上げておきたいというふうに思います。それでは、本題に入りたいと思います。

Mazu, sore o mōshi agete okitai to iu fūni omoimasu. Soredewa, hondaini hairitai to omoimasu.

Öncelikle, söylemek istediğim bir şey var. Pekala, asıl konuya giriyorum.

(国会会議録, 1987, 常任委員会)

Yukarıdaki tümce *hondai-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *hondai-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 72, MI değeri 9.45, LD değeri ise 5.95’tir. Yukarıdaki *hondai-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *hondai* sözcüğü “asıl konu” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “asıl konuya girmek/geçmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *hondai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 10 Türkçe konuşucusu ve 4 Japon konuşucusu olmak üzere toplamda 14 kişi sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 6 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. 3 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 4 kişi olmak üzere sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucu ise “girmek” ve “geçmek”

eylemleri ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “başlamak” eylemini de uygun görmüştür. 17 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 21 kişi “geçmek” eylemini tercih etmiştir. 10 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 11 kişi ise “girmek” eylemini tercih etmiştir. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *hondai-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “geçmek” ve “girmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

- (30) 昭和20年代後半に入ると、通信手段としての電話に対する需要が大
幅に増加した。

*Shōwa 20-nendai kōhanni hairu to, tsūshin shudan to shitenō denwani
taisuru juyō ga ōhabani zōka shita.*

1945 yılının ikinci yarısına girildiğinde, iletişim aracı olarak telefon talebi
büyük ölçüde arttı.

(通信白書, 1989,)

Yukarıdaki tümce *kōhan-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *kōhan-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 69, MI değeri, 5.44, LD değeri ise 5.74’tür. Yukarıdaki *kōhan-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi ile kullanılan *kōhan* sözcüğü “ikinci yarı” anlamına sahiptir. Bu yapı doğrudan “ikinci yarıya girmek/geçmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *kōhan-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 13 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 14 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 3 Türkçe ve 2 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 5 kişi sadece “geçmek” eylemlerini işaretlemiştir. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 2 kişi

“girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek sadece “gelmek” eylemini uygun görmüştür. 1 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “ikinci yarısında” şeklinde eylem eksiltili bir yapı tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “olmak” eylemini kullanılabılır bulmuştur. 15 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 17 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 4 Türkçe ve 3 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 7 kişi “geçmek” eylemini tercih etmiştir. Tercih edilen eylemlerden “olmak” eylemi dışındaki eylemler ada yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum ekinin geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *kōhan -ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle kullanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

- (31) やがてジャンボジェット機はするすると離陸して巡航態勢に入り、大柄な白人スチュワーデスが飲み物を配りながら私たちの席に来た。

Yagate janbojettoki wa surusuru ririku shite junkō taisei ni hairi, ōgarana hakujin suchuwādesu ga nomimono kubarinagara watashitachino seki ni kita.

Çok geçmeden Jumbo jet sorunsuzca kalkıp seyir haline geldi. İri, beyaz bir hostes içecek dağıtarak benim koltuğuma geldi.

(現代文, 2007, 高)

Yukarıdaki tümce *taisei-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *taisei-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 66, MI değeri, 7.71, LD değeri ise 5.8’dir. Yukarıdaki *taisei-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi ile kullanılan *taisei* sözcüğü “hal, durum, pozisyon” anlamlarına sahiptir. Bu yapı doğrudan “hale gelmek, pozisyona geçmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *taisei-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 13

Türkçe ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplam 18 kişi sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 5 Türkçe konuşucusu ise sadece “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu “geçmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “almak” eylemini de uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucu boş bırakmıştır. 14 Türkçe ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplam 19 kişi “geçmek” eylemini tercih etmiştir. “Almak” eylemi dışındaki tercih edilen eylemler ada yönelme durum eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum ekinin geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *taisei-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “geçmek” ve “gelmek” eylemleriyle kullanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(32) 節子は出会って数年後に家を出た。春人が中学に入るちょっと前のことだった。

Setsuko wa deatte sūnen atoni ie o deta. Haruhito ga chūgakuni hairu chotto maeno kotodatta.

Setsuko ile tanıştıktan birkaç yıl sonra evden ayrıldı. Haruhito’nun orta okula başlamasından biraz zaman önceydi.

(さだまさし著 『精霊流し』, 2001, 913)

Yukarıdaki *chūgaku-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *chūgaku-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 65, MI değeri 6.01, LD değeri ise 5.71’dir. Yukarıdaki *chūgaku-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *chūgaku* sözcüğü “orta okul” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “orta okula girmek/başlamak” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *chūgaku-ni hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 10 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi sadece “başlamak” eylemini işaretlemiştir. 6 Türkçe ve 3 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 9 kişi ise “girmek” eylemi ile birlikte “başlamak”

eylemine de işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu “başlamak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de seçerek “geçmek” eylemini de uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucu ise diğer seçeneğini seçerek sadece “çekmek” eylemini kullanılabılır bulmuştur. 17 Türkçe ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı “başlamak” eylemini tercih etmiştir. 8 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere 11 kişi ise “girmek” eylemini tercih etmiştir. “Çekmek” eylemi dışındaki 3 eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *chūgaku-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “başlamak” ve “girmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(33) カウンター席は満席も、いつも座るテーブル席が空いていたので店内
に入り待つこと 7 分。

Kauntā seki wa manseki mo, itsumo suwaru tēburu seki ga suite itanode
tennaini hairi matsu koto 7-fun.

Tezgah kısmı dolu olsa da oturulacak masalar boş olduğu için **mağaza içine**
giriş beklemek yedi dakika.

(Yahoo! ブログ, 2008, Yahoo! ブログ)

Yukarıdaki *tennai-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *tennai-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 64, MI değeri 7.14, LD değeri ise 5.74’tür. Yukarıdaki *tennai-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *tennai* sözcüğü “mağaza/dükkan” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “mağazaya/dükkana girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *tennai-ni hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 14 Türkçe ve 3

Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 17 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 5 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Japonca konuşucu diğer seçeneğini seçerek sadece “içeride” sözcüğünü kullanarak eylem eksiltili bir yapı tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu da “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “içinde” sözcüğünü kullanarak eylem eksiltili bir yapıyı da kullanılabiliyor bulmuştur. 19 Türkçe ve 4 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 23 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 5 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 6 kişi “geçmek” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 2 kişi ise eylem eksiltili yapı kullanarak sadece “içerde, içinde” sözcüğünü uygun görmüştür. 2 eylem de ada yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *tennai-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(34) 以上で説明は終わりました。これより質疑に入ります。

Ijōde setsumei wa owarimashita. Koreyori shitsugini hairimasu.

Açıklama burada bitti. Artık sorulara geçiyorum.

(国会会議録, 1979, 常任委員会)

Yukarıdaki tümce *shitsugi-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *shitsugi-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 59, MI değeri 7.21, LD değeri ise 5.63’tür. Yukarıdaki *shitsugi-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *shitsugi* sözcüğü “sorulara/soru-cevap” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “sorulara/soru cevap kısmına” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *shitsugi-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan

sözcük olarak 17 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 21 kişi sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “başlamak” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu da “geçmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “başlamak” eylemini de kullanılabılır bulmuştur. 20 Türkçe konuşucusunun tamamı ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 25 kişi “geçmek” eylemini tercih etmiştir. 1 Japonca ve 1 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam iki kişi ise “başlamak” eylemini tercih etmiştir. Her üç eylem de isme yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *shitsugi-ni hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “geçmek” ve “başlamak” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(35) 小雨が降り出した。二人は、近くの喫茶店に入って、コーヒーを注文した。

Koame ga furidashita. Futari wa, chikakuno kissatenni haitte, kōhī o chūmon shita.

Hafif bir yağmur başladı. İki kişi yakınlardaki bir kafeye girip, kahve sipariş ettiler.

(西村京太郎著 『十津川警部の挑戦』, 1988, 913)

Yukarıdaki *kissaten-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *kissaten-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 58, MI değeri 7.52, LD değeri ise 5.62’dir. Yukarıdaki *kissaten-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *kissaten* sözcüğü “kafe” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “kafeye girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *kissaten-ni hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 15 Türkçe ve 5 Japonca konuşucusunun

tamamı olmak üzere toplam 20 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 3 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “geçmek” eylemini de işaretlemiştir. “Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “gitmek” eylemini uygun görmüştür. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu da “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “oturmak” eylemini de kullanılabılır bulmuştur. 20 Türkçe konuşucusunun tamamı ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplam 25 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 4 eylem de ada yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *kissaten-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(36) 麻也子はバスルームに入る。飲んだ後の風呂は体によくないというのが仕方ない。

Mayako wa **basurūmuni hairu**. Nonda at no furo wa karadani yokunai to iu ga shikatanai.

Mayako **banyoya girer**. İtikten sonra banyo yapmanın vücuda iyi gelmeyeceğini söylemek anlamsız.

(林真理子著 『不機嫌な果実』, 1996, 913)

Yukarıdaki tümce *basurūmu-ni hairu* eşdizimli yapısı oluşturmaktadır. BCCWJ’de *basurūmu-ni hairu* biçimindeki eşdizimli yapısında *basu* sözcüğü ile kullanılan *rūmu* sözcüğünün *rūmu-ni hairu* eşdizimli yapısının sıklık değeri 56, MI değeri 6.14, LD değeri ise 5.52’dir. Yukarıdaki *basurūmu-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *basurumu* sözcüğü “banyo” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “banyoya girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *basurūmu-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 14 Türkçe ve 4 Japonca

konusucusu toplam 14 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 5 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “geçmek” eylemini de uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu sadece “girmek” eylemini tercih etmiş, 1 Japonca konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “yapmak” eylemini tercih etmiştir. 19 Türkçe ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplam 24 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 6 Türkçe konuşucusu ise “geçmek” eylemini tercih etmiştir. 2 eylem de ada yönelme eki gelmesiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *basurūmu-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(37) みなさん、聞いてください。私はやっとのことで100位以内に入りました。

Minasan, kite kudasai. Watashi wa yattokotode 100 i inaini hairimashita.

Herkes beni dinlesin lütfen. Zar zor 100’ün *içine girdim.*

(Yahoo!知恵袋, 2005, Yahoo!知恵袋)

Yukarıdaki *inai-ni hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *inai-ni hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 55, MI değeri 5.16, LD değeri ise 5.44’tür. Yukarıdaki *inai-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *inai* sözcüğü “iç” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “içine girmek” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *inai-ni hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 15 Türkçe ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplam 20 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 5 Türkçe konuşucusu sadece “geçmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “bulmak” eylemini tercih etmiştir. “Bulmak” eylemi dışındaki 2 eylem de ada yönelme eki gelmesiyle

oluşmaktadır. Dolayısıyla geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında da ada yönelme durum eki geldiği görülmektedir. Dolayısıyla *inai-ni hairu* eşdizimli yapısı Türkçe ile benzerlik göstermekle birlikte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “geçmek” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

3.2. Japoncadaki “ad+ga+hairu” Eşdizimli Yapısındaki *Hairu* Eyleminin Türkçe Karşılanma Eğilimleri

Japoncadaki “ad+ga+hairu” eşdizimli yapısındaki örnek tümcelerde *hairu* eyleminin Türkçe karşılanma eğilimleri aşağıdaki şekildedir.

- (38) お客様の期待も会場中から伝わってきましたから、勝ちたくてしかたなかった試合でした。だから余計に力が入りすぎて本当に硬かったですよ。

Okyakusanno kitai mo kaijōchūkara tsutawatte kimashita kara, kachitakute shikatanakatta shiaideshita. Dakara yokeini chikara ga hairisuqite hontōni katakattadesuyo.

İzleyicilerin beklentileri salondan geliyordu ve kazanmaktan başka çaremin olmadığı bir maçtı. Bu yüzden çok fazla gergindim ve gerçekten çok zordu.

(スマッシュ, 2004, スポーツ)

Yukarıdaki tümce *chikara-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *chikara-ga hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 384, MI değeri 5.85, LD değeri ise 7.68’dir. Yukarıdaki *chikara-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi ile kullanılan “*chikara*” sözcüğü “güç, yetenek, gerginlik” gibi çeşitli anlamlara sahiptir. Bu yapı “gergin olmak” olarak Türkçe ile ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *chikara-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan

sözcük olarak 8 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 10 kişi sadece “olmak” eylemini işaretlemiştir. 3 Türkçe konuşucusu ise sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “vermek” eylemini tercih etmiştir. 1 Japonca konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de seçerek “gerginleşmek” olarak eşdizimli yapının bütününe kapsayan bir sözcük tercih etmiştir. 1 Japonca konuşucusu ise bütünü kapsayan “kendini kasmak” şeklinde bir yapıyı uygun görmüş, 1 Japonca konuşucusu ise boş bırakmıştır. Bunun haricinde 4 Türkçe konuşucusu “stres altında kalmak, çaba göstermek, çabalamak/gayret etmek, kendini kaptırmak” gibi bütünü kapsayan ifadelerini kullanılabilir bulmuştur. 1 Türkçe konuşucusu ise “var gücümle/olağanca kuvvetimle” gibi eylemi eksilteli kullanırken “kullanmak” eylemini de tercih etmiştir. Tercih edilen eylemler Japoncadaki *hairu* eyleminde olduğu gibi geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *chikara-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *chikara-ga hairu* eşdizimli yapısının Türkçe görünümünde çeşitlilik görülmekle birlikte “olmak” eylemiyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(39) 5月発売予定の情報が入ってきました！

Gogatsu no hatsubai yotei no jōhō ga haitte kita!

Mayıs ayının satış programının bilgisi geldi.

(Yahoo! ブログ, 2008, 趣味)

Yukarıdaki tümce *jōhō-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *jōhō-ga hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 207, MI değeri 5.26, LD değeri ise 7.01’dir. Yukarıdaki *jōhō-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *jōhō* sözcüğü “bilgi” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “bilginin

gelmesi/ulaşması” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *jōhō-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 11 Türkçe konuşucusu “gelmek” eylemi ile birlikte “ulaşmak” eylemini de işaretlemiştir. 8 Türkçe, 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 11 kişi sadece “ulaşmak” eylemini işaretlemiştir. 2 Japonca ve 1 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam 3 kişi ise sadece “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 19 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 21 kişi “ulaşmak” eylemini tercih ederken, 12 Türkçe, 2 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 14 kişi “gelmek” eylemini uygun görmüştür. Tercih edilen eylemler Japoncadaki *hairu* eyleminde olduğu gibi geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *jōhō-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “ulaşmak” ve “gelmek” eylemleri ile karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(40) 学校から電話がはいる。「無断で長期欠席してるけど、どうしたんですか。

Gakkō kara denwa ga hairu. “Mudande chōkikesseki shiterukedo, dōshitandesuka.”

Okuldan telefon gelir. “Haber vermeden uzun zamandır okula gelmiyorsunuz ama bir sorun mu var?”

Yukarıdaki tümce *denwa-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *denwa-ga hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 200, MI değeri, 5.75, LD değeri ise 7.31’dir. Yukarıdaki *denwa-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *denwa* sözcüğü “telefon” anlamına sahiptir. Bu yapı “telefonun gelmesi” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *denwa-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 18 Türkçe ve 4 Japonca

konusucusu olmak üzere toplam 22 kişi sadece “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu “ulaşmak” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek “başlamak” eylemini uygun görmüştür. 1 Japonca konuşucusu ise diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe karşılayacak şekilde “beni aramak” gibi bir ifadeyi tercih etmiştir. Tercih edilen eylemler Japoncadaki *hairu* eyleminde olduğu gibi geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *denwa-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “ulaşmak” ve “gelmek” eylemiyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir

- (41) ドコモの P r e m i n i II を使っています。さっき落として液晶に 1
cm くらいの ひびが入ってしまいました。

*Dokomono Premini II o tsukatte imasu. Sakki otoshite ekishōni 1 cm kuraino
hibi ga haitte shimaimashita.*

Docomo’nun Premini II telefonunu kullanıyorum. Az önce düşürdüm ve 1 cm kadar çatlak oluştu.

(Yahoo!知恵袋, 2005, 携帯電話、モバイル)

Yukarıdaki tümce *hibi-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *hibi-ga hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 169, MI değeri 11.84, LD değeri ise 8.4’tür, LD değeri ise 8.4’tür. Yukarıdaki *hibi-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *hibi* sözcüğü “yarık/çatlak” anlamlarına sahiptir. Bu yapı “yarık/çatlak” oluşması olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *hibi-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 15 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 18 kişi sadece “oluşmak” eylemini

işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu sadece “olmak” eylemini işaretlemiştir. 1 Japonca konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte “oluşmak” eylemini de tercih etmiştir. Bir diğer Japonca konuşucusu “oluşmak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini seçerek eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde “çatlamak” eylemini uygun görmüştür. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde “çizilmek” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu “olmak ve “oluşmak” eylemler ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek eşdizimli yapının bütününe kapsayacak şekilde “çatlamak” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu da “oluşmak” eylemi ile birlikte “meydana gelmek” ifadesini kullanılabılır bulmuştur. 17 Türkçe konuşucusu ve 5 Japonca konuşucusunun tamamı olmak üzere toplam 22 kişi “oluşmak” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe konuşucusu ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 5 kişi “olmak” eylemini tercih etmiştir. Tercih edilen eylemler Japoncadaki *hairu* eyleminde olduğu gibi geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *hibi-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “oluşmak”, “olmak” eylemleri ile karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(42) やがてマイクの焼死体が発見されたという 連絡が入る。

Yagate Maikuno shōshitai ga hakken sareta to iu renraku ga hairu.

Çok geçmeden Mike’ın yanmış bedeninin bulunduğu haberi gelir.

(Yahoo!ブログ, 2008, 映画)

Yukarıdaki tümce *renraku-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *renraku-ga hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 166, MI değeri 6.92, LD değeri ise 7.74’tür. Yukarıdaki *renraku-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *renraku* sözcüğü “haber” anlamına sahiptir. Bu yapı “haber gelmesi” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *renraku-ga*

hairu eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 9 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 11 kişi “gelmek” eylemi ile birlikte “ulaşmak” eylemini de işaretlemiştir. 9 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere 10 kişi sadece gelmek eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 4 kişi sadece “ulaşmak” eylemini işaretlemiştir. 18 Türkçe konuşucusu ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 21 kişi “gelmek” eylemini uygun görmüştür. 11 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 15 kişi “ulaşmak” eylemini kullanılabilir bulmuştur. Her 3 eylem de Japoncadaki *hairu* eyleminde olduğu gibi geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *renraku-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “ulaşmak” ve “gelmek” eylemiyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(43) 一番楽しんでいる人はクラブのオーナーです。毎晩お金が入るからね。

Ichiban tanoshinde iru hito wa kurabuno ônādesu. Maiban okane ga hairukarane.

En çok eğlenen kişi kulübün sahibi. Çünkü her akşam para geliyor.

Yukarıdaki tümce *okane-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *okane-ga hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 100, MI değeri 6.13, LD değeri ise 6.99’dur. Yukarıdaki *okane-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *okane* sözcüğü “para” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “ paranın girmesi/gelmesi” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *okane-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 12 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu sadece “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 3 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu sadece diğer seçeneğini işaretleyerek “kazanmak” eylemini uygun görmüştür. 2 Türkçe konuşucusu ise sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “gelmek” eylemini de tercih etmiştir. 1 Japonca

konusucusu da “gelmek” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini işaretleyerek “geçmek” eylemini de uygun görmüştür. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu eylemi eksilterek sadece “paralı” sözcüğünü kullanmayı tercih etmiştir. 13 Türkçe konuşucusu ve 2 Japonca konuşucusu toplamda 15 kişi olmak üzere “gelmek” eylemini tercih etmiştir. 3 Türkçe konuşucusu ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 5 kişi “kazanmak” eylemini kullanılabilir bulmuştur. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ekinin geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe ile karşılanan her dört eylemde “paranın gelmesi, girmesi, geçmesi veya para kazanmak” şeklinde kullanıldığında ad durum eki kullanılmadığı görülmektedir. “Kazanmak” eylemi dışındaki üç eylem geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Dolayısıyla *okane-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan benzerlik göstermemekte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “gelmek” ve “kazanmak” eylemleriyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(44) そのため、昼間は、窓ガラスの外側から光がたくさん入るので、外の景色がよく見え、注意しないと、反射した自分の顔などは見えません。

*Sono tame, hiruma wa, mado garasuno sotogawakara **hikari ga takusan hairu** node, soto keshiki ga yoku mie, chūi shinaito, hansha shita jibunno kao nado miemasen.*

O sebeple, öğle vakti, camın dışından **ışık çok fazla girdiği** için, dışarıdaki manzara görünmekte, dikkatli bakılmadığında kendi yüzümüz görünmemektedir.

(新しい科学 1分野上, 2005, 中)

Yukarıdaki tümce *hikari-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWJ’de *hikari-ga hairu* biçimindeki yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 86, MI değeri 5.44, LD değeri ise 6.58’dir. Yukarıdaki *hikari-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* sözcüğü ile kullanılan *hikari* sözcüğü “ışık” anlamına sahiptir. Dolayısıyla bu yapı doğrudan “ışığın

girmesi” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *hikari-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 9 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 11 kişi sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 6 kişi “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere 5 kişi “girmek” eylemi ile birlikte “gelmek” eylemini de işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek sadece “almak” eylemini kullanılabiliyor bulmuştur. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu da “gelmek” eylemi ile birlikte “almak” eylemini tercih etmiştir. 13 Türkçe, 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 16 kişi “girmek” eylemini tercih etmiştir. 9 Türkçe ve 3 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi de “gelmek” eylemini uygun görmüştür. “Almak” eylemi dışındaki iki eylem geçişsiz eylem özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *hikari-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan benzerlik göstermemekte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “girmek” ve “gelmek” eylemleriyle karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(45) まるで日本の国会内を歩いているよう。しかし、客が入っている様子はなかった。

Marude Nihonno kokkainai o aruite iru yō. Shikashi, kyaku ga haitte iru yōsu wa nakatta.

Sadece Japonya meclis binasında yürüyorum. Fakat hiç ziyaretçi var gibi değildi.

(清水茂夫著 『遙かなる北京の風』, 2004, 376)

Yukarıdaki tümce *kyaku-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *kyaku-ga hairu* biçiminde yer alan eşdizimli yapının sıklık değeri 79, MI değeri 5.97, LD değeri ise 6.71’dir. Yukarıdaki *kyaku-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *kyaku* sözcüğü “misafir/ziyaretçi” gibi anlamlara sahiptir. Bu yapı “misafirin/ziyaretçini var olması” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *kyaku-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 14 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 16 kişi “olmak” eylemini işaretlemiştir. 2 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini seçerek “gelmek” eylemini uygun görmüştür. 2 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “olmak” eylemini de işaretlemiştir. 1 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “oturmak” eylemini uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “gelmek” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu ise “yok” sözcüğünü kullanılabılır bulmuştur. Bunun haricinde 1 Türkçe konuşucusu ise “olmak” eylemi ile birlikte diğer seçeneğini de işaretleyerek “gelmek” eylemini de uygun görmüştür. 17 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 19 kişi “olmak” eylemini uygun görmüştür. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *kyaku-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan benzerlik göstermemekte, Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “olmak” eylemiyle karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(46) 宮城県大崎市にて今日から2泊3日の強化合宿。 気合いが入ってま

す！ 強くなって帰ってきます！

Miyagi Ōsakinite, kyōkara nihakumikkano kyōkagasshuku. Kiai ga haitte imasu! Tsuyoku natte kaette kimasu!

Miyagi-Ōsaki’de 2 gece 3 gün eğitim kampı. **Hevecanlıyım.** Güçlenip geleceğim.

(Yahoo!ブログ, 2008, Yahoo!ブログ)

Yukarıdaki tümce *kiai-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *kiai-ga hairu* biçiminde yer alan yapının sıklık değeri 77, MI değeri 9.49, LD değeri 7.23’tür. Yukarıdaki *kiai-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *kiai* sözcüğü “çılgılık/ruh hali” gibi anlamlara sahiptir. Ancak bu sözcük *hairu* eylemi ile kullanıldığında “hevesli/heyecanlı/mücadele ruhu ile dolu olmak” olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Deyimsel bir yapı olduğu söylenebilir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *kiai-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 12 Türk ve 3 Japon konuşucusu olmak üzere toplam 14 kişi sadece “olmak” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu boş bırakmıştır. 1 Japonca konuşucusu “kendini hazır hissetmek/heveslenmek” şeklinde eşdizimli yapının bütününe karşılayan bir ifadeyi uygun görmüştür. 1 Türk konuşucu “girmek” eylemi ile birlikte “canlılık gelmek” şekline eşdizimli yapının bütününe karşılayan bir ifade tercih etmiştir. 1 Türk konuşucu ise “girmek” eylemi ile birlikte “olmak” eylemini tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte “kendine gelmek/gaza gelmek” şeklindeki eşdizimli yapının bütününe kapsayan ifadeleri kullanılabilir bulmuştur. 2 Türkçe konuşucusundan biri “atmak” eylemini tercih ederken bir diğeri “mücadele ruhu ile dolu olmak” şeklinde eşdizimli yapının bütününe karşılayan bir ifadeyi tercih etmiştir. 14 Türkçe ve 3 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 17 kişi “olmak” eylemini tercih etmiştir. 4 Türkçe 1 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 5 kişi eşdizimli yapının bütünü karşılayan çeşitli ifadeleri uygun görmüştür. Tercih edilen eylemler Japoncadaki *hairu* eyleminde olduğu gibi geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *kiai-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin

Türkçede “olmak” eylemleri ile karşılaşma eğiliminin yanı sıra eşdizimli yapının bütünü kapsayan ifadeleri kullanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(47) 時々酒が入ると永沢さんは意地がわるくなることがあるのだ。

Tokidoki sake ga hairu to Nagasawasan wa iji ga waruku naru koto ga arunoda.

Arasıra ıçki ıçince Nagasawa’nın karakteri kötüleşir.

(村上春樹著 『ノルウェイの森』, 1987, 913)

Yukarıdaki tümce *sake-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *sake-ga hairu* biçiminde yer alan yapının sıklık değeri 73, MI değeri 5.48, LD değeri 6.46’dır. Yukarıdaki *sake-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *sake* sözcüğü “ıçki/alkol” gibi anlamlara sahiptir. Bu yapı “ıçki ıçmek veya alkol almak” olarak Türkçe ifade edilebilir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *sake-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 15 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 19 kişi sadece “ıçmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Türkçe konuşucusu “olmak” eylemi ile birlikte “ıçmek” eylemini de işaretlemiştir. 1 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 2 kişi “olmak” eylemini işaretlemiştir. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “alkol almak” ifadesini uygun görmüş, bir diğeri ise “ıçmek” eylemi ile birlikte “dahil olmak” ifadesini kullanılabilir bulmuştur. 18 Türkçe ve 4 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 22 kişi “ıçmek” eylemini tercih etmiştir. 3 Türkçe ve 1 Japon konuşucu olmak üzere toplam 4 kişi ise “olmak” eylemini tercih etmiştir. Tercih edilen eylemlerden “olmak” eylemi dışındaki eylemler geçişlilik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *sake-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “ıçmek” ve “olmak” eylemleri ile karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(48) この「アドレスバー」にチェックが入っているか確認してください。

Kokono 'adoresubā' ni chekku ga haitte iru ka kakunin shite kudasai.

Buradaki 'adres çubuğu' nun işaretlendiğinden emin ol.

(Yahoo!知恵袋, 2005, パソコン、周辺機器)

Yukarıdaki tümce *chekku-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC'de *chekku-ga hairu* biçiminde yer alan yapının sıklık değeri 71, MI değeri 6.75, LD değeri 6.82'dir. Yukarıdaki *chekku-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *chekku* sözcüğü "kontrol" gibi anlamına sahiptir. Bu yapı "işaretlenmek" olarak Türkçe ifade edilebilmektedir. Ancak yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *chekku-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 5 Türkçe konuşucusu sadece "girmek" eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe konuşucusu sadece "gelmek" eylemini uygun görmüştür. 3 Türkçe konuşucusu ise sadece "olmak" eylemini tercih etmiştir. 3 Japonca ve 2 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam 5 kişi eşdizimli yapının bütünün kapsayacak şekilde "işaretlenmek" eylemini tercih etmiştir. Bunlardan 1 Japonca konuşucusu "etmek" eylemi ile birlikte "işaretlenmek" eylemini, 1 Türkçe konuşucusu da "bulunmak" eylemi ile birlikte "işaretlenmek" eylemini tercih etmiştir. 2 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 3 kişi "atmak" eylemini tercih etmiştir. Bunlardan 1 Türkçe konuşucusu "olmak" eylemi ile birlikte "atmak" eylemini de tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu sadece "etmek" eylemini uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu da "var" sözcüğünü kullanılabılır görmüştür. 5 Türkçe konuşucusu "girmek" eylemini, 3 Japonca ve 2 Türkçe konuşucusu olmak üzere toplam 5 kişi "işaretlenmek" şeklinde bütünü kapsayan bir eylemi kullanılabılır bulmuştur. Tercih edilen eylemlerden "atmak" eylemi dışındaki eylemler geçişlilik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *chekku-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin

Türkçede “girmek” ve eşdizimli yapının bütününe kapsayan “işaretlenmek” eylemi ile karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(49) 最近寒くなり、カーテンの下のほうから冷たい空気が入ってきて辛い
です。

*Saikin samuku nari, kâtenno shitano hōkara tsumetai **kūki ga haitte** kite
tsuraidesu.*

Son zamanlarda hava soğudu ve perdenin alt tarafından soğuk **hava giriyor**.

(Yahoo!知恵袋, 2005, 家事、住宅)

Yukarıdaki tümce *kūki-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *kūki-ga hairu* biçiminde yer alan yapının sıklık değeri 71, MI değeri 6.41, LD değeri 6.74’tür. Yukarıdaki *kūki-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *kūki* sözcüğü “hava” gibi anlamına sahiptir. Bu yapı “havanın girmesi/gelmesi” olarak Türkçe ifade edilebilir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *kūki-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 13 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Japonca konuşucusu ise sadece “gelmek” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemi ile birlikte “gelmek” eylemini de işaretlemiştir. Bunun haricinde 2 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek sadece “geçmek” eylemini uygun görmüştür. 17 Türkçe ve 1 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 18 kişi “girmek” eylemini tercih ederken, 5 Türkçe ve 4 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 9 kişi ise “gelmek” eylemini kullanılabilir bulmuştur. Tercih edilen eylemler geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *kūki-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “gelmek” eylemleri ile karşılaşma eğiliminde olduğu görülmektedir.

(50) しかもディスクを入れるところも動かないし 電源が入る以外はすべてだめです。

Shikamo disuku o ireru tokoro mo ugokanaishi denqen ga hairu igai wa subete damedesu.

Ayrıca diskin konulduğu yer de çalışmıyor ve elektriğin olması dışında hiçbir şey çalışmıyor.

(Yahoo!知恵袋, 2005, パソコン、周辺機器)

Yukarıdaki tümce *dengen-ga hairu* eşdizimli yapısına örnek oluşturmaktadır. BCCWC’de *dengen-ga hairu* biçiminde yer alan yapının sıklık değeri 58, MI değeri 7.64, LD değeri 6.72’dir. Yukarıdaki *dengen-ga hairu* eşdizimli yapısında *hairu* eylemi ile kullanılan *dengen* sözcüğü “elektrik” anlamına sahiptir. Bu yapı “elektriğin olması” olarak Türkçe ifade edilebilir. Yapılan anket çalışmasında Japoncadaki *dengen-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemini karşılayan sözcük olarak 7 Türkçe ve 2 Japonca konuşucu olmak üzere toplam 9 kişi sadece “olmak” eylemini işaretlemiştir. 4 Türkçe konuşucu sadece “girmek” eylemini işaretlemiştir. 2 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini seçerek “açmak” eylemini uygun görmüştür. 2 Türkçe konuşucusu ise “girmek” eylemi ile birlikte “olmak” eylemini de işaretlemiştir. 1 Japonca konuşucusu diğer seçeneğini işaretleyerek “çalışmak” eylemini uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini seçerek “açılmak, almak” eylemlerini tercih etmiştir. Bir diğer Türkçe konuşucusu da diğer seçeneğini seçerek “bağlamak” eylemini uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini seçerek “olmak” eylemi ile birlikte “çalışmak” eylemini de tercih etmiştir. 1 Türkçe konuşucusu diğer seçeneğini seçerek “gelmek” eylemini uygun görmüştür. 1 Türkçe konuşucusu “olmak eylemi ile birlikte “etmek” eylemini tercih ederken bir diğeri diğer seçeneğini işaretleyerek “yanmak” sözcüğünü tercih etmiştir. 10 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere toplam 12 kişi

“olmak” eylemini tercih etmiştir. 6 Türkçe konuşucusu “girmek” eylemini tercih etmiştir. 2 Japonca ve 1 Türkçe konuşucusu olmak üzere 3 kişi “açmak” eylemini tercih etmiştir. Tercih edilen eylemlerden “açmak” ve “almak” eylemleri dışındaki eylemler geçişsizlik özelliğine sahiptir. Japonca örnek tümceye bakıldığında ada yalın durum ilgeci geldiği görülmektedir. Ancak Türkçe eylemlerin yalın durumda ad durum eki almadığı görülmektedir. Dolayısıyla *dengen-ga hairu* eşdizimli yapısı yapısal açıdan farklılık göstermektedir. Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçede “olmak”, “girmek” ve “açmak” eylemleri ile karşılanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Derlem analiz yöntemi kullanılarak BCCWJ'deki tarama sonucunda sıklıkla kullanıldığı tespit edilen “ad+ni/ga+hairu” biçimindeki 50 eşdizimli yapı ve bu yapılar üzerine yapılan eğilim anket çalışması verilerinin ele alındığı III. Bölüm çözümlemesi doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. 50 Japonca eşdizimli yapı içinde “ad+ni+hairu” biçiminde toplam 37 eşdizim yapı bulunmaktadır. Japoncadaki “ad+ni+hairu” biçimindeki eşdizimli yapılarda ada gelen *ni* yönelme durum ekinin benzer şekilde Türkçede de ada yönelme durum ekinin geldiği görülmektedir. Ancak (3) numaralı örnek tümcedeki *te-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eyleminin Türkçede “geçmek” eylemi dışında “etmek” eylemiyle de tercih edildiği görülmektedir. Bu durumda “el” sözcüğü yönelme eki almayıp “-de” bulunma eki almaktadır ve “elde etmek” yapısı oluşmaktadır. Benzer şekilde (35) numaralı örnek tümcedeki *kissaten-ni hairu* eşdizimli yapıdaki *hairu* eylemi 1 Türkçe konuşucusu tarafından “oturmak” eylemi ile karşılanmıştır. Bu durumda “kafe” sözcüğü “-de” bulunma durum ekini almaktadır. Dolayısıyla Japoncadaki *te-ni hairu* ve *kissaten-ni hairu* eşdizimli yapıları, tercih edilen eyleme göre yapısal açıdan Türkçe ile farklılık göstermektedir. (5) numaralı *ofuro-ni hairu* ve (19) numaralı *toire-ni hairu* eşdizimli yapılarındaki *hairu* eylemi Türkçede “girmek” eylemi dışında “yapmak” eylemiyle de tercih edilmiştir. “Yapmak” eylemi geçişli eylem özelliğine sahip olmakla birlikte (5) numaralı Japonca eşdizimli yapıda ada yönelme durum eki gelirken, Türkçede “banyo yapmak” yapısında ad yalın durumdadır. (19) numaralı Japoncadaki eşdizimli yapıda da ada yönelme eki gelirken, Türkçede “tuvaletini yapmak” yapısında ada belirtme durum eki gelmektedir. Dolayısıyla (5) ve (19) numaralı Japonca eşdizimli yapılar yapısal açıdan Türkçe ile farklılık göstermektedir. Bunların haricinde Japoncadaki *hairu* geçişsiz eyleminin (28) numaralı örnek tümcedeki *poketto-ni hairu* eşdizimli yapısında *hairu*

eyleminin geçişli eylemle de karşılandığı görölmektedir. Her iki dil konuşucusunun çoğunluğu “girmek” eylemini tercih etmekle birlikte 3 Türkçe ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 5 kişi “koymak/sokmak” eylemlerini uygun görmüştür. Bu eylemler yönelme eki alması açısından yapısal açıdan Japoncadaki *poketto-ni hairu* eşdizimli yapısı ile benzerlik gösterse de Türkçede “koymak/sokmak” geçişli eylemlere karşılık gelmesi açısından farklılık göstermektedir.

2. 50 Japonca eşdizimli yapı içinde “ad+ga+hairu” biçiminde toplam 13 eşdizimli yapı bulunmaktadır. Japoncadaki bu 13 “ad+ga+hairu” biçimindeki eşdizimli yapılarda ada ga yalın durum eki gelmektedir. Ancak bu 13 eşdizimli yapıdaki *hairu* eylemi için tercih edilen Türkçede eylemlerle kullanılan adlarda, adın hiçbir durum eki almadığı görölmektedir. Japoncadaki “ad+ga+hairu” eşdizimli yapılarının Türkçe çevirilerinde zorlandığı görölmektedir. Örneğin (38) numaralı örnek tümcedeki *chikara-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için tercih edilen “olmak” eylemi çoğunlukta olsa da “kendini kasmak, gerginleşmek, baskı/stres altında olmak, çabalamak, sarf etmek” gibi çeşitli eylemler de tercih edilmiştir. (46) numaralı örnek tümcedeki *kiai-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için de çoğunluk tarafından “olmak” eylemi tercih edilmesine rağmen, “kendini hazır hissetmek, heveslenmek, gaza gelmek, havaya girmek, mücadele ruhu ile dolmak” gibi eşdizimli yapının bütününü kapsayacak şekildeki ifadeleri tercih ettikleri görölmektedir. 1 Japonca konuşucusu da boş bırakmıştır. Bu yapının da Türkçe çevirisinde zorlandığı görölmektedir. Türkçe çevirisinde zorlandığı düşünölen bir diğer “ad+ga+hairu” biçiminde eşdizimli yapı (48) *chekku-ga hairu* eşdizimli yapısıdır. Bu yapıdaki *hairu* eylemi için tercih edilen Türkçe sözcükler çeşitlilik göstermektedir. Örneğin “atmak, etmek, gelmek, girmek, olmak, bulunmak” gibi eylemler tercih edilmiştir. Eşdizimli yapının bütününü kapsayacak şekilde “işaretlenmek” eylemi de tercih edilmektedir. Bir diğer (50) numaralı örnek tümcedeki *dengen-ga hairu* eşdizimli yapısıdır. Bu eşdizimli yapıdaki *hairu* eylemi de çoğunlukla “olmak” eylemi ile

tercih edilse de “açmak, çalışmak, almak, geçmek, girmek, yanmak, etmek” gibi eylemleri de tercih eden katılımcılar bulunmaktadır.

Yukarıda Türkçe çevirilerinde zorlanıldığı düşünülen “ad+ga+hairu” biçimindeki 3 eşdizimli yapıda çoğunlukla tercih edilen eylemin “olmak” eylemi olması dikkat çekmektedir.

13 “ad+ga+hairu” eşdizimli yapılarından 3 “ad+ga+hairu” eşdizimli yapısındaki *hairu* eyleminin Türkçe çevirilerinde geçişli eylem özelliği gösteren eylemlerin tercih edildiği görülmektedir. Örneğin (43) numaralı örnek tümcedeki *okane-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için her iki dil konuşucusu tarafından çoğunlukla “gelmek” eylemi tercih edilmekle birlikte 3 Türkçe konuşucusu ve 2 Japonca konuşucusu olmak üzere 5 kişi “kazanmak” eylemini de tercih etmiştir. Bu eylem geçişli eylem özelliğine sahiptir. (44) numaralı tümcedeki *hikari-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi ile çoğunlukla “girmek” ve “gelmek” eylemleriyle tercih edilmiştir. Ancak 3 Türkçe konuşucusu “almak” eylemini de uygun görmüştür. Bu eylem geçişli eylem özelliğine sahiptir. (47) numaralı örnek tümcedeki *sake-ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi çoğunlukla “içmek” eylemi ile tercih edilmiştir. Bu eylem Türkçede geçişli eylem olma özelliğine sahiptir.

3. Ad+ni/ga+hairu eşdizimli yapılarındaki *hairu* eyleminin Türkçe eylem tercihleri, Türkçe ve Japonca konuşucusuna göre değişiklik göstermektedir. Örneğin (2) numaralı örnek tümcedeki *naka-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların tamamı sadece “girmek” eylemini tercih ederken, Türkçe konuşucuların eylem tercihlerinde “girmek” eylemi çoğunlukta olmakla birlikte “geçmek” ve “kaçmak” eylemleri de görülmektedir. (3) numaralı örnek tümcedeki *te-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Türkçe konuşucuların çoğunluğu “geçmek” eylemini tercih ederken Japonca konuşucuların hiçbiri “geçmek” eylemini tercih etmemiştir. Japonca

konusucuların çoğunluğu “etmek” eylemini tercih etmiştir. Türkçe konuşucuların “etmek” eylemi tercihi, “geçmek” eyleminden sonra gelmektedir. (5) numaralı örnek tümcedeki *ofuro-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Türkçe konuşucuların çoğunluğu “girmek” eylemini tercih ederken, Japonca konuşucuların hiçbirisi “girmek” eylemini tercih etmemiştir. Japonca konuşucuların hepsi “yapmak” eylemini tercih etmiştir. (6) numaralı örnek tümcedeki *heya-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların hepsi “geçmek” eylemini tercih ederken (1 konuşucu “girmek”, 1 konuşucu “gitmek” eylemi ile birlikte), Türkçe konuşucuların çoğunluğu “girmek” eylemini tercih etmiştir. Japonca konuşucularda “girmek” eylemini sadece 1 kişi tercih etmiştir. (11) numaralı örnek tümcedeki *hattenki-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların çoğunluğu “geçmek” eylemini tercih ederken, Türkçe konuşucuların çoğunluğu “girmek” eylemini tercih etmiştir. Japonca konuşucularda “girmek” eylemini sadece 1 kişi tercih etmiştir. (19) numaralı örnek tümcedeki *toire-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların çoğunluğu “yapmak” eylemini tercih ederken Türkçe konuşucuların çoğunluğu “girmek” eylemini tercih etmiştir. (21) numaralı örnek tümcedeki *futon-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların çoğunluğu “yatmak” eylemini tercih ederken, Türkçe konuşucular da “yatmak” eylemini tercih etmekle birlikte çoğunlukla “girmek” eylemini tercih etmiştir. (25) numaralı örnek tümcedeki *shikai-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların tamamı “girmek” eylemini tercih ederken, Türkçe konuşucuların eylem tercihi “girmek” eylemi çoğunlukta olmakla birlikte “dahil olmak” ifadesini uygun görmüştür. (30) numaralı örnek tümcedeki *kōhan-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların çoğunluğu “geçmek” eylemini tercih ederken, Türkçe konuşucuların çoğunluğu “girmek” eylemini tercih etmiştir. (31) numaralı örnek tümcedeki *taisei-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Japonca konuşucuların hepsi sadece “geçmek” eylemini tercih ederken, Türkçe konuşucuların

eylem tercihi çoğunlukta olmakla birlikte “gelmek” eylemi de tercih edilmiştir. (49) *kūki ga hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için Türkçe konuşucuların çoğunluğu “girmek” eylemini tercih ederken, Japonca konuşuculardan sadece biri “girmek” eylemini tercih etmiş, diğer 4 konuşucu “gelmek” eylemini tercih etmiştir. Ad yalın durumda.

4. Japoncadaki “ad+ni/ga+hairu” biçimindeki eşdizimli yapılarda sadece *hairu* eylemini değil eşdizimli yapının bütünü kapsayan ifadelerin tercih edildiği görülmektedir. (1) numaralı örnek tümcedeki *ki-ni iru* eşdizimli yapının bütünü kapsayacak şekilde hem Türkçe hem de Japonca konuşucuları eşdizimli yapı için “sevmek, beğenmek ve hoşlanmak” eylemlerini uygun görmüştür. (3) numaralı örnek tümcedeki *te-ni hairu* eşdizimli yapının bütünü kapsayacak şekilde her iki dil konuşucusu tarafından “(satın) almak, bulmak, edinmek” eylemleri uygun görülmüştür. (4) numaralı örnek tümcedeki *me-ni hairu* eşdizimli yapının bütünü kapsayacak şekilde 1 Türkçe konuşucusu “görmek” eylemini uygun görmüştür. (9) numaralı örnek tümcedeki *mimi-ni hairu* eşdizimli yapısının bütünü kapsayacak şekilde “duymak” eylemi 2 Japonca ve 2 Türkçe konuşucusu tarafından tercih edilmiştir. (27) numaralı örnek tümcedeki *shiya-ni hairu* eşdizimli yapısının bütünü kapsayacak şekilde 2 Japonca konuşucusu “gözükmek” eylemini uygun görmüştür. Türkçe konuşucuların hiçbiri böyle bir yapıyı tercih etmemiştir. (38) numaralı örnek tümcedeki *chikara-ga hairu* eşdizimli yapının bütünü kapsayacak şekilde 1 Japonca konuşucusu “gerginleşmek” eylemini uygun görmüştür. (41) numaralı örnek tümcedeki *hibi-ga hairu* eşdizimli yapının bütünü kapsayacak şekilde “çizilmek, çatlak,” eylemlerinin tercih edildiği görülmektedir. (47) numaralı örnek tümcedeki *sake-ga hairu* eşdizimli yapısını 1 Japonca konuşucusu “sarhoş olmak” şeklinde eşdizimli yapının bütünü kapsayan bir ifadeyi tercih etmiştir. (48) numaralı örnek tümcedeki *chekku-ga hairu* eşdizimli yapının yapının bütünü kapsayacak şekilde “işaretlenmek” eylemi tercih edilmiştir.

5. Japoncadaki “ad+ni+hairu” biçimindeki eşdizimli yapılarda eylemin eksilti kullanıldığı görülmektedir. (8) numaralı örnek tümcedeki *nendai-ni hairu* eşdizimli yapısının 1 Japonca, 1 Türkçe konuşucusu tarafından sadece “yıllarda” sözcüğünü tercih ettiği görülmektedir. (14) numaralı örnek tümcedeki *seiki-ni hairu* eşdizimli yapısını 1 Türkçe konuşucusu “yüzyılda” 1 Türkçe konuşucusu “başlarında” sözcüklerini tercih ederek eylem eksilti ifade etmiştir. (16) numaralı *kotoshi-ni hairu* eşdizimli yapısını 2 Türkçe konuşucusu “senenin başından itibaren/bu yıldan itibaren” sözcüklerini tercih ederek eylem eksilti ifade etmiştir. (18) numaralı *hako-ni hairu* eşdizimli yapısında Türkçe konuşucuların çoğunluğu “olmak” eylemini tercih etmekle birlikte 6 Türkçe konuşucusu ve 3 Japonca konuşucusu “kutudaki, kutunun içindeki” gibi ifadeleri tercih ederek eylem eksilti yapıyı uygun görmüştür. (24) numaralı *fukuro-ni hairu* eşdizimli yapısındaki *hairu* eylemi için hem Türkçe hem de Japonca konuşucuların çoğunluğu “olmak” eylemini tercih etmekle birlikte “poşetin içindeki, poşette, torbanın içinde, poşetli” gibi benzer yapıları tercih ederek eksilti yapıyı uygun görmüştür. (30) numaralı *kōhan-ni hairu* eşdizimli yapısı için 1 Japonca konuşucusu “ikinci yarısında” şeklinde ifadeyi tercih ederek eylem eksilti yapıyı uygun görmüştür. (33) numaralı *tennai-ni hairu* eşdizimli yapısı için 1 Japonca ve 1 Türkçe konuşucusu “içeride, içinde” gibi sözcükleri tercih ederek eylem eksilti yapıyı uygun görmüştür.

Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında “ad+ni+hairu” eşdizimli yapılarındaki *ni* yönelme durum ekinin Türkçe aktarımında farklılık olduğu görülmektedir. “ad+ga+” *hairu* biçimindeki eşdizimli yapıdaki yalın ad durum ilgecinin ise Türkçede hiç kullanılmadığı görülmektedir. Türkçede yalın durumda ad hiçbir ek almamaktadır. Ayrıca ad+ni/ga+hairu eşdizimli yapılarındaki *hairu* eyleminin Türkçe tercihleri Japonca ve Türkçe konuşucuya göre değişmektedir. Diller arasında algı farkı olduğu söylenebilir. Japoncadaki “ad+ni/ga+hairu” biçimindeki eşdizimli yapıların bütününe kapsayan bir

sözcük tercih edildiği ve “ad+ni+hairu” biçimindeki eşdizimli yapıların Türkçe aktarımında eylemin eksiltili kullanılması da dikkat çekmektedir.

KAYNAKÇA

Aarts, J., 1995, "Corpus Analysis", **Handbook of Pragmatics - Manual**, (Ed. Verschueren Jef, Östman Jan-Ola, Blommaert Jan), Amsterdam:John Benjamin Publishing Company.

Aksu Kurtoğlu, Ö., (2015), **Türkçede Ad-Eylem Eşdizimliliği İçin İstatiksel ve Anlamsal Ölçütler Temelinde Derlem-Çıkışlı Bir Ulamlama**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Aksu Kurtoğlu, Ö., 2016, "Öğretim Düzleminde Bütünleyici Bir Yaklaşım Savunusuyla Eşdizimliliğe Kuramsal Bir Bakış", **Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi, MEUDED**, 13(1), s. 39-70.

Eken, N.T., 2016, "Eşdizimlerin Saptanmasına ve Betimlenmesine Yönelik Kuram ve Yaklaşımlar", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Vol:13, S:33, s. 28-47.

Fang, X., 2016, "Dai 2 Gengo Toshite Nihongo no Rengo Shūtoku ni Tsuite", **Utsunomiya Daigaku Kokusai Gakubu Fuzoku Tabunka Kōkyōken Sentā Nenpō**, No:8, s. 112-119.

Gries, S. Th., 2009, "What is Corpus Linguistics?", **Language and Linguistics Compass**, 3, s. 1-17, doi:10.1111/j.1749-818X.2009.00149.x

İmer, K., Kocaman, A., Özsoy, A.S., (2013), **Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, 2. baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Kamei, T., Kōno, R., Chino, E., (1996), **Gengogaku Daijiten**, Dai 6 Kan Jutsugohen, 1. Baskı, Tōkyō: Sanseido.

Kanda, Y., Sao, C., Satō, Y. ve diğ. (2011), **Rengo o Tsukaō**, Kokon Shoin.

Kennedy, G.D., (1998), **An Introduction to Corpus Linguistics**, Longman.

Kita, K., Kato, Y., Omoto, T. Ve diğ. 2011, “A Comparative Study of Automatic Extraction of Collocations from Corpora: Mutual Information vs. Cost Criteria”, **Journal of Natural Language Processing**, Vol.1, No.1, s.21-33.

Komiya, C., 2003, “Rengo no Kenkyū -Hyōgen Kyōiku e Hirogari-”, **Waseda Nihongo Kenkyū Vol:11, Waseda Daigaku Nihongo Gakkai**, s. 44-49.

Kumova Metin S., Karaoğlu B., 2010, “Collocation Extraction in Turkish Texts Using Statistical Methods.” In: Loftsson H., Rögnvaldsson E., Helgadóttir S. (eds) **Advances in Natural Language Processing. NLP 2010. Lecture Notes in Computer Science**, vol 6233. Springer, Berlin, Heidelberg

Kumova Metin, S., Karaoğlu, B., 2016, “Türkiye Türkçesinde Eşdizimlerin İstatistiksel Yöntemlerle Belirlenmesi”, **Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 70, s. 253-286.

Maekawa, K., 2007, "Design of a Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese." **Symposium on Large-Scale Knowledge Resources (LKR2007)**, s.55-58.

Maekawa, K., 2015, “Kōpasu no Sonzaiigi”, **Kōpasu Nyūmon**, (Ed. Maekawa Kikuo), 2. Baskı, Tōkyō: Asukura Shoten.

Matsumura, A., (1989), **Daijirin**, 3. Baskı, Tōkyō: Sanseidō.

Meyer, C. F., (2002), **English Corpus Linguistics An Introduction**, Cambridge University Press.

Momiyama, Y., (2010), **Ninchi Gengogaku Nyūmon**, Tōkyō: Kenkyūsha.

Ogawa, Y., (1982), **Nihongo Kyōiku Jiten**, Tōkyō: Taishūkan Shoten.

Ono, M., Kobayashi N., Hasegawa M., (2013), **Korokēshon de Fuyasu Hyōgen**, Tōkyō:Kuroshio Shuppan, (1. Baskı 2009).

Ördem, E., 2013, “Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Leksikal Yaklaşım: Bir Eşdizimlilik Çalışma Modeli”, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 11, s.905-931.

Özkan, B., (2007), **Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği**, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Özkan, B., 2010, “Türkçenin Öğretiminde Sıfatların Eşdizim Sözlüğü –Yöntem ve Uygulama-” **e-International Journal of Educational Research**. Volume: 1. Issue:2. s. 51-65.

Özkan, B., (2011), **Türkiye Türkçesinde Belirteçlerle Fiillerin Birlikte Kullanılması ve Eş Dizimlilikleri – Derlem Tabanlı Bir Uygulama-**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özkan, B., Tahiroğlu, B.T., Özkan, A.E., (2014), **Türkçe Üzerine Derlem Dilbilim Uygulamaları**, Adana: Karahan Kitabevi.

Rychlý, P., 2008, “A lexicographer-friendly association score”, **Proceedings of Recent Advances in Slavonic Natural Language Processing**, RASLAN, 6–9.

Say, B., 2006, “Türkçe İçin Bir Derlem Geliştirme Çalışması”, **Bilgisayar Destekli Dil Bilimi Çalıştayı Bildirileri 14 Mayıs 2005**, (Düz. Belgin Tezcan Aksu), Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:868.

Sinclair, J., (1992), **Corpus Concordance Collocation**, 2. Baskı, Oxford: Oxford University Press.

Shoji, K., (2014), **Common Japanese Cloocations**, Kodansha USA.

Strafella, E. L., (2013), **Collocations in Contemporary Japanese-A Corpus-Based Language Study-**, Saarbrücken: LAP Lambert Academic Publishing.

Strafella, E. L., Maekawa, K., 2015, “Nihongo Kyōiku to Korokēshon: Rengo no Katachi de Yōhō o Manabu Jūyōsei”, **Dai 7 Kai Kōpasu Nihongogaku Wākushoppu Yokōshū**, s.73-78.

Tekmen, A.N., 2011, “Öznel Kavrayış ve Çeviri”, **1. Uluslararası Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu**, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları – 1, s. 619-626.

Tekmen, A.N., 2012, “Bilişsel Yaklaşımla Türkçe ve Japoncanın Karşılaştırılması”, **Türkiye’de Japonya Çalışmaları Konferansı – I** (Ed. S. Esenbel, E. Küçükyağcı), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, s. 61-75.

Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü: Sosyal Bilimler, Türkiye Bilimler Akademisi, (2011), Ankara: Yeni Reform Matbaacılık.

Vardar, B., (2007), **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, 2.Baskı, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

Yamaguchi, H., Takezawa, M., Himeno, M. (2012), **Korokēshon ga Minitsuku Nihongo Hyōgen Renshūchō**, Kenkyūsha.

İnternet Kaynakları

<http://nlb.ninjal.ac.jp/headword/V.00025/> E.T.: 07.10.2016 - 20.03.2017.

www.tnc.org.tr E.T.:08.02.2017.

www.nlb.ninjal.ac.jp E.T.: 27.02.2017.

http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/bccwj/ E.T.: 24.03.2017.

http://www.helsinki.fi/varieng/series/volumes/14/rissanen_tyrkko/ E.T.: 01.08.2017.

<http://www.hf.uio.no/ilos/english/services/omc/enpc/> E.T.: 01.08.2017.

<http://corpora.lancs.ac.uk/clmtp/1-data.php> E.T.: 01.08.2017.

<http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/LOB/> E.T.: 01.08.2017.

<http://language.sakura.ne.jp/icnale/> E.T.: 02.08.2017.

<http://www.arabiclearnercorpus.com/about-the-corpus-en> E.T.: 02.08.2017.

<http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/BROWN/> E.T.: 02.08.2017.

<http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/LOB/index.html> E.T.: 02.08.2017.

<http://www.natcorp.ox.ac.uk/corpus/>

<http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/BNC/> E.T.: 02.08.2017.

<http://www.anc.org/about/> E.T.: 02.08.2017.

<https://std.metu.edu.tr/>, <https://std.metu.edu.tr/hakkinda/> E.T.:01.08.2017.

<http://turkcederlem.mersin.edu.tr/> E.T.:02.08.2017.

http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/en/kotonoha.html E.T.: 02.08.2017.

http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/csj/en/ E.T. 08.05.2017-02.08.2017.

<http://lsaj.ninjal.ac.jp/> E.T.: 02.08.2017.

http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/taiyou/ E.T.:03.08.2017.

http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/woman-mag/ E.T.:03.08.2017.

http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/meiroke/ E.T.:03.08.2017.

http://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/cmj/kokumin/ E.T.:03.08.2017.

<http://npcmj.ninjal.ac.jp/?lang=en> E.T.: 13.08.2017.

ÖZET

JAPONCADAĞI *HAIRU* EYLEMİNİN EŞDİZİMLİ YAPILARININ TÜRKÇEDEKİ GÖRÜNÜMLERİ

Yüksek Lisans Tezi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı

Eylül, 2017, 154 sayfa

Bu çalışmada, Japoncadaki “*hairu*” eyleminin eşdizimli yapıları, Günümüz Japonca Yazın Dili Derlemi (BCCWJ - Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese)’den oluşturulan örneklem üzerinden incelenmiştir. Çalışmanın amacı Japoncadaki *hairu* eyleminin Türkçedeki görünümünün belirlenmesidir. Çözümleme yapılırken 1000 saat üzeri Japon Dili eğitimi almış 20 Türkçe konuşucusu ve mesleğinde Türkçeyi icra eden 5 Japonca konuşucusu olmak üzere 25 kişiye anket çalışması uygulanarak, eşdizimli yapıları Türkçeye çevirirken tercih edilen sözcük eğilimi belirlenmiştir. Ayrıca Türkçede karşılık bulduğu eylemlerin geçişlilik ya da geçişsizlik özelliği ele alınmış, ad durum eklerine de değinilmiştir.

Örneklem 50 farklı “ad+ni/ga+*hairu*” eşdizimli yapıdan oluşmaktadır. *Hairu* eyleminin “gir-” eylemi ile örtüşmesi dışında farklı eylemlere karşılık geldiği ya da eksiltili olduğu görülmüştür. Ayrıca sadece *hairu* eylemiyle değil, eşdizimli yapının bütününe kapsayan bir sözcükle karşılandığı da görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Japonca, Türkçe, *hairu*, eşdizimlilik, derlem

要旨

日本語の動詞「入る」を伴う連語構造、および対応するトルコ語の諸相

修士論文

2017 年、8 月、154 ページ

本研究では、日本語の動詞「入る」を伴う連語表現を『現代日本語書き言葉均衡コーパス』(BCCWJ)の用例から抽出し、分析を行った。本研究の目的は、日本語において動詞「入る」がトルコ語においてどのように対応するかを明らかにすることである。本研究では、1000 時間以上日本語の教育を受けた 20 名のトルコ語話者と、職業上トルコ語を使用している 5 名のを対象にアンケートを実施し、連語構造を日本語からトルコ語に翻訳する際に選択される語彙の傾向を明らかにした。また、トルコ語で日本語の動詞「入る」に対応する自動詞・他動詞的特徴、名詞に後接する助詞のタイプについても考察を行った。

分析の結果、「名詞＋ニ／ガ＋入る」式の連語に 50 種の異なる型があほういが明らかになった。また、日本語における動詞「入る」がトルコ語で対応する動詞 *gir-*に訳されているものの他にも、様々なトルコ語の動詞が対応するものとして使用されていること、または動詞が省略される場合があること、あるいは日本語の連語構造全体を 1 語で表す場合が存在することなどが明らかになった。

キーワード：日本語、トルコ語、入る、連語、コーパス

ABSTRACT

THE APPERANCES OF THE COLLOCATIONS OF THE JAPANESE VERB “*HAIRU*” IN THE TURKISH LANGUAGE

Thesis for master science, Department of Oriental Languages and Literatures

August 2017, 154 pages

In this study, the collocations structures of the Japanese verb "*hairu*" were examined through the sample created by Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese (BCCWJ). The purpose of the study is to determine the appearances of the verb '*hairu*' in Japanese in Turkish language. When analyzing it, the preferred word choice tendency in translating the collocations structures in Japanese into Turkish was determined by conducting a questionnaire survey to 25 people, including 20 Turkish speakers who had Japanese Language Education over 1000 hours and 5 Japanese speakers who use Turkish at their workplace. Furthermore, the feature of transivity and intransivity of the verbs that matches the meaning in Turkish was addressed, and case suffixes were also mentioned.

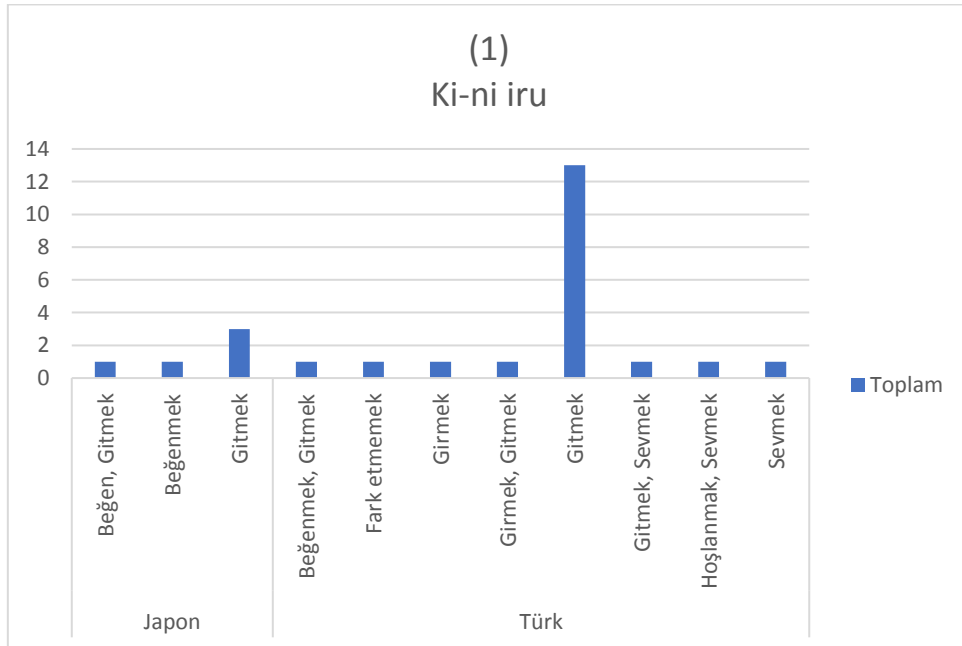
The sample consists of 50 different "*ad + ni / ga + hairu*" structures. It was found out that the verb '*hairu*' matches with the verb '*gir-*', In addition to this, it was also found out that it corresponds to different verbs or appears as elliptical. It was also seen that it is not matched not only by the verb '*hairu*', but also by a word covering the complement of the collocations structure.

Key Words: Japanese, Turkish, *hairu*, collocation, corpus

EK-1
Anket grafikleri

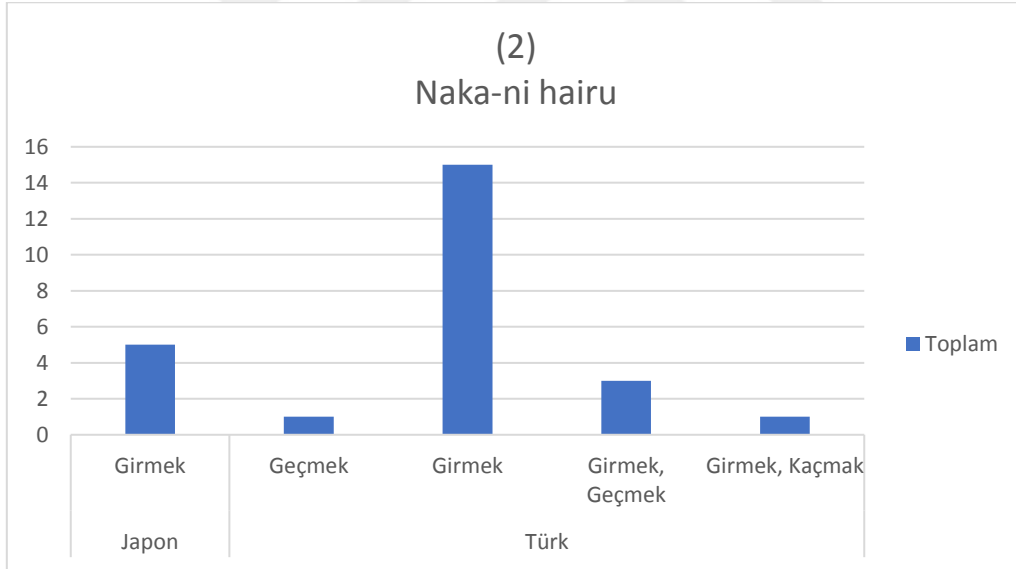
(1) Ki-ni iru

Satır Etiketleri	Say Ki-ni iru
Japon	
Beğen, Gitmek	1
Beğenmek	1
Gitmek	3
Toplam Japon	5
Türk	
Beğenmek, Gitmek	1
Fark etmemek	1
Girmek	1
Girmek, Gitmek	1
Gitmek	13
Gitmek, Sevmek	1
Hoşlanmak, Sevmek	1
Sevmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

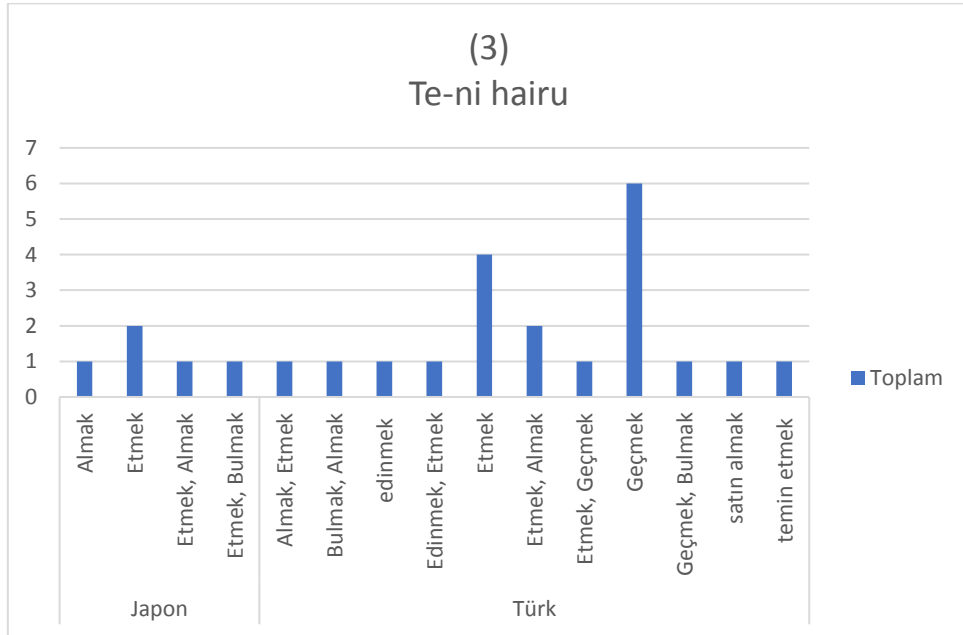
(2) Naka-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Naka-ni hairu
Japon	
Girmek	5
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	1
Girmek	15
Girmek, Geçmek	3
Girmek, Kaçmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

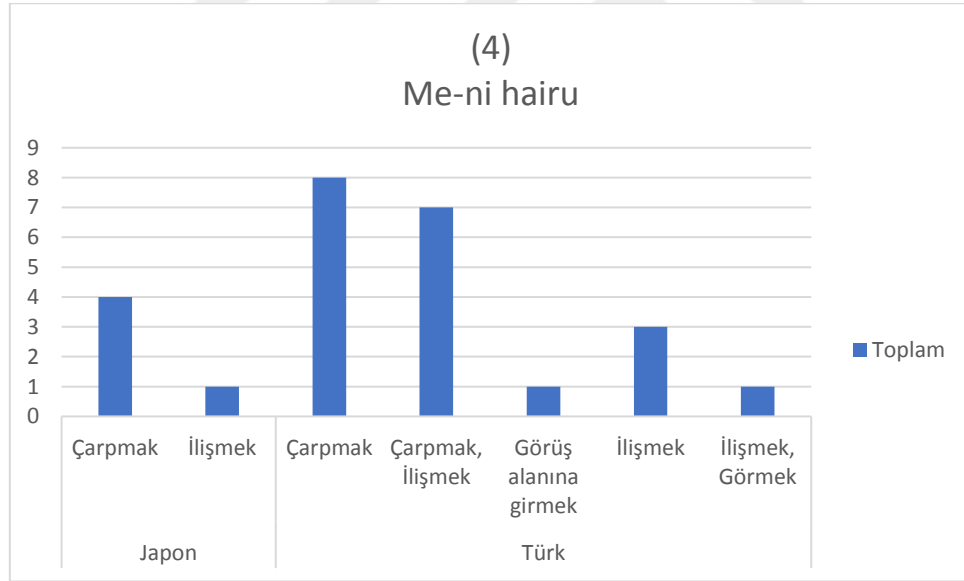
(3) Te-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Te-ni hairu
Japon	
Almak	1
Etmek	2
Etmek, Almak	1
Etmek, Bulmak	1
Toplam Japon	5
Türk	
Almak, Etmek	1
Bulmak, Almak	1
edinmek	1
Edinmek, Etmek	1
Etmek	4
Etmek, Almak	2
Etmek, Geçmek	1
Geçmek	6
Geçmek, Bulmak	1
satın almak	1
temin etmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

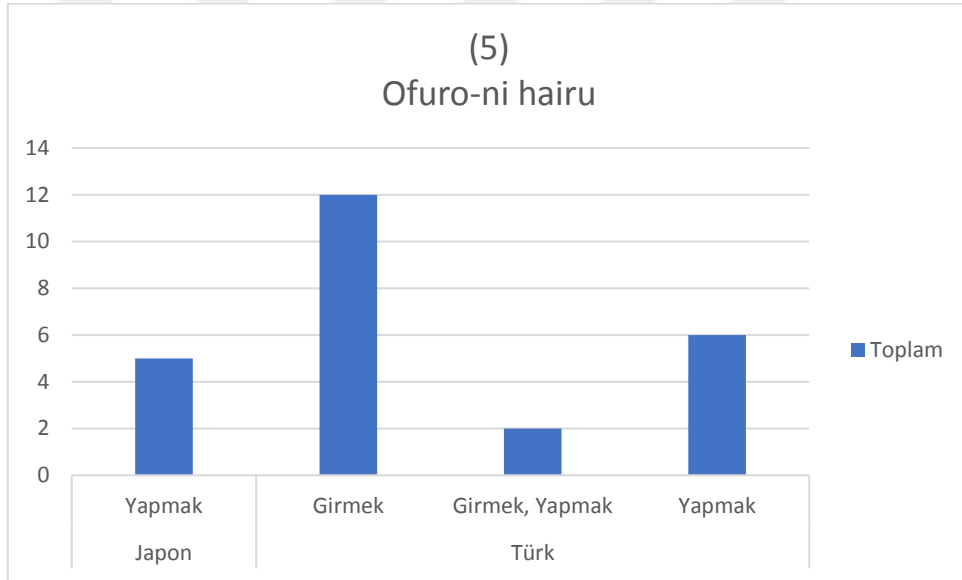
(4) Me-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Me-ni hairu
Japon	
Çarpmak	4
İlişmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Çarpmak	8
Çarpmak, İlişmek	7
Görüş alanına girmek	1
İlişmek	3
İlişmek, Görmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

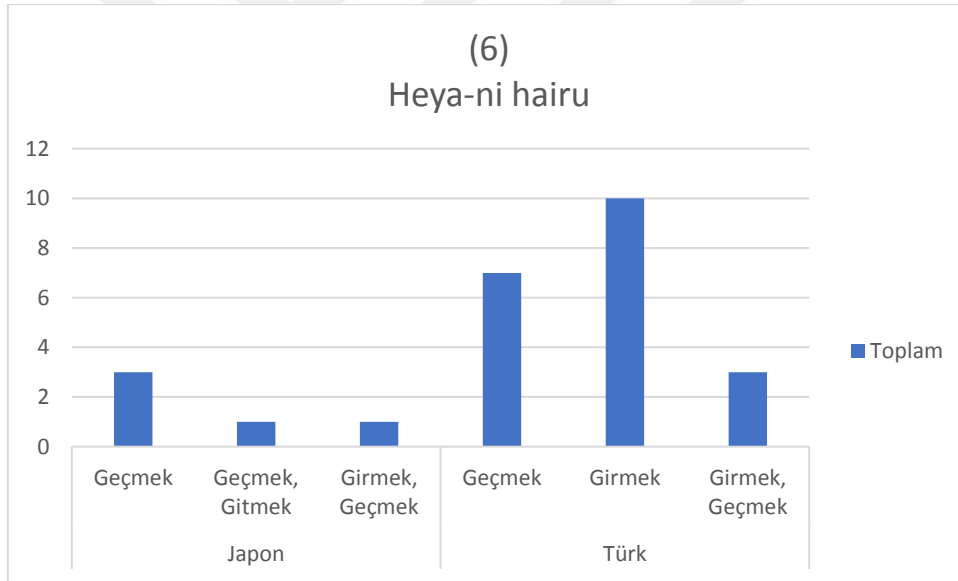
(5) Ofuro-ni hairu

Satır Etiketleri	Say O-furo-ni hairu
Japon	
Yapmak	5
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	12
Girmek, Yapmak	2
Yapmak	6
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

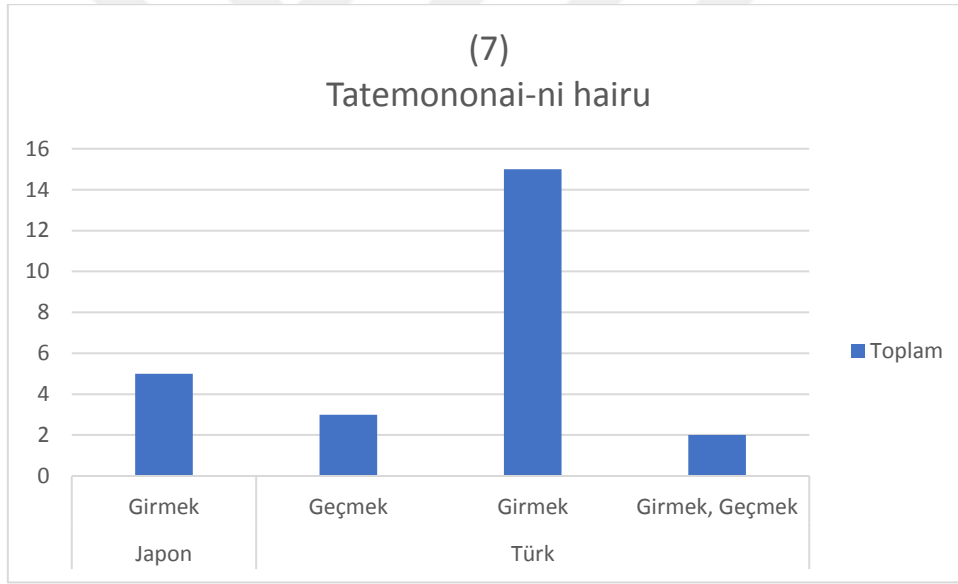
(6) Heya-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Heya-ni hairu
Japon	
Geçmek	3
Geçmek, Gitmek	1
Girmek, Geçmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	7
Girmek	10
Girmek, Geçmek	3
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

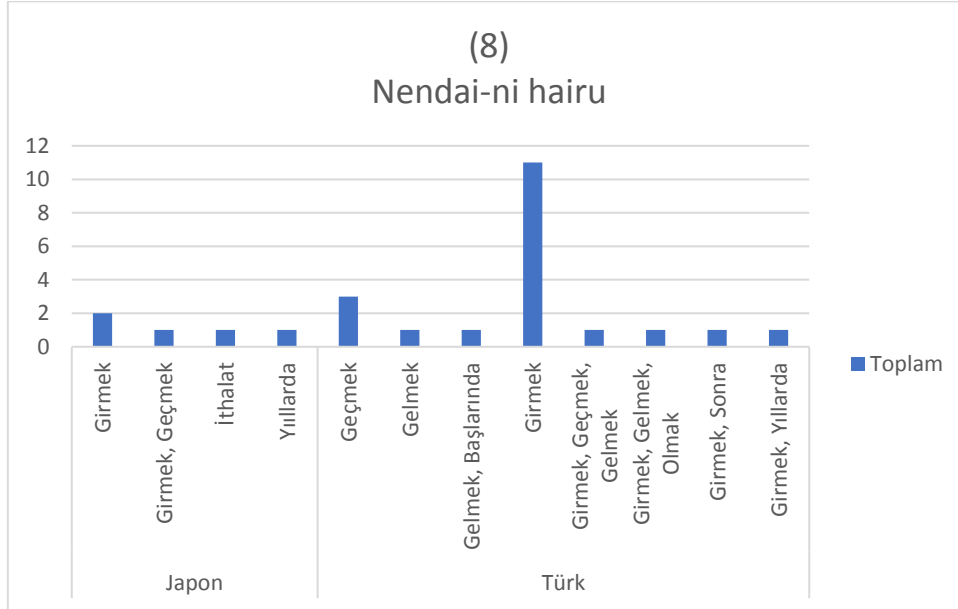
(7) Tatemononai-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Nai-ni hairu
Japon	
Girmek	5
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	3
Girmek	15
Girmek, Geçmek	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

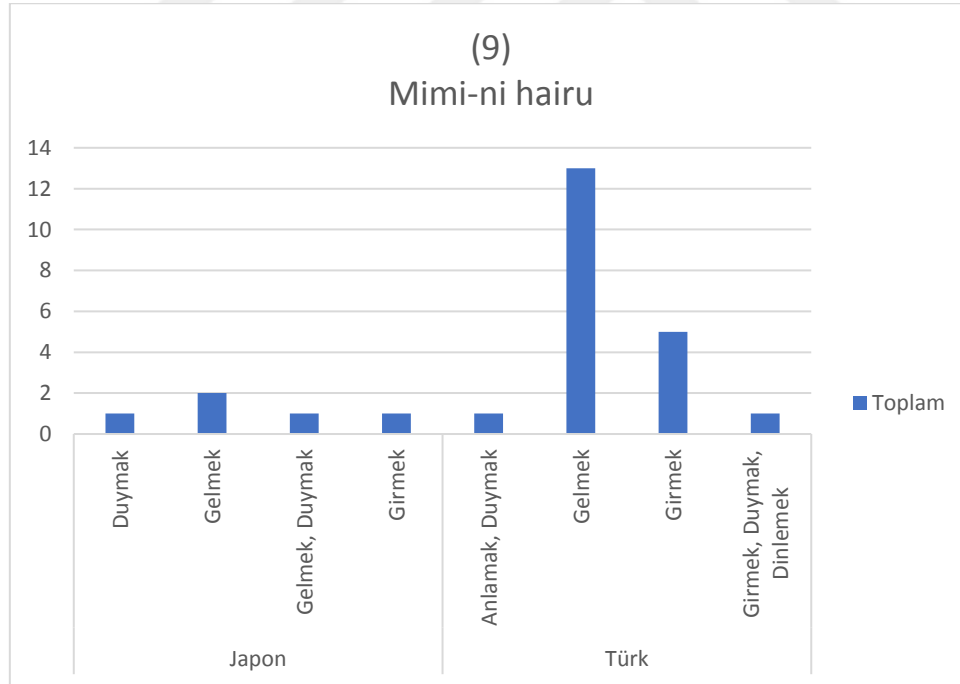
(8) Nendai-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Nendai-ni hairu
Japon	
Girmek	2
Girmek, Geçmek	1
İthalat	1
Yıllarda	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	3
Gelmek	1
Gelmek, Başlarında	1
Girmek	11
Girmek, Geçmek, Gelmek	1
Girmek, Gelmek, Olmak	1
Girmek, Sonra	1
Girmek, Yıllarda	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

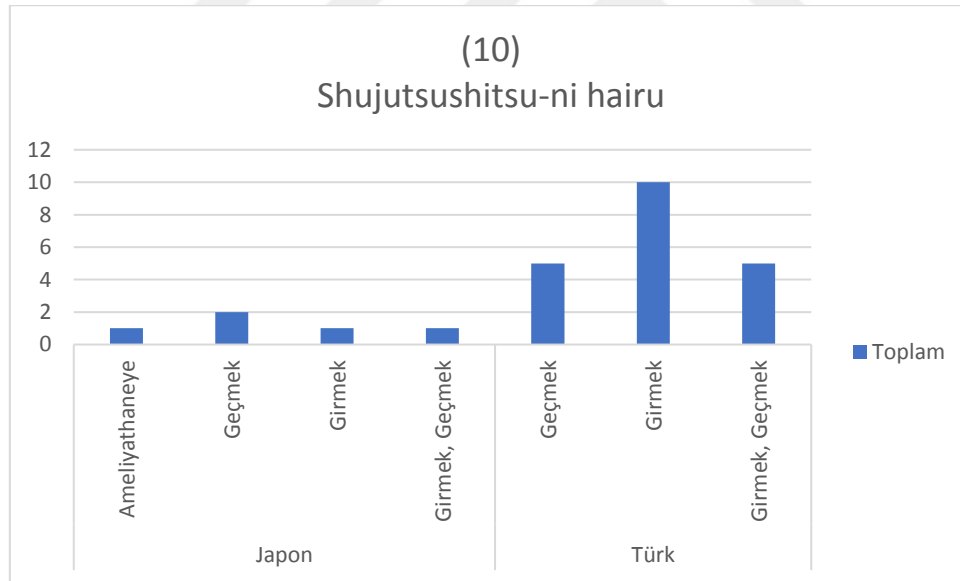
(9) Mimi-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Mimi-ni hairu
Japon	
Duymak	1
Gelmek	2
Gelmek, Duymak	1
Girmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Anlamak, Duymak	1
Gelmek	13
Girmek	5
Girmek, Duymak, Dinlemek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

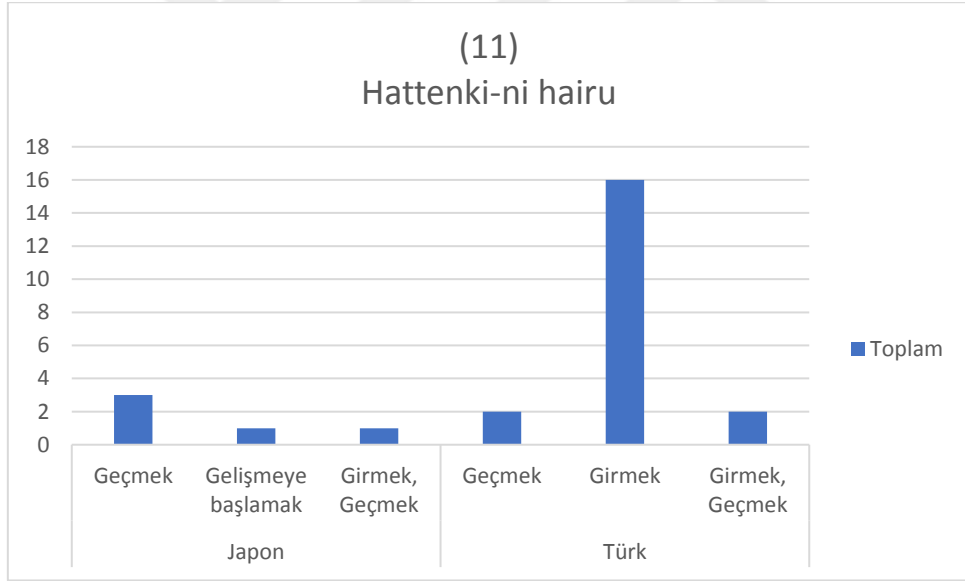
(10) Shujutsushitsu-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Shujutsushitsu-ni hairu
Japon	
Ameliyathaneye	1
Geçmek	2
Girmek	1
Girmek, Geçmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	5
Girmek	10
Girmek, Geçmek	5
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

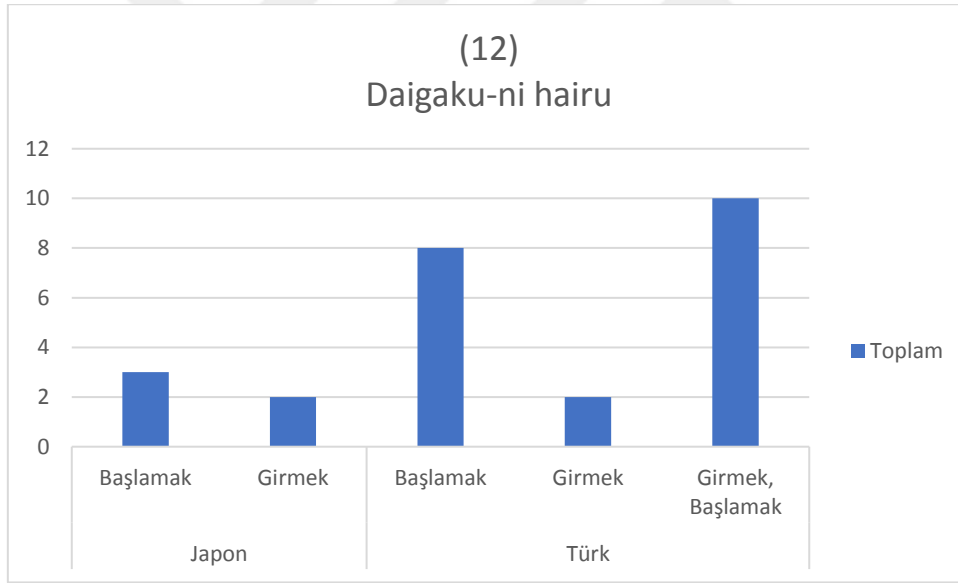
(11) *Hattenki-ni hairu*

Satır Etiketleri	Say Ki-ni hairu
Japon	
Geçmek	3
Gelişmeye başlamak	1
Girmek, Geçmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	2
Girmek	16
Girmek, Geçmek	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

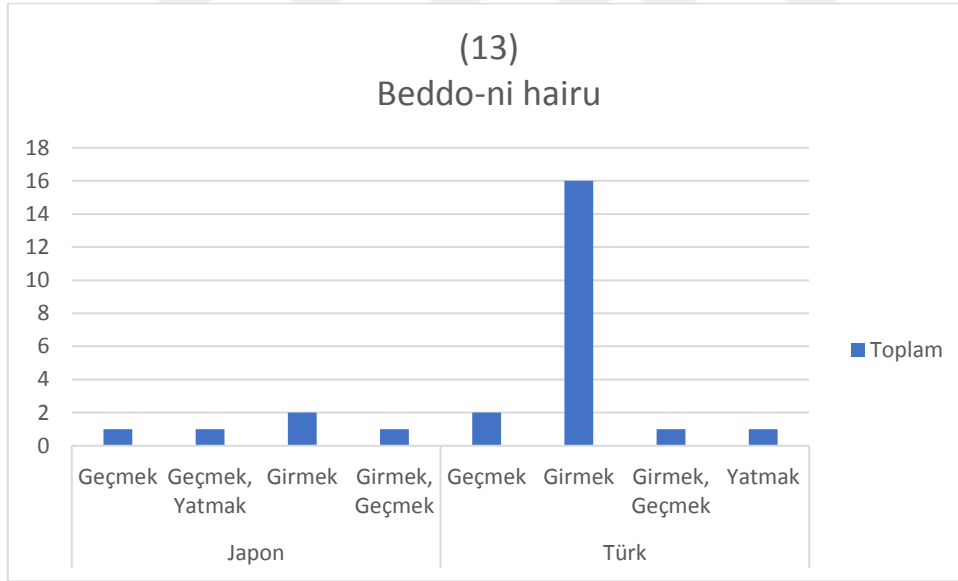
“(12) Daigaku-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Daigaku-ni hairu
Japon	
Başlamak	3
Girmek	2
Toplam Japon	5
Türk	
Başlamak	8
Girmek	2
Girmek, Başlamak	10
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

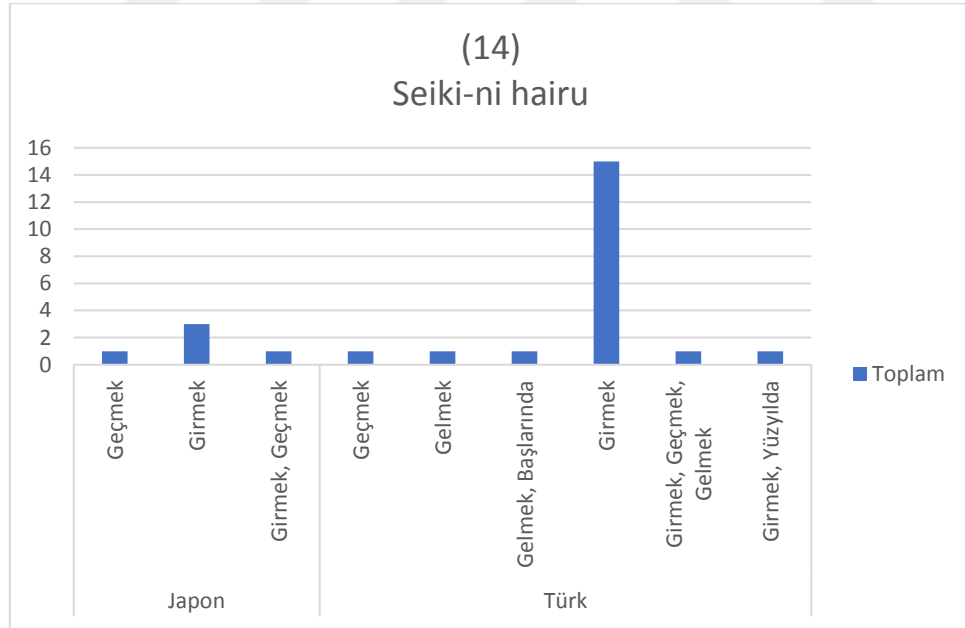
(13) Beddo-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Beddo-ni hairu
Japon	
Geçmek	1
Geçmek, Yatmak	1
Girmek	2
Girmek, Geçmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	2
Girmek	16
Girmek, Geçmek	1
Yatmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

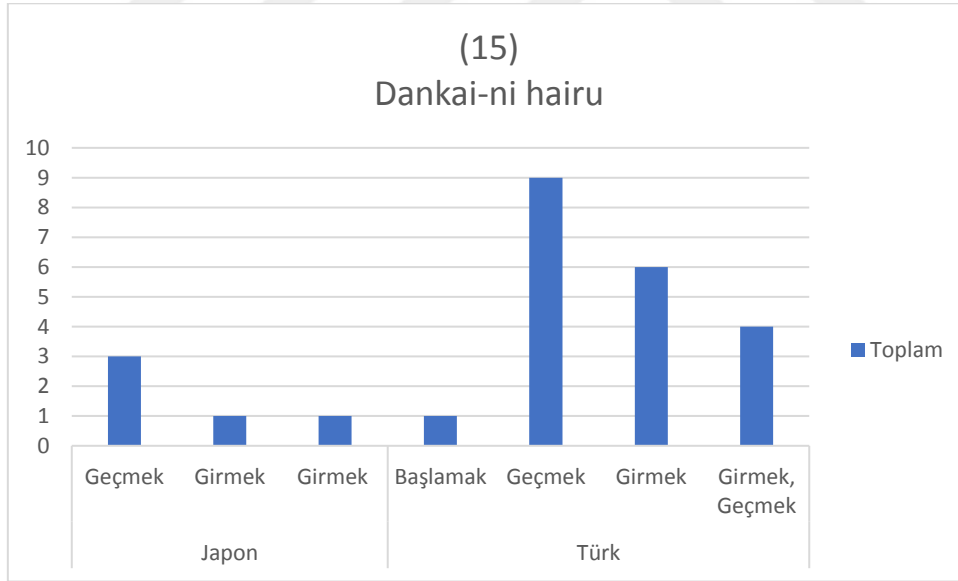
(14) Seiki-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Seiki-ni hairu
Japon	
Geçmek	1
Girmek	3
Girmek, Geçmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	1
Gelmek	1
Gelmek, Başlarında	1
Girmek	15
Girmek, Geçmek, Gelmek	1
Girmek, Yüzyılda	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

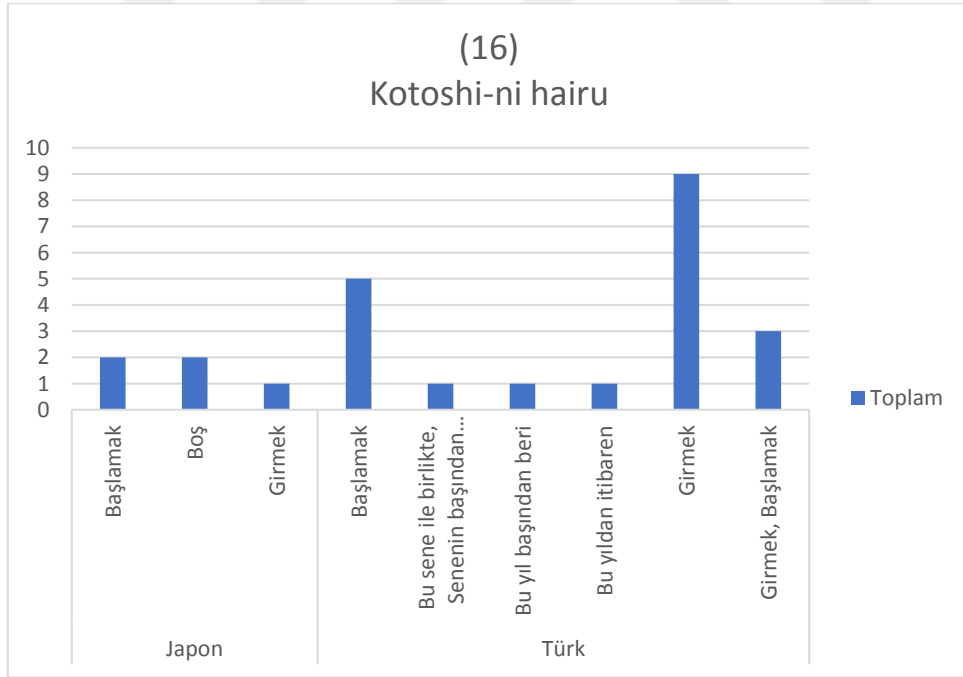
(15) Dankai-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Dankai-ni hairu
Japon	
Geçmek	3
Girmek	1
Girmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Başlamak	1
Geçmek	9
Girmek	6
Girmek, Geçmek	4
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

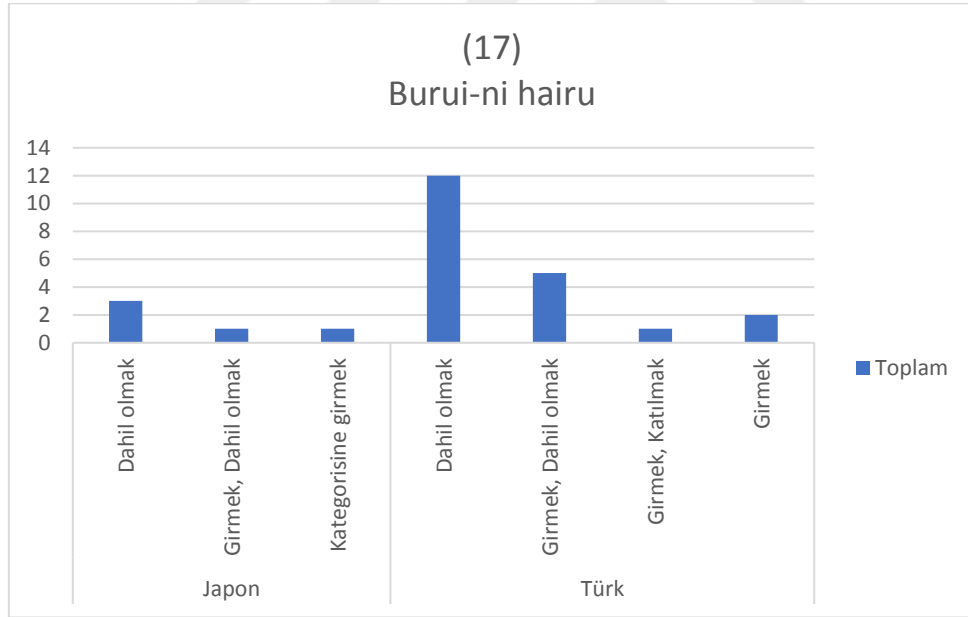
(16) Kotoshi-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Kotoshi-ni hairu
Japon	
Başlamak	2
Boş	2
Girmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Başlamak	5
Bu sene ile birlikte, Senenin başından itibaren	1
Bu yıl başından beri	1
Bu yıldan itibaren	1
Girmek	9
Girmek, Başlamak	3
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

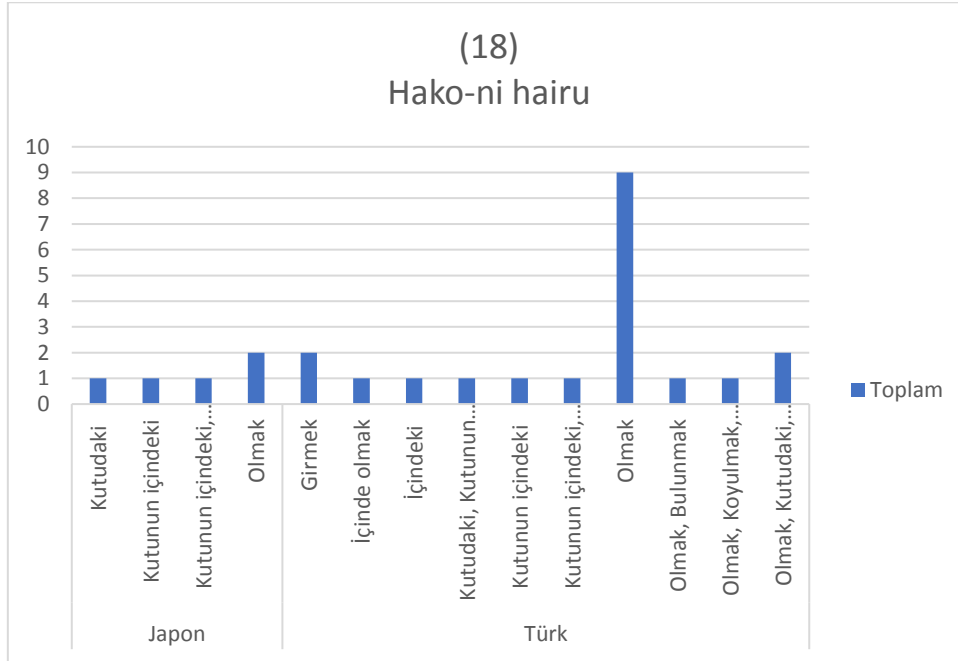
(17) Burui-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Burui-ni hairu
Japon	
Dahil olmak	3
Girmek, Dahil olmak	1
Kategorisine girmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Dahil olmak	12
Girmek, Dahil olmak	5
Girmek, Katılmak	1
Girmek	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

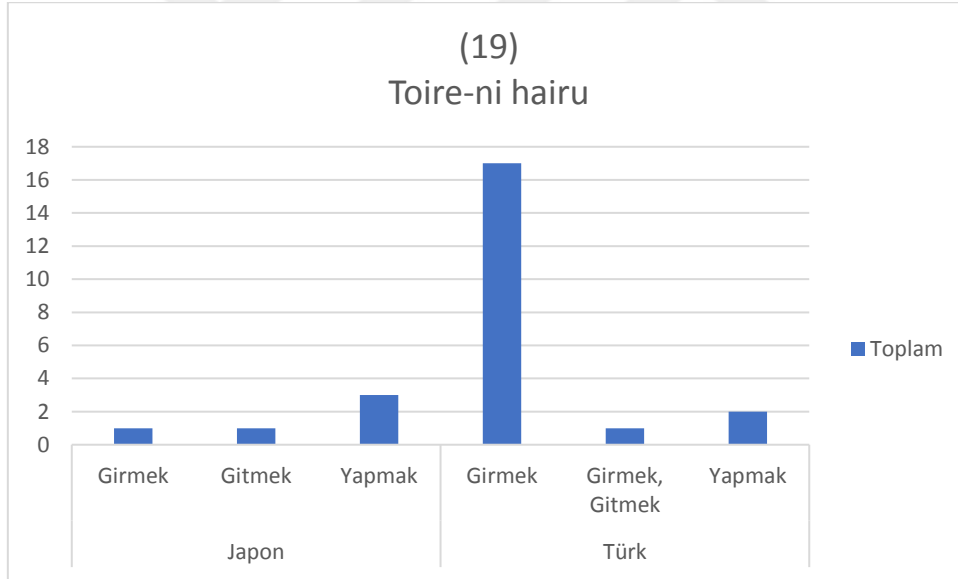
(18) *Hako-ni hairu*

Satır Etiketleri	Say Hako-ni hairu
Japon	
Kutudaki	1
Kutunun içindeki	1
Kutunun içindeki, kutudaki	1
Olmak	2
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	2
İçinde olmak	1
İçindeki	1
Kutudaki, Kutunun içindeki	1
Kutunun içindeki	1
Kutunun içindeki, Kutudaki, Bulunmak	1
Olmak	9
Olmak, Bulunmak	1
Olmak, Koyulmak, Dahil olmak	1
Olmak, Kutudaki, Kutunun içindeki	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

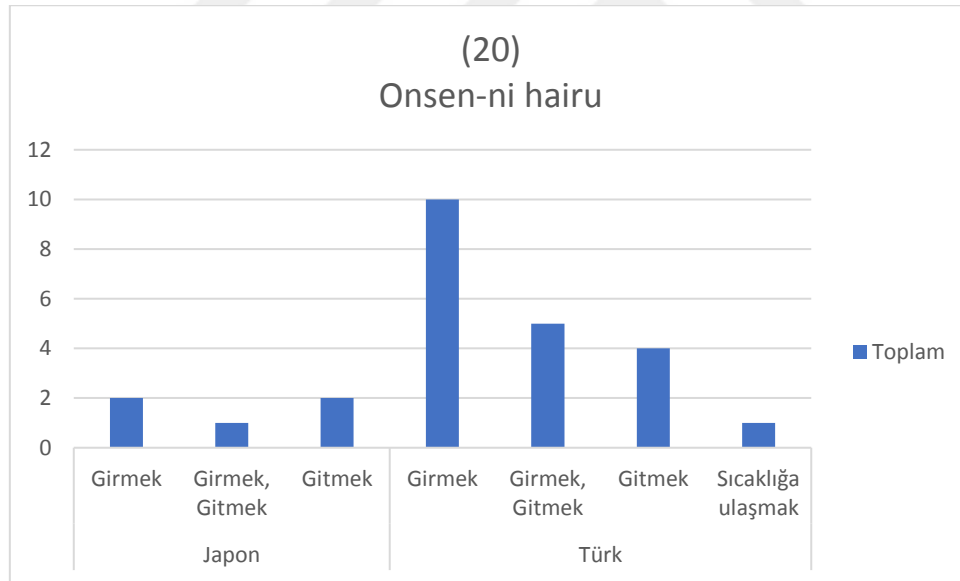
(19) Toire-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Toire-ni hairu
Japon	
Girmek	1
Gitmek	1
Yapmak	3
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	17
Girmek, Gitmek	1
Yapmak	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

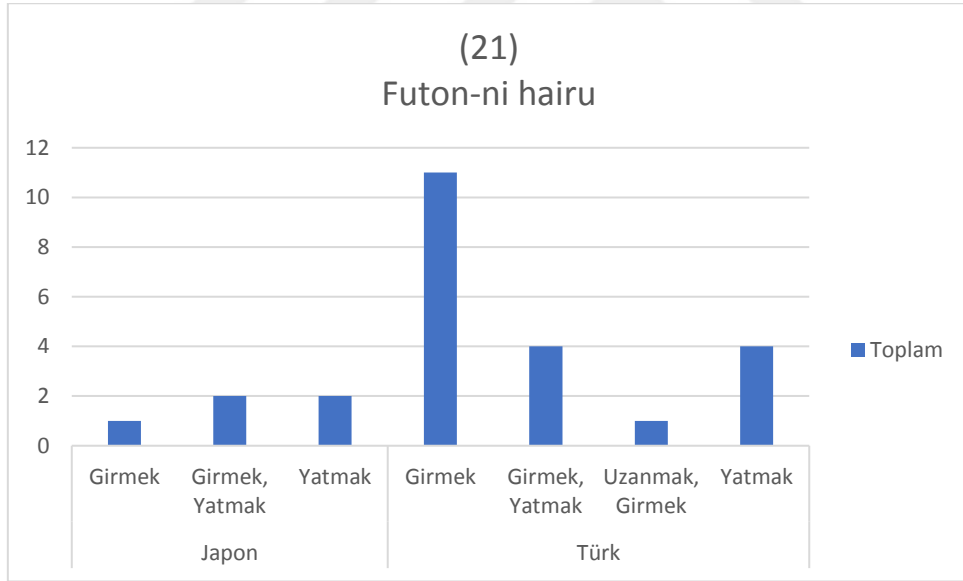
(20) Onsen-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Onsen-ni hairu
Japon	
Girmek	2
Girmek, Gitmek	1
Gitmek	2
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	10
Girmek, Gitmek	5
Gitmek	4
Sıcaklığa ulaşmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

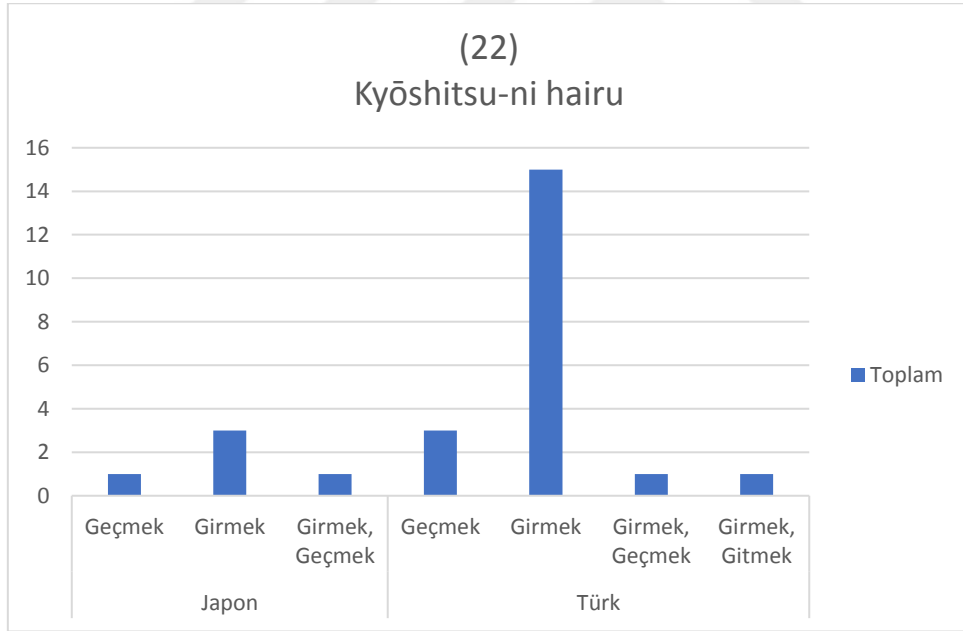
(21) Futon-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Futon-ni hairu
Japon	
Girmek	1
Girmek, Yatmak	2
Yatmak	2
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	11
Girmek, Yatmak	4
Uzanmak, Girmek	1
Yatmak	4
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

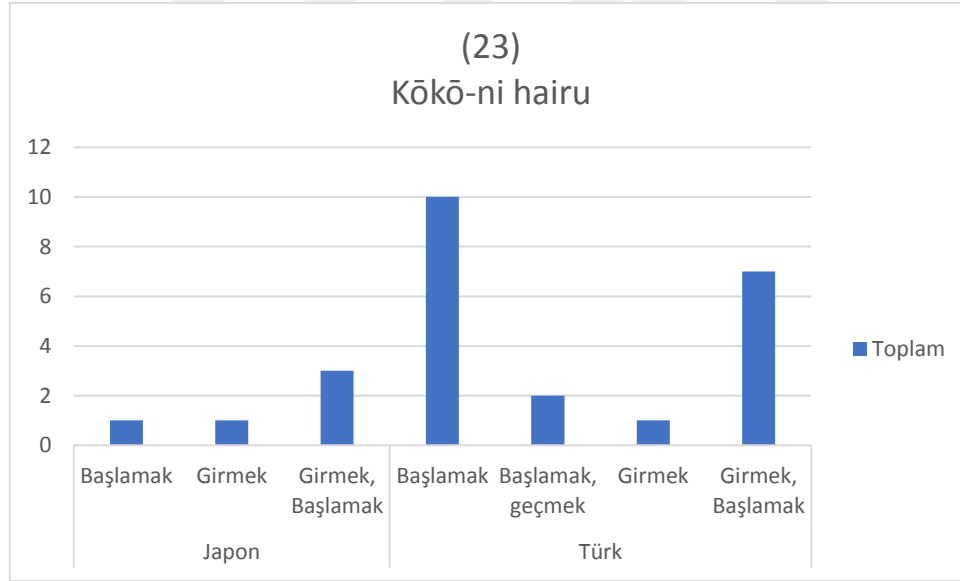
(22) Kyōshitsu-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Kyōshitsu-ni hairu
Japon	
Geçmek	1
Girmek	3
Girmek, Geçmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	3
Girmek	15
Girmek, Geçmek	1
Girmek, Gitmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

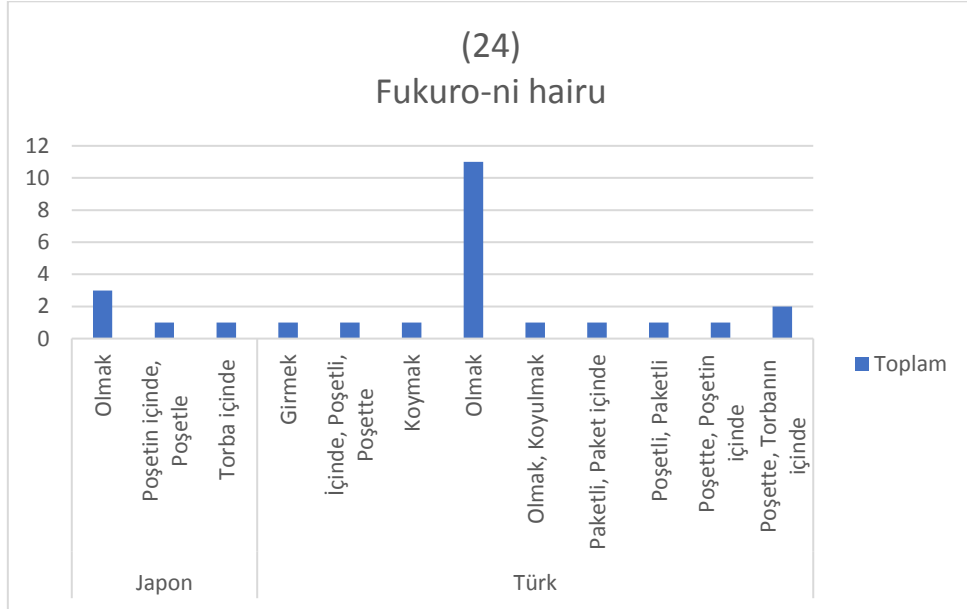
(23) Kōkō-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Kōkō-ni hairu
Japon	
Başlamak	1
Girmek	1
Girmek, Başlamak	3
Toplam Japon	5
Türk	
Başlamak	10
Başlamak, geçmek	2
Girmek	1
Girmek, Başlamak	7
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

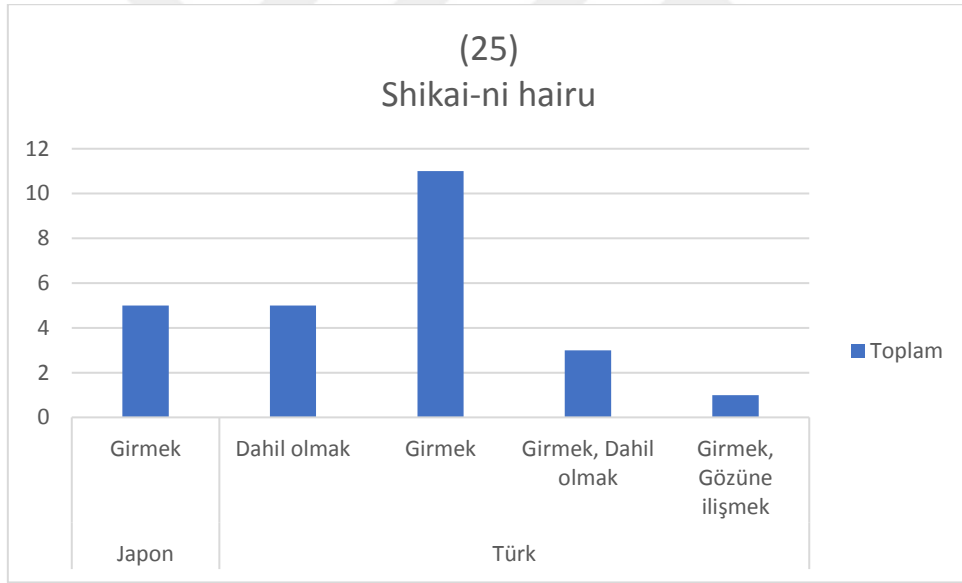
(24) Fukuro-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Fukuro-ni hairu
Japon	
Olmak	3
Poşetin içinde, Poşetle	1
Torba içinde	1
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	1
İçinde, Poşetli, Poşette	1
Koymak	1
Olmak	11
Olmak, Koyulmak	1
Paketli, Paket içinde	1
Poşetli, Paketli	1
Poşette, Poşetin içinde	1
Poşette, Torbanın içinde	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

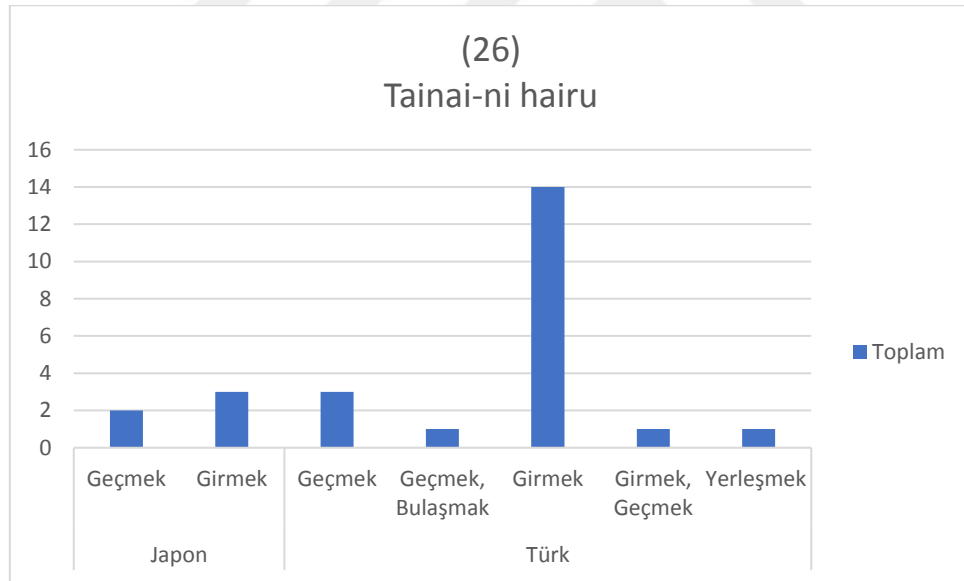
(25) Shikai-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Shikai-ni hairu
Japon	
Girmek	5
Toplam Japon	5
Türk	
Dahil olmak	5
Girmek	11
Girmek, Dahil olmak	3
Girmek, Gözüne ilişmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

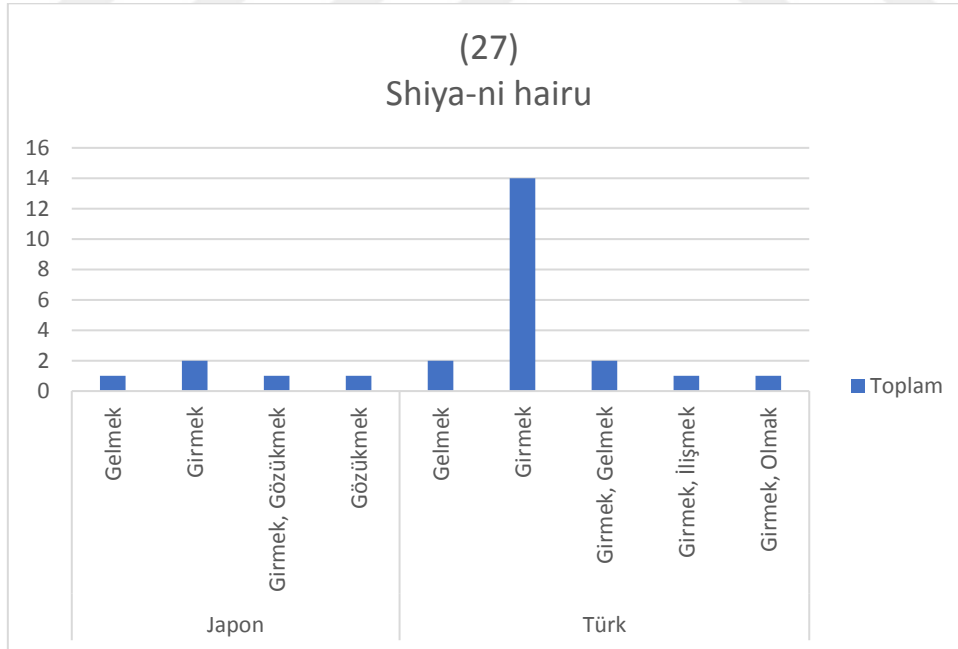
(26) Taini-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Tainai-ni hairu
Japon	
Geçmek	2
Girmek	3
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	3
Geçmek, Bulaşmak	1
Girmek	14
Girmek, Geçmek	1
Yerleşmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

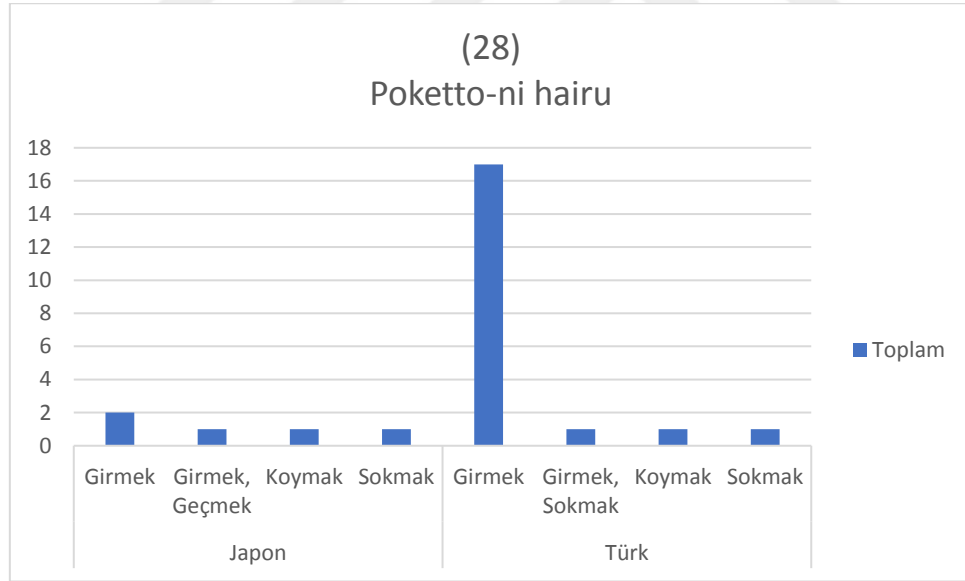
(27) Shiya-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Shiya-ni hairu
Japon	
Gelmek	1
Girmek	2
Girmek, Gözükmek	1
Gözükmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Gelmek	2
Girmek	14
Girmek, Gelmek	2
Girmek, İlişmek	1
Girmek, Olmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

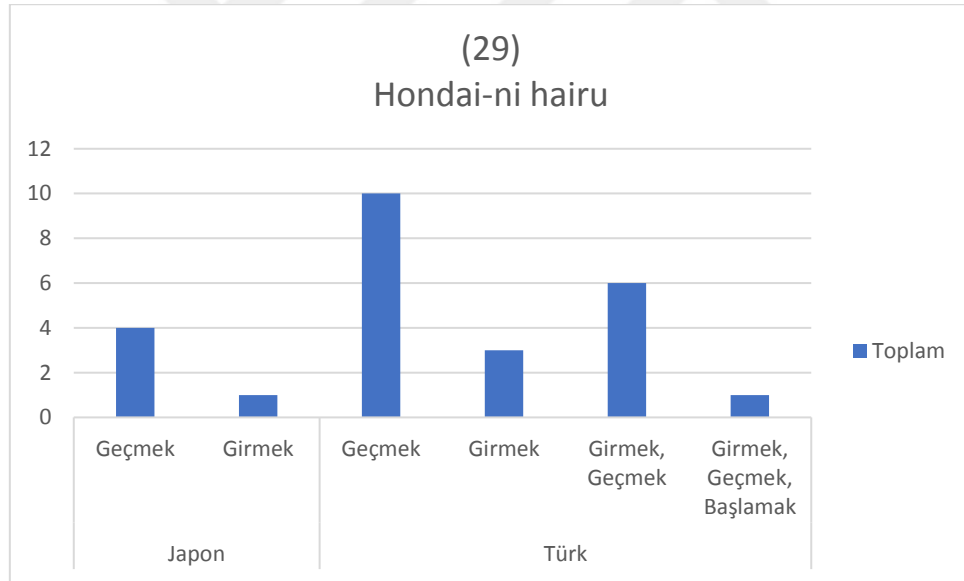
(28) Poketto-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Poketto-ni hairu
Japon	
Girmek	2
Girmek, Geçmek	1
Koymak	1
Sokmak	1
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	17
Girmek, Sokmak	1
Koymak	1
Sokmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

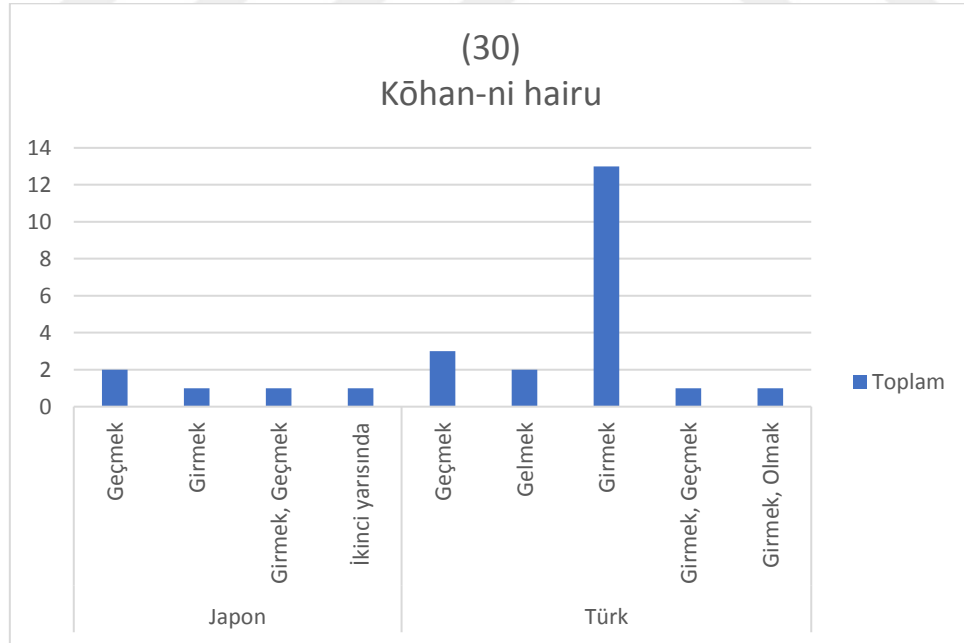
(29) Hondai-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Hondai-ni hairu
Japon	
Geçmek	4
Girmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	10
Girmek	3
Girmek, Geçmek	6
Girmek, Geçmek, Başlamak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

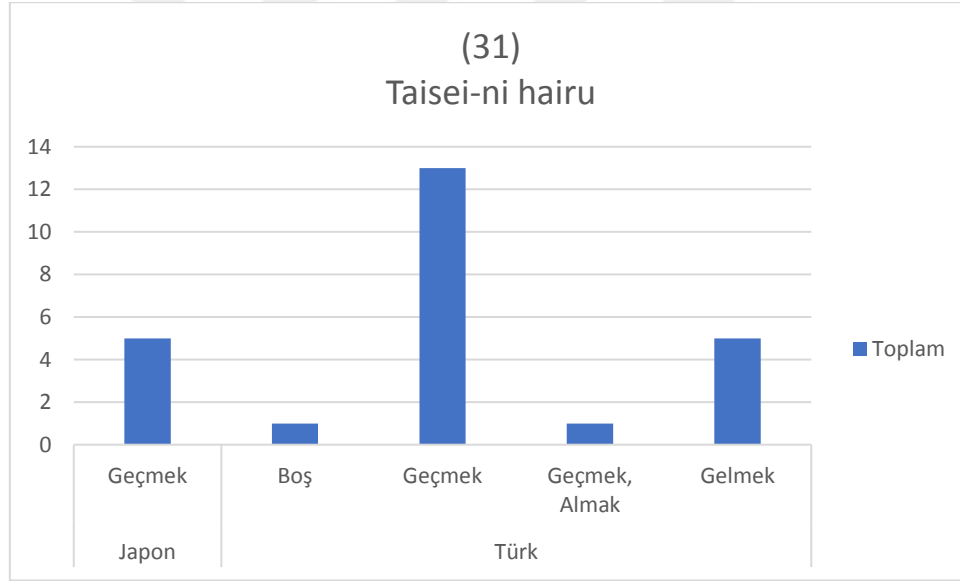
(30) Kōhan-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Kōhan-ni hairu
Japon	
Geçmek	2
Girmek	1
Girmek, Geçmek	1
İkinci yarısında	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	3
Gelmek	2
Girmek	13
Girmek, Geçmek	1
Girmek, Olmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

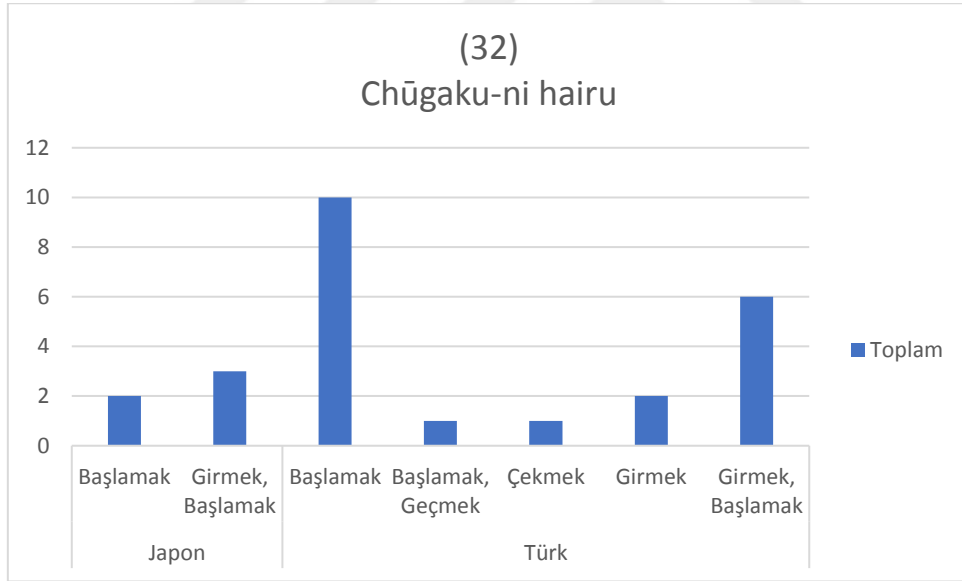
(31) Taisei-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Taisei-ni hairu
Japon	
Geçmek	5
Toplam Japon	5
Türk	
Boş	1
Geçmek	13
Geçmek, Almak	1
Gelmek	5
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

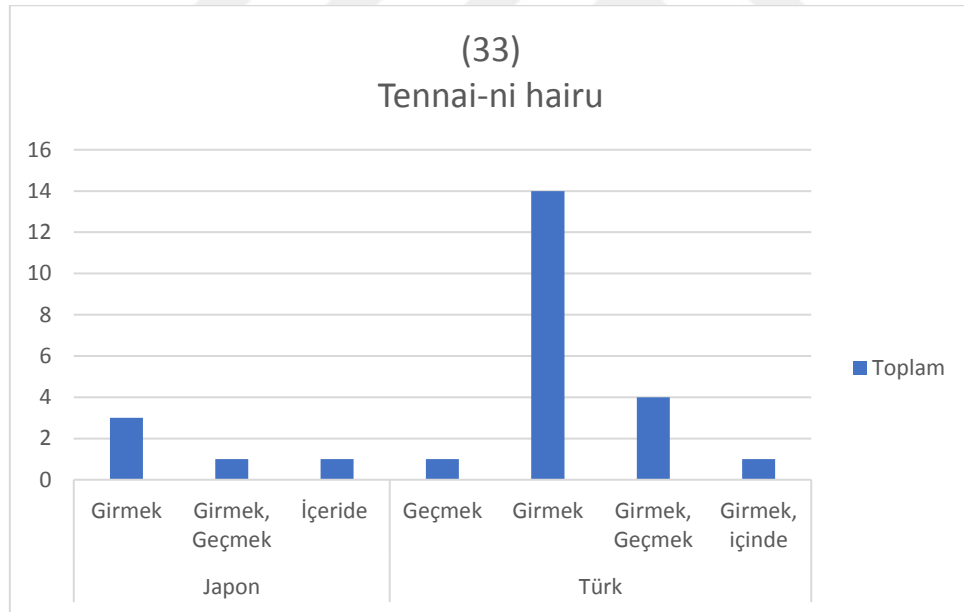
(32) Chūgaku-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Chūgaku-ni hairu
Japon	
Başlamak	2
Girmek, Başlamak	3
Toplam Japon	5
Türk	
Başlamak	10
Başlamak, Geçmek	1
Çekmek	1
Girmek	2
Girmek, Başlamak	6
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

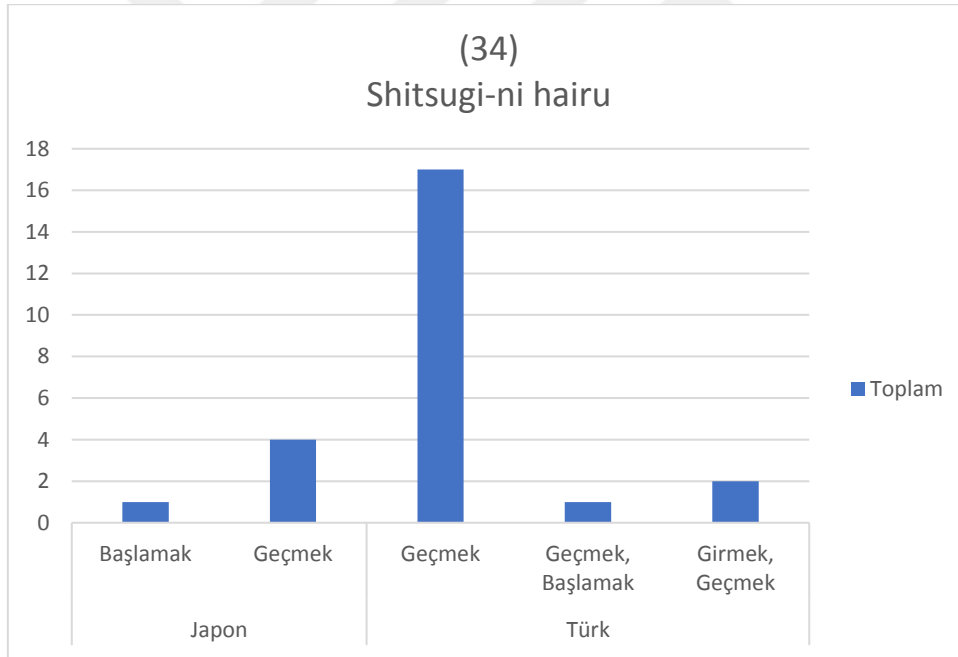
(33) Tennai-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Tennai-ni hairu
Japon	
Girmek	3
Girmek, Geçmek	1
İçeride	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	1
Girmek	14
Girmek, Geçmek	4
Girmek, içinde	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

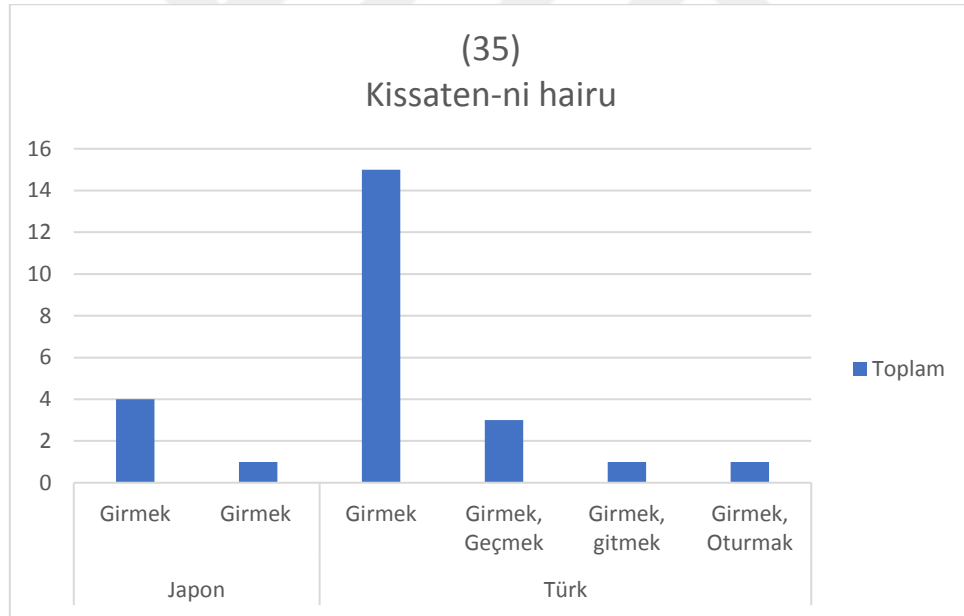
(34) Shitsugi-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Shitsugi-ni hairu
Japon	
Başlamak	1
Geçmek	4
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	17
Geçmek, Başlamak	1
Girmek, Geçmek	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

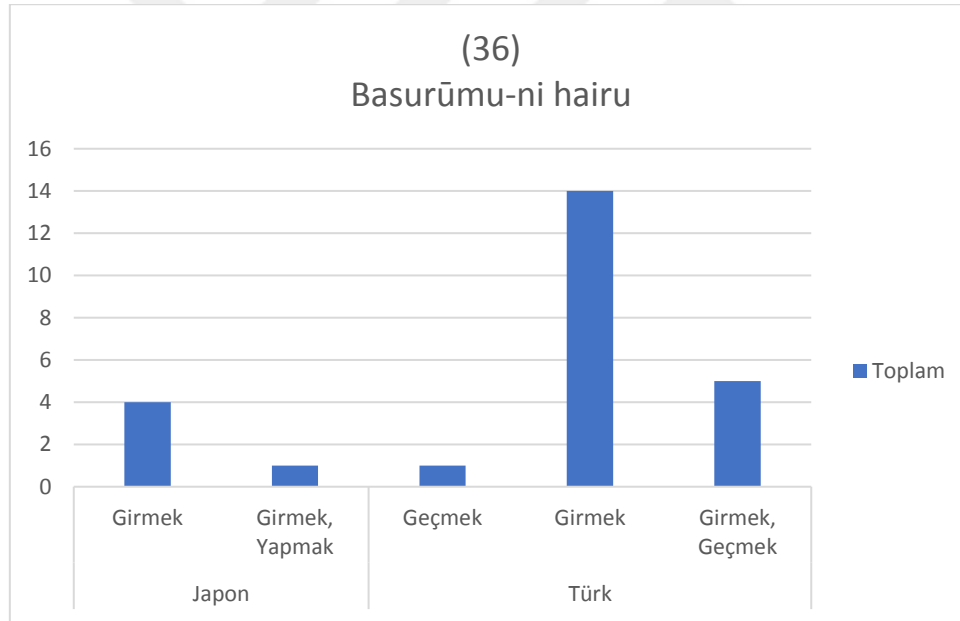
(35) *Kissaten-ni hairu*

Satır Etiketleri	Say Kissaten-ni hairu
Japon	
Girmek	4
Girmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Girmek	15
Girmek, Geçmek	3
Girmek, gitmek	1
Girmek, Oturmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

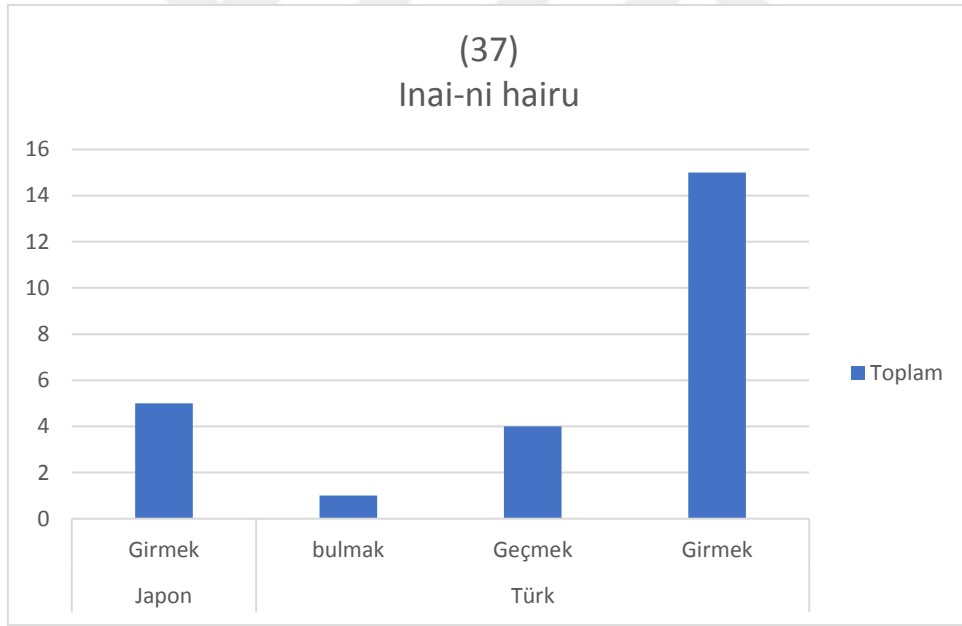
(36) Basurūmu-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Basurūmu-ni hairu
Japon	
Girmek	4
Girmek, Yapmak	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	1
Girmek	14
Girmek, Geçmek	5
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

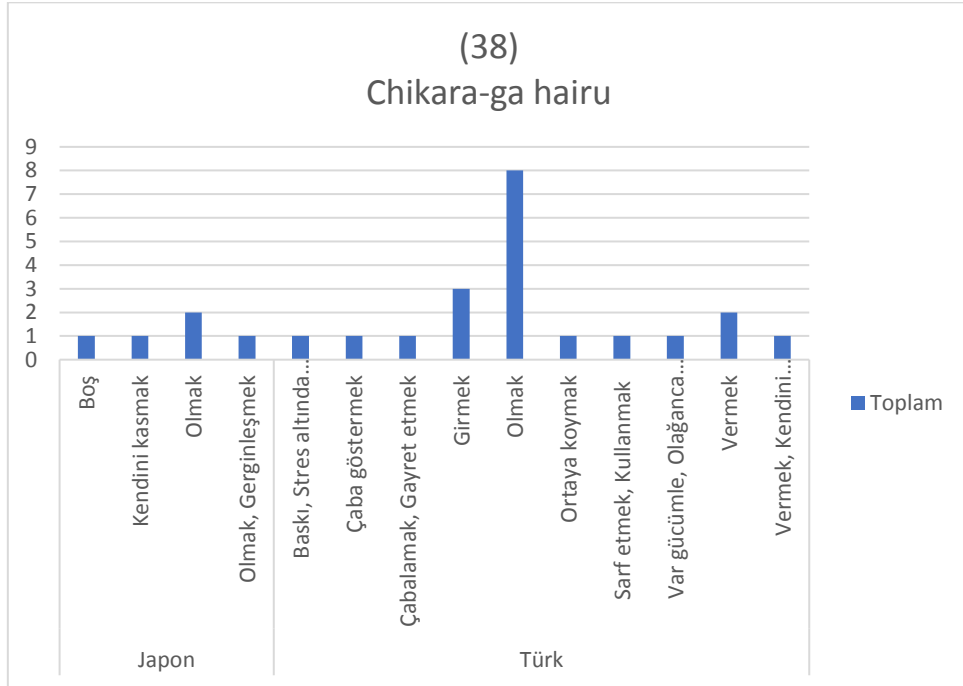
(37) Inai-ni hairu

Satır Etiketleri	Say Inai-ni hairu
Japon	
Girmek	5
Toplam Japon	5
Türk	
Bulmak	1
Geçmek	4
Girmek	15
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

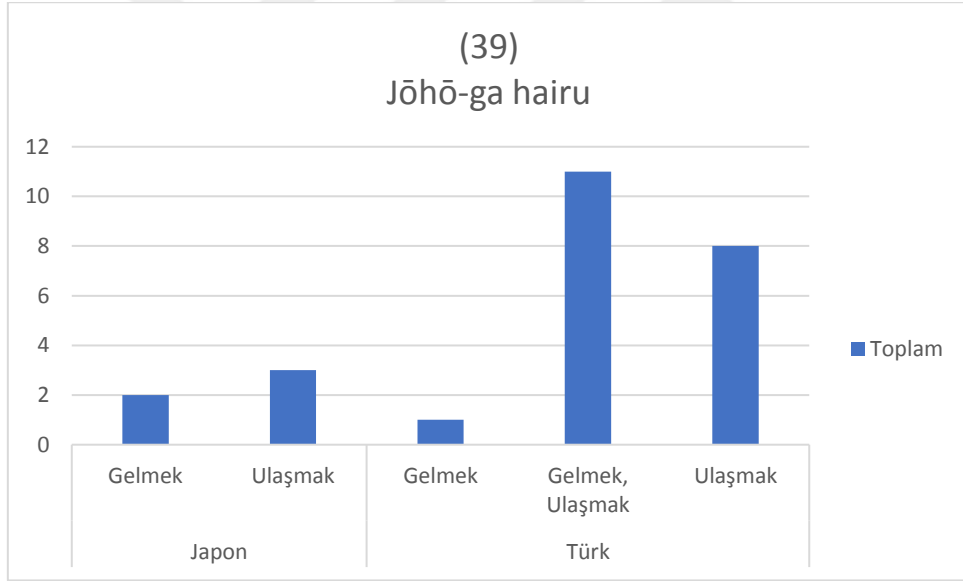
(38) Chikara-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Chikara-ga hairu
Japon	
Boş	1
Kendini kasmak	1
Olmak	2
Olmak, Gerginleşmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Baskı, Stres altında kalmak	1
Çaba göstermek	1
Çabalamak, Gayret etmek	1
Girmek	3
Olmak	8
Ortaya koymak	1
Sarf etmek, Kullanmak	1
Var gücümle, Olağanca kuvvetimle, Kullanmak	1
Vermek	2
Vermek, Kendini kaptırmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

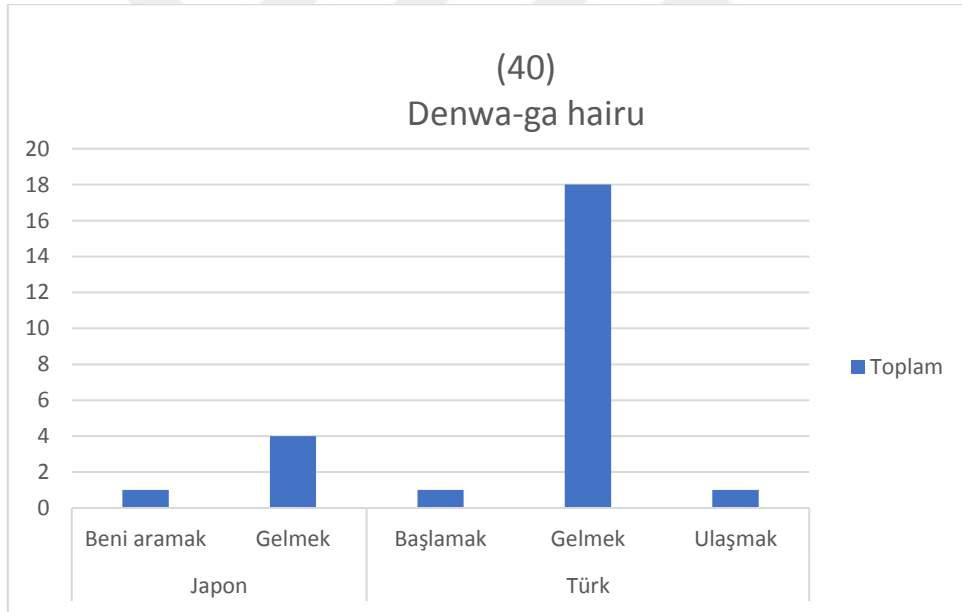
(39) Jōhō-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Jōhō-ga hairu
Japon	
Gelmek	2
Ulaşmak	3
Toplam Japon	5
Türk	
Gelmek	1
Gelmek, Ulaşmak	11
Ulaşmak	8
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

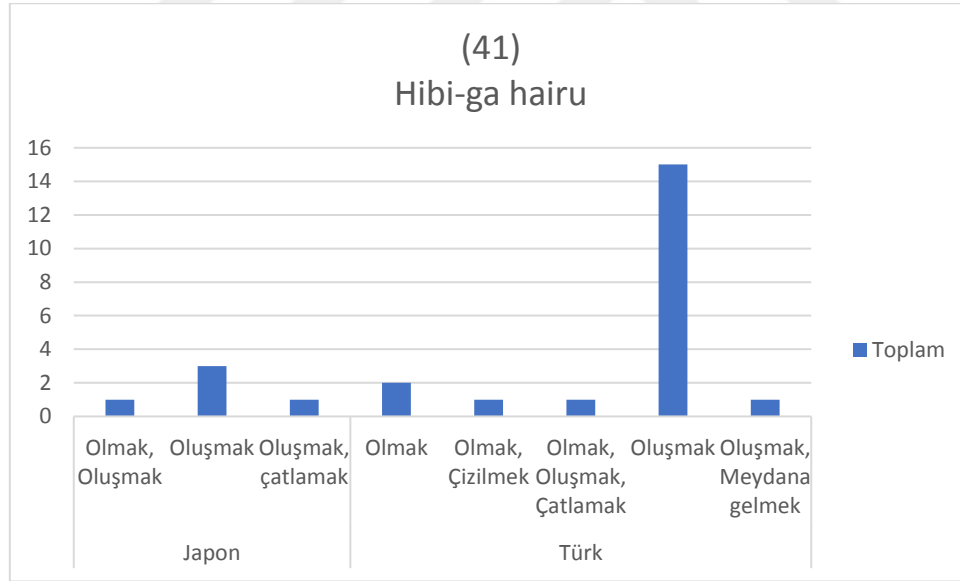
(40) Denwa-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Denwa-ga hairu
Japon	
Beni aramak	1
Gelmek	4
Toplam Japon	5
Türk	
Başlamak	1
Gelmek	18
Ulaşmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

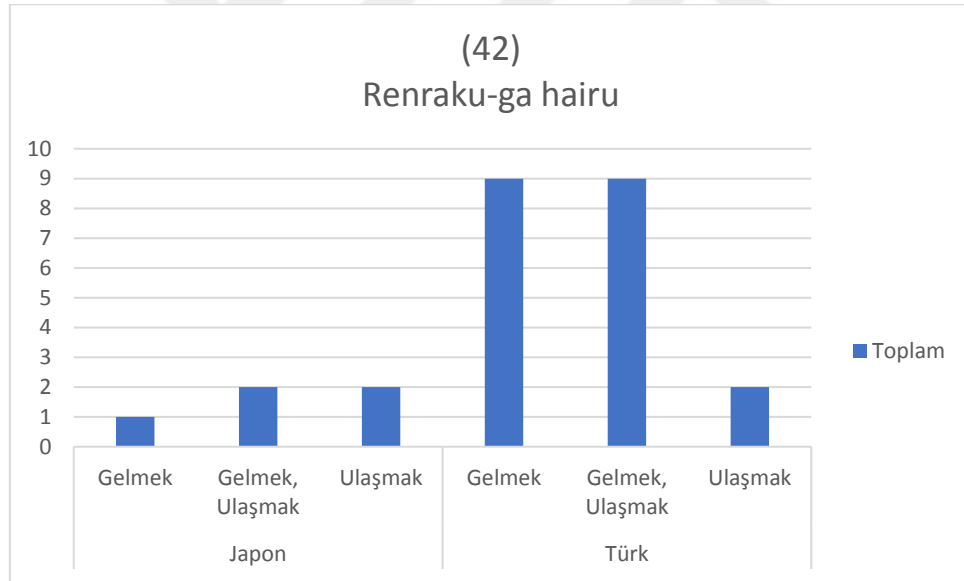
(41) Hibi-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Hibi-ga hairu
Japon	
Olmak, Oluşmak	1
Oluşmak	3
Oluşmak, çatlamak	1
Toplam Japon	5
Türk	
Olmak	2
Olmak, Çizilmek	1
Olmak, Oluşmak, Çatlamak	1
Oluşmak	15
Oluşmak, Meydana gelmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

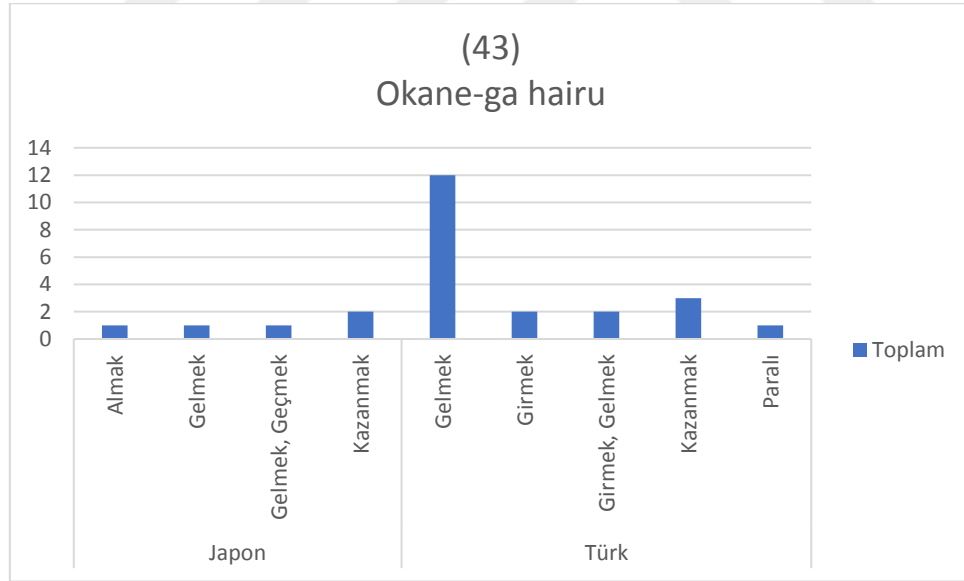
(42) Renraku-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Renraku-ga hairu
Japon	
Gelmek	1
Gelmek, Ulaşmak	2
Ulaşmak	2
Toplam Japon	5
Türk	
Gelmek	9
Gelmek, Ulaşmak	9
Ulaşmak	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

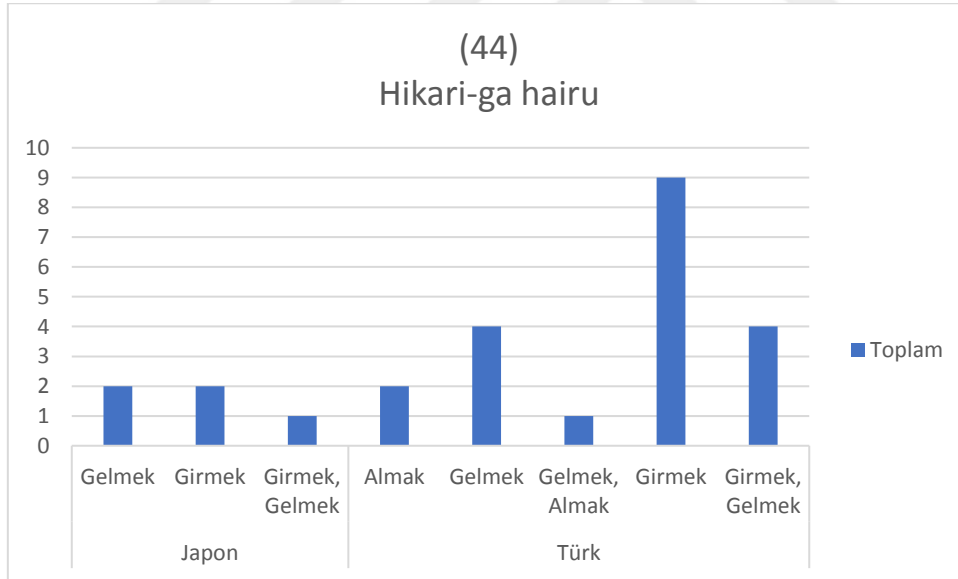
(43) Okane-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Okane-ga hairu
Japon	
Almak	1
Gelmek	1
Gelmek, Geçmek	1
Kazanmak	2
Toplam Japon	5
Türk	
Gelmek	12
Girmek	2
Girmek, Gelmek	2
Kazanmak	3
Paralı	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

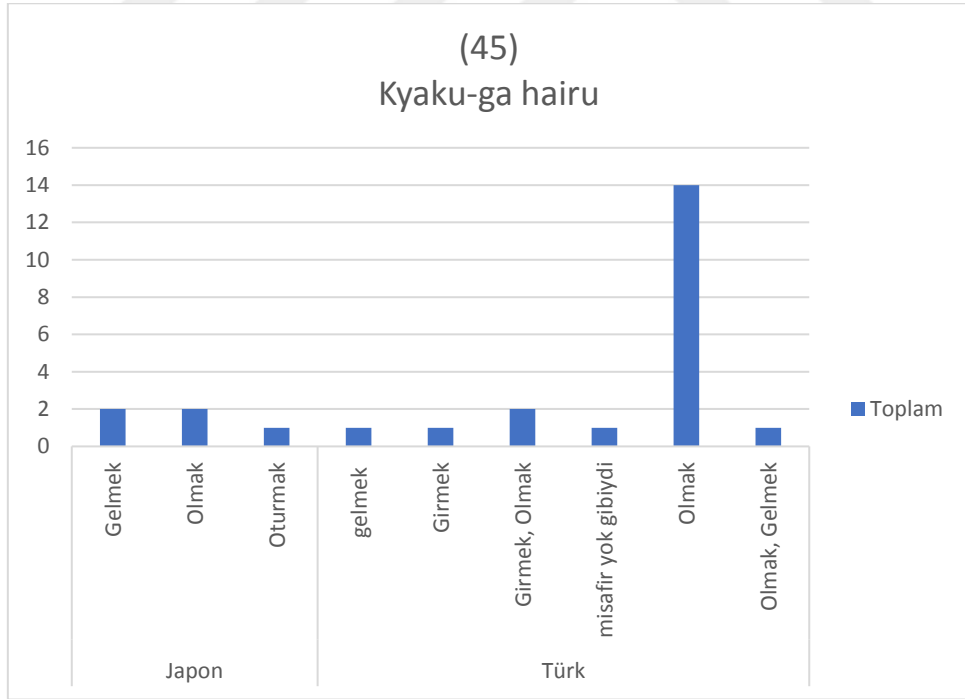
(44) Hikari-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Hikari-ga hairu
Japon	
Gelmek	2
Girmek	2
Girmek, Gelmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Almak	2
Gelmek	4
Gelmek, Almak	1
Girmek	9
Girmek, Gelmek	4
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

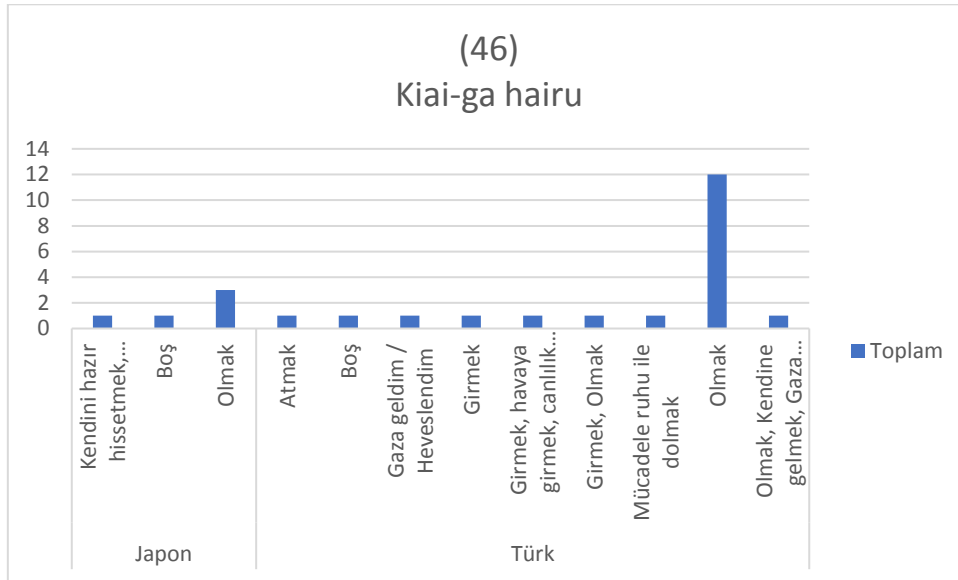
(45) Kyaku-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Kyaku-ga hairu
Japon	
Gelmek	2
Olmak	2
Oturmak	1
Toplam Japon	5
Türk	
gelmek	1
Girmek	1
Girmek, Olmak	2
misafir yok gibiydi	1
Olmak	14
Olmak, Gelmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

(46) Kiai-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Kiai-ga hairu
Japon	
Kendini hazır hissetmek, Heveslenmek	1
Boş	1
Olmak	3
Toplam Japon	5
Türk	
Atmak	1
Boş	1
Gaza geldim / Heveslendim	1
Girmek	1
Girmek, havaya girmek, canlılık gelmek	1
Girmek, Olmak	1
Mücadele ruhu ile dolmak	1
Olmak	12
Olmak, Kendine gelmek, Gaza gelmek	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

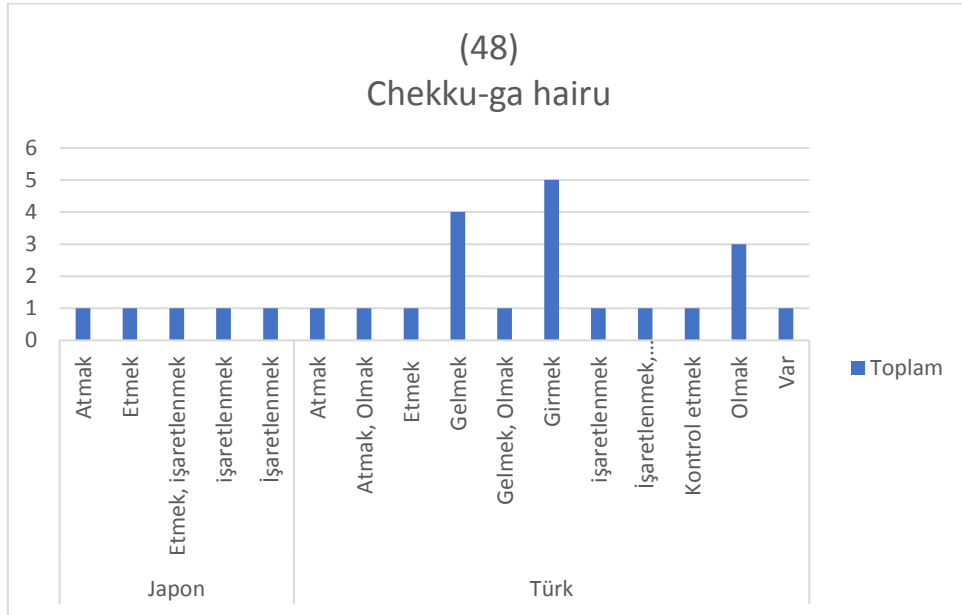
(47) Sake-ga hairu

Japon	
İçmek	4
Olmak, Sarhoş olmak	1
Toplam Japon	5
Türk	
Alkol almak	1
İçmek	15
İçmek, Dahil olmak	1
Olmak	1
Olmak, İçmek	2
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

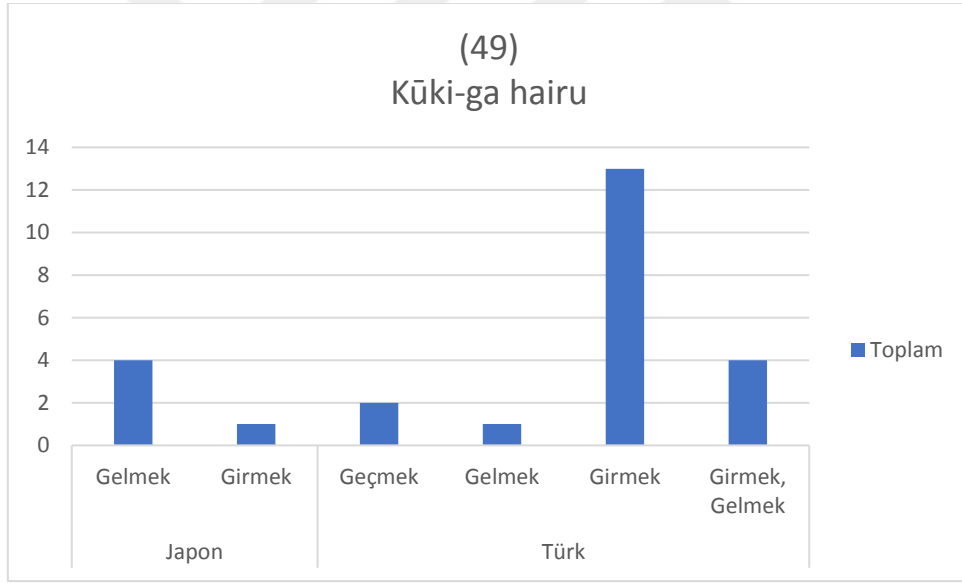
(48) Chekku-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Chekku-ga hairu
Japon	
Atmak	1
Etmek	1
Etmek, işaretlenmek	1
İşaretlenmek	1
İşaretlenmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Atmak	1
Atmak, Olmak	1
Etmek	1
Gelmek	4
Gelmek, Olmak	1
Girmek	5
İşaretlenmek	1
İşaretlenmek, Bulunmak	1
Kontrol etmek	1
Olmak	3
Var	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

(49) Kūki-ga hairu

Japon	
Gelmek	4
Girmek	1
Toplam Japon	5
Türk	
Geçmek	2
Gelmek	1
Girmek	13
Girmek, Gelmek	4
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

(50) Dengen-ga hairu

Satır Etiketleri	Say Dengen-ga hairu
Japon	
Açmak	2
Çalışmak	1
Olmak	2
Toplam Japon	5
Türk	
Açılmak, Almak	1
Bağlamak	1
Çalışmak, Olmak	1
Geçmek	1
Gelmek	1
Girmek	4
Girmek, Olmak	2
Olmak	7
Olmak, etmek	1
Yanmak	1
Toplam Türk	20
Genel Toplam	25

